

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

הלכות נדרים			
	4	איזה דברים משובחים ואיזה הם מגונים	רג
	6	דין המתפס בנדר	רד
	8	דין האוסר דבר עליו באיסור תורה	רה
	9	דיני ידות הנדרים	רו
	11	דין כנויי נדרים	רז
	11	דיני סתם נדרים והנודר בהם	רח
	14	השומע שחבירו נודר ואמר אמן	רט
	14	שצריך לפרוט הנדר בשפתיו	רי
	16	המתנה שנדריו לא יהיו נדרים	ריא
	17	דין הנודר בתורה	ריב
	18	שאינן הנדרים חלים על דבר שאין בו ממש	ריג
	19	לעבור על מנהג צריך התרה	ריד
	21	שהנדרים חלים על דבר מצוה	רטו
	24	חלוק בין האומר פירות אלו או לא אמר אלו, ודין הנודר מהמבושל, (וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון תורה)	רטז
10	29	דין הנודר מהמבושל, מהמליח, ממעשה קדירה, ודומיהם, וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון בני אדם	ריז
16	38	כיצד הולכין אחר כוונת הנודר	ריח
1	62	הנודר בלא קביעות זמן	ריט
12 סעיף ד' ציון	63	חלוק שבין קונם יין להיום או לזמן, ודין הנודר על דבר שאינו קבוע	רכ
25	68	דיני הנודר הנאה מחבירו	רכא
2	77	מי שחתנו מודר הנאה ממנו ורוצה ליתן מעות לבתו	רכב
1	78	דין המדיר בנו לתלמוד תורה	רכג
3	79	מי שאמר נכסיך עלי חרם	רכד
0	80	האומר לחבירו פירותיו של פלוני אסורין עליך	רכה
4	80	שותפים שהדירו זה את זה	רכו
3	83	דין מי שאסר עצמו מכל ישראל	רכז
67	84	דיני התרת נדרים, וההבדל שבין פתח להרמה, והיאך נקרא דעת רבים	רכח
8	127	דין נדר שהותר מקצתו, או מי שנדר על דבר א' שני פעמים	רכט
1	133	מתירין שבועות ונדרים, אפילו נשבע בהזכרת השם	רל
0	134	הנודר על תנאי, או מי שתולה נדרו בדעת אחרים	רלא
43	135	דין נדרי זרוזין והבאי ושגגות ואונסין	רלב
1	149	עונות נדרים לזכר ולנקבה	רלג
8 ציון הדע" ה סכ"ד	150	מתי האב והבעל מפירין ומתי מפירין שניהם יחד	רלד

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

2	166	המדיר אשתו מתשמיש או שלא תלך לבית אביה ודומיו	רלה
		שבועות	
	170	מה היא שבועת ביטוי ושבועת שוא	רלו
	175	הנשבע אם צריך לישבע בשם או בכינוי	רלז
	177	דין שבועה שלא אוכל, סתם, או אם פירש	רלח
	184	נשבע על דבר שאין בו ממש או לבטל המצוה	רלט
	192	הלכות נזירות למהריק"ש	
		הלכות כיבוד אב ואם	
	201	כיבוד אב ואם ומוראם	רמ
	215	דיני מכה ומקלל אביו ואמו	רמא
		כבוד רבו והלכות ת"ח ותלמוד תורה	
	216	כבוד רבו ותלמיד חכם	רמב
	227	קיצור בהנהגת הוראה לש"ך	
	228	ת"ח פטור ממס, ומכירת סחורתו מוקדמת	רמג
	231	קימה והידור בפני חכם אפילו אינו רבו	רמד
	233	חייב כל אדם ללמד לבנו ולהעמיד תלמידים	רמה
	238	חייב כל אדם בת"ת, והיאך לומדים בשכר	רמו
		הלכות צדקה	
	262	גודל שכר צדקה, ואם כופין עליה	רמז
	263	מי חייב בה ומי ראוי לקבלה	רמח
	265	כמה חייב ליתן וכיצד יתננה	רמט
	270	כמה ראוי ליתן לכל אחד	רנ
	271	למי נותנין הצדקה ואיזה קודם לחבירו	רנא
	274	דין פדיון שבויים וכיצד פודין אותם	רנב
	278	דין מי הוא הראוי ליטול צדקה	רנג
	281	שלא לקבל צדקה מן העובדי כוכבים	רנד
	282	להרחיק מקבלתה	רנה
	282	קופה ותמחוי היאך ננכים ומתחלקים	רנו
	285	סדר נביית הצדקה ושלא לאחרה	רנז
	295	דין המתפים בצדקה	רנח
	308	דין אם מותר לשנות צדקה, והנהגת הגבאי עם הצדקה, והממונה עליה	רנט
		הלכות מילה	
	314	מצות המילה על האב	רס
	314	אם לא מל האב	רסא
	314	זמן מילה לבריא, לחולה, ולאנדרוניגוס	רסב
	317	ילד שהוא אדום או ירוק, ומי שבניו מתים מחמת מילה	רסג
	319	מי ראוי למול, ובמה מלין, וכיצד מלין	רסד

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

	325	סדר ברכת המילה ודין מילה ביום התענית	רסה
	331	איזה מילה דוחה שבת ויום טוב	רסו
		הלכות עבדים וגרות	
	336	הלוקח עבד כנעני אסור לקיימו ערל, וטבילתו וברכתו ומילתו וכל דיני עבד ושפחה	רסז
	352	כיצד מגיירין הגר והגניורת, ודיני קדושת הגר	רסח
	356	איסור עריות בגרים, ודינן לענין עדות וחליצה	רסט
		מלואים	
	358	בענין תלמוד תורה	א

594 לא עשי

75 ^g

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

סימן רג - איזה דברים משובחים ואיזה הם מגונים. ובו ז' סעיפים:

- (א) אלא תהי רגיל בנדרים¹, ככל הנודר אף ע"פ שמקיימו נקרא רשע(א) ונקרא חוטא(ב):
(א) אע"פ שמקיימו נקרא רשע - פי' כיון שאינו מבקש להתירו² (ש"ך).
(ב) נקרא חוטא - אם יש לו פתח להתיר ואינו מתיר נקרא רשע ואם לא מצא פתח עדיין מ"מ נקרא חוטא כל זמן שנדרו עליו (ש"ך).
(ב) **איחר אדם נדרו** פנקסו(ג) נפתחת:
(ג) פנקסו כו' - כלומר מן השמים פותחין פנקס מעשיו ומדקדים בהם (ש"ך).
(ג) הנודר³, כאילו בונה במה בשעת איסור הבמות⁴. והמקיימו, כאילו הקריב עליה קרבן, שטוב יותר שישאל על נדרו⁵. והני מילי בשאר נדרים, אבל נדרי הקדש(ד) מצווה לקיימן. ולא ישאל עליהם אלא מדוחק (וכן אם נשבעה) על איזה דבר, לא ישאל עליו חלא מדוחק):
(ד) אבל אם נדרי הקדש כו' - ועי' לקמן (סי' רנח ס"?) (ש"ך), אדם שנדר "אם ארכוב על סוס אתן מאה ש"ח להקדש". א', נדרי צדקה אין נשאלים עליהם אלא מדוחק, אבל נדון דידן, איקרי שפיר מדוחק, דאם יעמוד כל ימיו באיסור רכיבה, מי ידע מה ילד יום. והנה פירוש נדרו הוא שנדר שלא לרכוב על סוס, ואם מקיים נדרו אז אינו חייב כלום להקדש, רק אם עבר נדרו ולא מיקרי זה נודר להקדש, כי מסתמא בשעת נדרו היה בדעתו לקיים, רק עשה קיומא והבטחה לקיים נדרו ע"י קנס, כדי שיהא הנדר שריר וקים, ויש לשאול אותו איך היה דעתו, דשמא דעתו דפשיטא ליה ואינו יכול לקיים, ורוצה ליתן הממון להקדש, אבל אם נדר בכעסו, ואינו יודע מה בלבו, אז יש לילך אחר לשון בני אדם, אבל אם נתחייב כבר, או עבר על נדרו חלילה להתיר ויהא חוטא נשכר, או לגרום חטא. ויכול להתיר, דלא שייך האי טעם אין החכם מתיר עד שיחול הנדר (סי' רכח ס"י?), אלא ע"י מעשה שיעשה הנודר כגון ש"איני נהנה לאבא ולאביך אם אני עושה לפיך", דכל זמן שאינה עושה לפי הבעל, אינה אסורה להנות מאביה ומאביו, ועוד דנדריים הולך אחר לשון בני אדם, הרי הוא כאלו אמר "הרי עלי שלא ארכוב, ואם ארכוב אתן ק' זהו' להקדש", ועוד אפי' אמר "אתן ק' זהו' להקדש אם ארכוב", שהקדים נתינת הזהובים לרכיבה, מ"מ הרכיבה הוי הנדר ונתינת הק' זהו' התנאי, אם כן חל נדרו מיד ואסור לרכוב בשביל אלו הדברים, ולכך מיקרי שפיר חל הנדר, ויש להתירו, ומ"מ מתי שיבא לידי כה"ג להתיר להמון עם הפריצים בנדריים, אני משים עליהם להתענות בה"ב, וכה"ג לפי האדם ולפי הנדר, וכן ליתן מעות לדבר מצוה זהו' או כה"ג לפי עשרו, כדי שלא יזלזלו בנדריים, שאמר מאי איכפת לן אם אשבע כל מה שארצה, אלך אצל חכם ויתיר לי (רע"א * מהר"ם).
(ה) וכן אם נשבע - פי' דבשבעה כתיב לא ינקה ולכך יש מחמירין בשבועה דאין לה התרה כדלקמן (סי' רל ס"?) (ט"ז, ש"ך).

Commented [YL1]:
ה זה??

¹ עי' ש"ך על התורה (במדבר ל ג): שלא יהא רגיל בנדרים אלא לצורך כמו שאמר לה', כמו עת לעשות לה' (תהלים קיט קכו), משום סייג. ועי' הרמב"ן (חולין ב ע"א): הרגיל בקרבנות אינו ירא מן השגגות שהוא סומך על קרבנותיו, ומי שאינו מביא קרבן כלל הוא מדקדק על עצמו שלא יבא חטא על ידו אפי' בשוגג. ועי' שירי כנה"ג (הגה"ט סי' רג אות ב) היינו ב' פעמים.
² לשון הרמב"ם: ואף על פי שהן עבודה (לשם) לא ירבה אדם בנדרי איסור ולא ירגיל עצמו בהם, אלא יפרוש מדברים שראוי לפרוש מהן בלא נדר. ועי' לקמן הערה 7.
³ לגבי נדרים על ידי שליח, עי' לקמן סי' רלו סק"א.
⁴ אע"פ שאין איסור לעשות במה, עי' ר"ן שם: מדמינן לה לבונה במה משום דסליק אדעתיה דנודר דמצוה קא עביד דרחמנא אסריה במילי דאיסורא ואיהו נמי אסר אנפשיה וקאמר דטעי דאדרבה לבונה במה דמי דנהי דרחמנא אזהריה לאקרובי קרבנות בפנים אזהריה דלא לוסיף עלה לבנות במה ולהקריב בחוץ ה"נ נהי דרחמנא אסר עליה דברים האסורים כי מוסיף איהו אמאי דאסר רחמנא פשע כענין שאמרו בירושלמי בפרק פותחים לא דיין במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים ושייך ביה נמי האי לישנא משום דנודר מתפיס בקרבן וכיון שאין קרבנו רצוי נמצא כבונה במה ומקריב בחוץ. הא דאסור לנודר היא דוקא אם אינו לצורך, אמנם אם יש צורך לנדרו, כגון שמפטר עם חבירו במ"מ ואינו מאמין לו עד שנודר או כגון באלמנה הנודרת ליתומים אין איסור לנודר דומיא דנודר בעת צרה (בית יצחק יו"ד ח"ב סי' סד אות א).
⁵ עי' לקמן סי' רל ס"א ברמ"א.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

(ד) צריך ליוהר שלא ידור שום דבר, ואפי' צדקה אין טוב לידור. ⁸אלא אם ישנו בידו יתן מיד ואם לאו לא ידור עד שיהיה לו(ו) ⁹ואם פוסקים צדקה וצריך לפסוק עמהם יאמר בלא

נדר(ז):⁶

(ו) לא ידור עד שיהיה לו - פי' דס"ד דכל שאין לו מ"מ יקבל עליו אם יהיה לו, אלא ימתין עד שיהיה לו ואז יתן בלא נדר דבשעה שיהיה לו אין צריך כלל לנדור (ט"ז).
(ז) יאמר בלא נדר - ר"ל שיאמר בפירוש "בלא נדר" אבל אין פירושו שיפסוק סתם ולא יאמר שהוא עושה משום נדר דאף אם פוסק סתם הוה נדר, וע"ל (סי' רנז ס"ג-ד) (ש"ך). עי' ש"ך, מסתמא הוא בתורת נדר, אף על פי שאינו מזכיר נדר בהדיא, כמו האומר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני, הוא גם כן נזיר (פ"ת * של"ה).

(ח) בעת צרה מותר לנדור:⁷@NO MB@

(ו) ¹¹האומר אשנה פרק זה ⁸וירא שמא יתשל בדבר, שרי ליה למנדר(ח) לזרוזי נפשיה וכן ¹²אם ירא שיתקפו יצרו ויעבור על איזו מצוה ממצוות לא תעשה או יתשל מקיום מצות עשה מצוה לישבע(ט) ולנדור כדי לזרוז עצמו:⁹

⁶ עי' לקמן הערה 7 בשם הערוך השלחן, ועי' לקמן הערה 142. בכל דבר מצוה או בצדקה כשגמר בלבו לקיימה לא נקרא נדר גמור לעבור עליו בבל יחל, אלא חל עליו מן התורה דין "בפיך זו צדקה" שעובר, אכן כשאומר בלי נדר נראה שמתכוין אף בלי דין של בפיך זו צדקה שמחייב את האדם כמו נדר, וללא איסור עשה דמוצא שפתיך תשמור, וכשאומר בלי נדר אין עליו רק התחייבות לבד ולא נקרא אסמכתא אלא בגדר שארית ישראל לא ידברו כזב, וגם נצח ישראל לא ישקר, והוא גם בכלל מדבר שקר תרחק כשמשנה בלא סיבה, אבל אין עליו איסורים דנדר ושבועה המחייבים אותו בכל אופן, ולכן כשיש לו סיבה שלא נותן, כגון ששכח או שאין לו, הואיל וכבר התיר לעצמו מתחילה שמעיקרא לא נתכוין לנדור אינו עובר, אבל בלי סיבה כלל חייב לקיים מה שאמר ובכלל "מדבר שקר תרחק" הוא, וגמר בלבו כן אף שלא רוצה באיסורי נדר וכדומה, וע"כ נוהגין אצלנו בע"ה לומר בעלייה לתורה "כשיתן" ולא אומרים "בעבור שיתן", שאם יאמר "בעבור שיתן בלי נדר" נשאר עכ"פ התחייבות שצריך לקיים אף שאין בו חומר איסור ולא צריך התרה, משא"כ כשיאמר "כשיתן" (תשובות והנהגות ח"ג סי' קס), ועי' דבריו (ח"ג סי' תעו) דה"ה לגבי תעניות, וכעין זה כתב השבט הלוי (ח"י סי' קנו) בשם הגריש"א. אבל אם אמר הגבאי "נדר צדקה" בלשון עבר, אין שום חיוב?.

⁷ אל יקבל עליו הנדרים ההמה [בשעת צרה] רק לזמן קצר, ואפילו תוך הזמן הנ"ל יתלה נדריו בקנס ממון, שאם יכשל בנדריו יוכל לתקן המכשול בממונו (יוסף אומץ ח"ג נדרים אות א). מצוה לנדור בעת צרה, ולכן נהגו לידור צדקות ושמן למאור ביוה"כ י"ל דע"י שהוא יום הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו יתברך כשעת צרה דמי וכל נדר בעת צרה יש לו שני דרכים האחד לנדור ולשלם מיד כמו שאמר נדרו ושלמו או לנדור שיעשה דבר מצוה כשיצא מן הצרה, וכן אם נודר כדי שאחרים יתנו ג"כ מצוה רבה היא (ערה"ש אות ח).

עי' לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.** בענין דבר שיש לו מתירין בנדר בעת צרה. עי' לקמן סי' רכח סמ"ה שאין להתיר נדר שהודר בעת צרה, ועי' לקמן סי' רכט"ו אם נדר ועבר הצרה.

בשעת צרה מותר לנדור, רק מותר לנדור ולא מצוה, ובמ"א משמע דמצוה איכא לנדור בעת צרה ובאמת הכל אחד, דכיון דמותר לנדור א"כ כשם שמצוה להתפלל לד' בעת צרה כמו כן מצוה לנדור אך אין זה מצוה וחובה כשארי מצות (ערה"ש ס"ז).

בעת קבורת אמו, ראובן קבל על עצמו שלא ישנה ממה שהיתה אמו הצדקת מנהגת אותו ומדריכתו ושלא ישנה את מלבושיו כאשר היא היתה מנהגת אותו בדרך התורה והיראה ועתה יסתייהו ללבוש צוארון שאמו היתה מקפדת ע"ז. מה שקיבל בעת הקבורה יש בזה דין נדר מה"ת דעכ"פ רצון אמו היתה כן, וא"כ מקיים בזה מצות כיבוד אם מה"ת והוא קיבל עליו להתנהג כן והוי נדר דאורייתא והענין בעצם סייג ללכת בדרכי ישרים וח"ו להתיר נדר כזה שהי' במעמד כל העדה וגם יש בזה משום נודר בעת צרה, כי אז בעת הפטירה בשבעה ימים הראשונים החרב שלופה, ובפרט בשעת קבורה וכשמקבל עליו אז איזה דבר הוי כנודר בעת צרה, וי"א דיש סכנה ח"ו להתיר נדר בעת צרה (שו"ת אמרי יושר ח"ב סי' קלו).

כל מה שאדם נודר בחליו או בעת צרתו כדי שינצל, אין להתירו כלל, אף על גב שלא קיבל עליו בלשון נדר, נדר גודל הוא, ועובר בלא יחל דברו. וגם אמר ששמע מפי מהר"ח דסכנה הוא להתיר נדרו שקבל עליו בחליו או בעת צרה (מהר"ם מינץ סי' עט).

נודר בעת צרה גם נדרי הקדש בעינן דיבור דוקא ולא שייך כן בגמר בלבו לבד (יהודה יעלה יו"ד סי' שלג)

⁸ עי' לקמן סי' ריג ס"ב, ובדברי הרע"א שם.

Commented [O2]: ע

י' תשובות והנהגות בהערה, ולבדוק את הסוגיא בפנים, ועי' ?

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(ח) שרי ליה למנדר כו' - מיהו אפי' בדבור בעלמא שאומר אשנה הוי עליה חיוב נדר כדלקמן (סי' ריג ס"ב) (ש"ך), זה מצוה בגופו, אבל בצדקה (לעיל ס"ד), יצרו של אדם יותר מתגבר עליו בנתינת ממון מדבר התלוי בטורה גופו, ועל כן יש לחוש שמא יעבור על נדרו ולא יתן (ט"ז), כל זה בקום ועשה, אבל בשב ואל תעשה, אם הוא מתרשל באיסור, מותר לנדר או לישבע לחזק את עצמו, כל שידע שיכול לקיימו, אבל אם לא אמר "נדר" או "שבעה" אלא שאמר "שלא לעשות" דבר פלוני" אינו נדר שצריך התרה (פ"ת * שמש צדקה).

Commented [O3]: א עשה?

(ט) מצוה לישבע כו' - אף על גב דשבעה אינו חל על דבר מצוה כדלקמן (סי' רלט ס"ז) מ"מ שרי ליה לאינש לזרוזיה נפשיה (ש"ך). קשה על הש"ך שכן שם לא נזכר רק דנשבע לבטל מצוה שנשבע שלא לישב בסוכה וכו', דלא חל דאין איסור חל על איסור, אבל נשבע שאשב בסוכה חל (רע"א).

(ז) מי שנדר נדרים כדי לכונן דעותיו ולתקן מעשיו הרי זה זריז ומשובח כיצד מי שהיה זולל ואסר עליו הבהיר שנה או שנתיים או שהיה שונה ביין ואסר היין על עצמו זמן מרובה או אסר השכרות לעולם וכן מי שהיה רודף שלמונים ונבהל להון ואסר על עצמו המתנות או הניית אנשי מדינה זו וכן מי שהיה מתנאה ביופיו ונדר בנזיר וכיוצא בנדרים כולם דרך עבודה לשם הם ובנדרים אלו וכיוצא בהם אמרו החכמים¹⁴ נדרים סייג לפרישות ואע"פ שהם עבודה לא ירבה אדם בנדרים איסור ולא ירגיל עצמו בהם אלא יפרוש מדברים שראוי לפרוש מהם בלא נדר:

Commented [YL4]: ?

סימן רד - דין המתפייס בנדר. ובו ד' סעיפים:

(א) עיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפייס בדבר הנדור(א), כגון שאומר כבר זה עלי בקרבן(ב), או שאמר יאסר עלי(ג) כבר זה, או שאמר כבר זה עלי איסור.¹⁶ וכן אם אסר עליו כבר אחד, שתלאו בדבר הנדור(ד), ואמר על אחר, יהא כזה, אסור, ואפילו עד מאה, כולם אסורים.¹⁷ או שנדר על יום אחד להתענות בו(ה), או שלא לאכול בו בשר, ואמר על יום אחר, יהא כזה אסור. הגם. יש חלוקי לשונות(ו) צענין הגלד והכב לא כתבם ועיין צפנים:

(א) בדבר הנדור - לאפוקי בדבר האסור כדלקמן (סי' רה ס"א) (ש"ך), ולא שכל האומר "כבר זה עלי איסור" הוי דין יד, אלא הוא עיקר הנדר (ב"מ).

(ב) כבר זה עלי כקרבן - וכ"ש אם אמר קרבן עלי כבר זה (ש"ך).

(ג) יאסר עלי כו' - ולא אמרינן דכיון לדבר האסור משום צד איסור דלקמן (סי' רח ס"א) (ש"ך)

(ד) שתלאו בדבר הנדור - שאמר על כבר ראשון יהא זה כקרבן וה"ה אם אמר על כבר הראשון יאסר עלי וחזר ואמר על אחר יהא כזה אפי' עד מאה כולם אסורים. ואפי' אמר על אחר שאינו מינו של הראשון כגון שהראשון הוא כבר והשני הוא בשר והשלישי פירות וכן הוא לקמן (סי' רכט ס"ג) (ש"ך)

(ה) על יום אחד להתענות כו' - ע"ל (סי' רטו ס"ז) (ש"ך). אפילו היה אותו יום צום גדליה דנדר חל על דרבנן וכן בנודר מגבינות עובדי כוכבים ואח"כ אמר זה כזה (סי' רטו ס"ז) (רע"א).

(ו) יש חלוקי לשונות - אם אמר "לחולין שאוכל לך", אסור, דמשמע "לא חולין יהא אלא קרבן מה שאוכל לך". וכן אם אמר "חולין" "החולין" או "כחולין" "שלא אוכל לך", אסור, דמשמע מה שלא אוכל לך יהא חולין, הא מה שאוכל לך יהא קרבן, ויש חולקים וס"ל "לחולין שאוכל לך" מותר וכן "חולין", או "החולין" או "כחולין", בין "שאוכל לך" בין "שלא אוכל לך", מותר. אבל "לא חולין שאוכל לך", אסור, דהוי כאילו אמר "קרבן

Commented [O5]: ז ה בה"ג ור"י להגיאו?

⁹ אין איסור לנדר אלא בנדבה ונדר שאינו מקיים בה מצוה, כגון קרבנות שאינו מחויב בהם מן הדין, אלא עתה בא להתחייב, אבל צדקה הוא מצות עשה שהוא מחויב בה, לפיכך אם רואה עצמו מתרשל במצות הצדקה, מצוה לומר "הרי עלי כך וכך לצדקה" כדי לזוז עצמו ולא יכול לחזור בו או שיאמר "הרי זו לצדקה". ואם רואה עצמו זריז ונשכר במצות הצדקה אז טוב לו שיתן אותה בלא קבלת נדר או נדבה (רדב"ז ח"ג סי' תמא), אבל כמובן שלתת יותר ממה שחייב לתת, הוא אסור לנדר. עי' לקמן הערה 24.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

מה שאוכל לך" וכן "לקרבן אם אוכל לך", דאסור, דנעשה כאומר "לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך" וכן "לחולין לא אוכל לך אסור". "לחולין לא אוכל לך" הוא מחלוקת. "הקרבן שאוכל לך" אסור, אבל "הקרבן שאוכל לך" מותר (ש"ך * ב"י).

(ב) לאו דוקא מתפיש בקרבן אלא ה"ה בכל דבר הקדוש בקדושת הפה כגון שאומר כבר זה¹⁸ באימראו) כדירים(ח) כמזבח כהיכל בירושלים(ט) או כאחד מכל משמשי מזבח הרי זה נדר: הגה אס נדר נשלח(ו) שצמקש הוי נדר אצל אס אמר נשלחן סתם ולא אמר נשלחן הקדש אין זה כלום ומכל מקום נעם הארץ יש להחיר שלא יהא פרוץ נדרים:

(ז) כאימרא - כשה של קרבן (ט"ז וש"ך), דסתם נדרים להחמיר (ט"ז).
(ח) כדירים - כדיר של בהמות של קרבן (ט"ז וש"ך), או כדיר של עצים השייכים לקרבנות (ט"ז).

(ט) בירושלים - שחומתיה משירי הלשכה אתו, וי"א כקרבנות שבירושלים (ט"ז וש"ך).
(י) אם נדר בשלחן כו' - הרמ"א כותב שהנודר בשלחן לא אמר כלום היינו בנודר בשלחן סתם ולא אמר השלחן הקודש אבל שלחן הקודש אסור, וזה אינו דסתם נדרים להחמיר הכי נמי בשלחן סתם, אבל בנודר בשלחן פי' שאומר לשון שבועה אני נודר או נשבע בשלחן הן קודש הן סתם בכל מקום לא הוה שבועה דהא גם בנודר בס"ת דהיינו נמי לשון שבועה (עי' לקמן סי' ריב ס"ו?) לא אסר כאשר היא מונחת בארון, אלא רק כאשר הוא מחזיקו בידים, שאז כוונתו לאזכרות שבו, ובשלחן אפי' בקודש ליכא אזכרות ע"כ לא חמיר מקלף ס"ת ולא הוה כאן שבועה כלל, נמצא שאין חילוק כלל בין שלחן הקודש בין סתם דבתרוייהו אסור בלשון מתפיש בנדר ובשניהם מותר אם אומר לשון אני נודר או נשבע וכמ"ש לקמן (סי' רלז ס"ו) (ט"ז), עיקר הענין דאם אמר כבר זה עלי כשלחן שבמקדש או כאחד מכלי הקודש הוי נדר דהתפיש בדבר הנדור אבל אם נדר או נשבע בשלחן הקדש או בא' מכלי הקדש אינו כלום (כדלקמן סי' רלז ס"ו) אבל המתפיש או נודר בשלחן סתם ואין רצונו כשלחן שבמקדש אין צורך התרה אפילו בעם הארץ, ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם כדלקמן (סי' ריז ס"ו) (ש"ך).

(ג) שמע הבירו ואמר אני כמותך בתוך כדי דבור(יא)¹⁰ הרי זה אסור במה שנאסר בו חבירו שמע הג' זה שאמר ואני ואמר ואני אפי' היו ק' וכל אחד אומר ואני בתוך כדי דיבורו של חבירו הרי כולם אסורים:

(יא) ואני כמותך בתוך כדי דיבור - דוקא באומר "ואני" הוא דבעינן תוך כדי דיבור אבל באומר "ואני כמותך" אפי' אחר כדי דבור חייל, דהוי בעצמותו דיבור שלם (רע"א).

(ד) אדם אוסר(יב) על עצמו דבר שלא בא לעולם לכשיבא לעולם:

(יב) אדם אוסר כו' - דבר שלא בא לעולם יכול לאסור על עצמו ע"י קונם, כמו שיכול לאסור פירותיו של חברו, אבל בהקדש גמור לא. ועל חבירו אינו יכול לאסור, אפילו על ידי קונם דבר שלא בא לעולם, ועי' לקמן (סי' רכז סק"ה) וסי' רלז סע"א), אחד שנדר לתת מעשר מן הריוח הבא מחובו ואח"כ מטה ידו ונתחרט יכול לחזור בו משום דהריוח לא בא לעולם ומיהו אם היה אומר כסף זה כל הריוח הבא ממנו אתן ממנו מעשר חל ההקדש, כיון שהכסף הוא בא לעולם וכן אם היה מלוה לעובד כוכבים ב' זהובים בעד ג' לשנה וזקף עמו מיד ונתן לו כתב, אין יכול לחזור בו, וע"ל (סי' רנח ס"ז-ח) (ש"ך), זה שיכול לחזור היינו דווקא עם התרה, (עי' חו"מ סי' ריב ס"ט וש"ך שם ד"ה ?), שהרי נדר חל אף על דבר שלא בא לעולם כל שהוא בלשון "אתננו" וה"ה כאן שאמר בלשון "לתת", אם כן קשה דברי הש"ך ועי' לקמן (סי' רכח סמ"ב) שתמיד יש שאלה בצדקה, ועי' ט"ז (סי' רטו סק"יא)) (ב"מ, רע"א), המוכר מעות לפירותיהם לא חל המכירה (רע"א ❖ האלשיך), וי"ח שכן חל (רע"א בחו"מ סי' רט ס"ד בשם הת"ח), שכיב מרע שאמר "מכל שאר נכסי תהיה רשות ושולטת לאכול הפירות" רוצה לומר שתהא זוכה ושולטת בכל שאר הנכסים, הקרן תזכה ותשלוט בו כדי לאכול הפירות, א"כ הרי הקנה לה הגוף לפירות, אף על פי דלא אמר "תקנה" או "תזכה" מכל מקום כיון דאמר "תהיה שולטת" הרי הקנה לה שהרי שולטת עדיף מקנין @ (רע"א * מהריט"ץ), שוחט אחד שאסר שחיטתו על כל

¹⁰ עי' ש"ך (לקמן סי' רי סק"?) שהוא שיעור כדי שאילת תלמיד לרב שהוא "שלום עליך רבי", וכן נפסק במ"ב (סי' רו סק"ב ובשעה"צ סק"י) דלא כט"ז (סק"ג) שכתב שלום עליך רבי ומורי. וכ"כ המשנ"ב בסי' תפ"ז (סק"ד ושעה"צ שם סק"ב, דלא כהפמ"ג), אבל צ"ע שכן בסי' רס"ד (סק"ט) כותב המשנ"ב 'שלום עליך רבי ומורי', ובסי' קכ"ד (סקל"ד) הביא ב' השיטות ולא הכריע.

Commented [YL6]: א
פשר שזה אותו בני
יעקב שברע"א

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט')

ישראל, י"א דהוי דבר שלא בא לעולם ויש חולקים דלא חשיב דבר שלא בא לעולם אלא האומר פירות דקל יהיו אסורים עליך דהפירות עדיין לא באו לעולם והאילן עצמו לא אסרו עליו וכן בהקדיש מעשה ידיו, אבל הכא אינו אוסר עליו שום דבר העתיד לעשות אלא שחיטה עצמו הוא אוסר עליו והוא בא לעולם ועיקר כצד הראשון ויש לחלק היכא דאסר כל הנאתו על ישראל או על פלוני בין הנאת גופו בין הנאת נכסיו דאז חל איסורו על גופו ממש והא איתא בעולם אבל באוסר הנאה פרטית כההיא דאומר הנאת תשמישי עליך אבל שאר הנאות לא אסר עליו דאז לא חל האיסור על גופו והוי דבר שלא בא לעולם ולכן דוקא באומר פירות דקל יהיו אסורים עליך אינו אוסר בהם אבל אם אסר על חבירו הנאת דקל זה אסור בפירות היוצאים לאחר זמן דכיון שאסר עליו כל הנאת דקל חל האיסור על הדקל ואיהו הא איתיה בעולם (פ"ת).

סימן רה - דין האוסר דבר עליו באיסור תורה. ובו ב' סעיפים:

(א) האומר פירות אלו עלי או מין פלוני עלי או מה שאוכל עם פלוני עלי²² כבשר הזיר או כעבודת כוכבים או כנבלות וטריפות וכיוצא באלו וכן האומר לאשתו הרי את עלי כאמי או כאחותי או כערלה או ככלאי הכרם הרי אלו מותרים (א) ואין כאן נדר ואם היה האומר עם הארץ צריך שאלה (ב) לחכם ומראין בעיניו שאשתו אסורה²³ ושאותם פירות אסורים²⁴ ומחמירים עליו שאין די לו בחרטה (ג) אלא צריך לפתוח לו פתח ממקום אחר ומתירים לו נדרו כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדריים: הגה יש אומרים דצומן הזה לכולי עלמא דיינון להו כדן עם הארץ לפי שרובן אינו בני תורה ומיהו י"א (ד) דלפילו צעם הארץ אין כ"כ שאלה רק באוסר אשתו עליו (וה) אצל לא בשאר נדרים:

(א) הרי אלו מותרים כו' - לפי שכל אלו אסורין מצד עצמן ואם כן אי אפשר לומר על דבר היתר שיהיה כזה דהא א"א שיהא גם זה אסור מצד עצמו כמו זה (ט"ז), ואם אמר "את אסורה עלי כאמי" הוי נדר (רע"א ופ"ת), דוקא באומר הרי את כאימא הוא דאמרין דלא אמר כלום משום דעיקר נדרו של זה מחמת התפסה הוא וכל שהתפיס בדבר האסור לא אמר כלום אבל באומר הרי את אסורה עלי יש כאן נדר גמור שדעתו היה לאסור את אשתו אלא שטעה שהיה סבור שיכול להתפיסה בדבר האסור אין מקום לשאלה כלל דפשיטא שאם היה יודע שאינו יכול להתפיס בדבר האסור היה מתפיסה בדבר הנדור (רע"א * מל"מ), וי"א שזה ספק (פ"ת).

(ב) צריך שאלה כו' - מי שנאנס לאסור אשה אחת והתפיסה בדבר האסור, במקום אונס לא החמרו רבנן להצריכו שאלה (ש"ך).

(ג) שאין די לו בחרטה - בכדו תהית? כדלקמן (סי' רח ?) דאם אינו מתחרט מעיקרו צריך לבקש לו פתח כדלקמן (סי' רכ"ח ?) אלא כאן מחמירין עליו דאפי' מתחרט מעיקרו לא סגי בחרטה, וצריך שיהא ממקום אחר ואין פותחין לו בכבוד אמו, כלומר אלו היה יודע שלא יהא כבוד לאמו בכך לא היה נודר דלא תימא כיון דליתא אלא מדרבנן פותחין בכך (ש"ך).

(ד) ומיהו י"א כו' - וי"א דהשתא כולם כעמי הארץ הן אפי' בשאר נדרים, ואין עיקר כדבריו (ש"ך).

(ה) רק באוסר אשתו עליו - שלא יהא רגיל לומר עליה לשון איסור שמא יאסרנה ג"כ בדבר הנדור דההקפדה עם אשה מצוי (ט"ז), י"א דכיון שיצא לבטל מפריה ורביה החמירו, י"א מפני שדרכו לאסור אשתו מתוך הקפדה כו' אבל שאר נדרים מתוך שאין מצויים כך לא החמירו כמתפיס בדבר האסור (ש"ך).

(ב) האומר שיהא יינו יין נסך (ו) ופתו פת כותים לא נאסר בכך (ז) אבל אם אמרו בדרך קנס כגון שאמר אם אעשה כך או אם אעבור על כך יהיה פתי פת כותים וייני יין נסך ועבר יש אוסרים (ח) ויש מתירים (ט): הגה ואפ"ה צעם הארץ יש להתינון וכל זה ציחיד שקבל על עצמו אצל רבים יכולים צומן הסנהדרין לרדות המורדים והפושעים שיינם יהיה יין נסך ופתן פת כותים וכל מה שגוזרים כזה ה' קיים, ע"ל סי' רכ"ט מי שאמר אם אעשה דבר פלוני לא אהיה יהודי:

(ו) יין נסך - דאין כאן דבר הנדור (ט"ז), י"א דר"ל שאומר בפירוש כיון של עבודת כוכבים דאם לא כן יש לומר שנתכוין ליינ נסך לשמים כדלקמן (סי' רח ס" ?), ועיקר משום דלקמן

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(סי' רח סק"ד?) יתבאר דאם אנשי המקום קורין ליין של עבודת כוכבים סתם יין נסך הולכין להקל, וכן הוא בזה"ו (ש"ך).

(ז) לא נאסר בכך - כיון שלא התפישו בדבר הנדור (ט"ז וש"ך), האומר ייני יין נסך אם אעשה דבר פלוני ועשאו י"א דלא נאסר כיון שלא התפישו בדבר הנדור, כיון דאמר יין נסך שהוא דבר האסור, אבל אמר "יאסר ייני", אף על גב שלא הזכיר "עלי", אסור (ש"ך), ועיקר אף על גב דאם אמר "ככר זה אסור עלי" הוי נמי נדר, היינו משום דכתיב "לאסור איסר על נפשו", אבל לאסור על כל ישראל, אינו יכול לאסור אם לא בקונם (ט"ז וש"ך), ועוד י"ל שזה מדובר בשכוונתו במה שאמר "יאסר ייני" ויהא יין נסך וזה נראה עיקר (ש"ך), עיי' ש"ך ועיקר דכבר דחה ט"ז דבריו האחרונים, ואם אומר "יאסור פי עליך", אסור, וכן אם אמר "אני אוסרך ביני שלא תדור בו" הוי נדר (ב"מ).

(ח) יש אוסרים - דאף על פי שאין ההרחקות אלו מעיקר הדין, מכל מקום יכול הוא לקבל על עצמו, כמו שב"ד יכולים לענוש ולהחמיר לפעמים יותר מדינו כפי צורך השעה, כן הוא על עצמו כמו ב"ד ויכול לקבל עליו כל אותן החומרות (ש"ך).

(ט) ויש מתירין - כיון שלא התפישו בדבר הנדור (ש"ך).

(י) ואפילו הכי בע"ה יש להתירו - פי' כיון שאמר דרך קנס, על כן הכריע רמ"א כאן להחמיר בעם הארץ¹¹ (ט"ז), כלומר להתיר נדרו על ידי שאלה והשתא כולן כע"ה דמי ונוהגין בו איסור (ש"ך).

Commented [YL7]: ל
כבר עוד פעם

Commented [YL8]: מ
דיק???

סימן רו - דיני ידות הנדרים. ובו ה' סעיפים:

(א) ידות (פי' ידות שהתחיל לנדור ולא גמר הדבור ואעפ"כ הוא נאסר כאילו נדר כל הדיבור כאלם שאומרו זיל הכלי ועל ידי כך משתמט בכלי כאילו אחז בו זעלמו) נדרים כנדרים²⁷ והוא שיהו מוכיחות קצת על הנדר כיצד האומר לחבירו מודרני ממך שאיני אוכל לך (א) או מופרשני ממך שאיני אוכל לך או מרוחקני ממך שאיני אוכל לך אסור לאכול עמו הגה וי"א דלפניו אמר שאני אוכל לך באלו לשונות) אסור לאכול עמו הר"ן נסס יס גורסין ועס"ק צ. אבל אם אומר שאיני אוכל לך לבד בלא מודרני ממך לא הוי יד ואם אמר מודרני ממך או מופרשני ממך או מרוחקני ממך ולא סיים דבריו שאיני אוכל לך במודרני ממך אסור לדבר (ג) עמו ובמופרשני ממך אסור לשאת ולתת עמו ובמרוחקני ממך אסור לעמוד בד' אמותיו (ד):

(א) שאני אוכל לך - בלא י' באלו לשונות אסור, דה"ק מודרני ממך כשאוכל לך (ש"ך).

(ב) באלו הלשונות כו' - אבל אם אמר "שאני אוכל לך" לחוד או "שאני טועם לך" לחוד, לא אמר כלום, ואם מסרבין בו לאכול הוי הוכחה כיון דלא אמר "לא אכילנא" ואמר "שאוכל לך", ר"ל מה שאוכל לך קונם ואסור. ואם אמר "מודרני ממך" או שאר הלשונות, ואמר "אם אוכל" לחוד ולא אמר "לך", יש אומרים דאסור דאף על גב דאם אמר "שאני אוכל" או "שאני טועם" בלא "לך" אינו כלום, כאן שאמר "מודרני ממך" או שאר הלשונות עמו, אף על גב דלא אמר "לך" אסור. ויש אומרים, כיון דלא אמר "לך" אינו כלום. ואם אמר "שאני אוכל" אפילו אמר "מודרני ממך" או שאר הלשונות, אינו כלום דאין לך יד לנדר אלא דוקא כשאוסר החפץ בנדר וזה אוסר עצמו על החפץ. וכ"ש אם אמר "שלא אוכל לך" אפי' אמר "מודרני ממך". ויש אומרים דאף על גב דעם שאר הלשונות אינו כלום, אם אמר "מודרני ממך שאיני אוכל" או "שלא אוכל לך" לחוד אסור. ומכל מקום לכ"ע "שאני אוכל לך" לחוד או "שלא אוכל לך" לחוד, לא אמר כלום, דכל זמן שאוסר עצמו על החפץ, לא הוי יד לנדרים, דאפילו נדרים עצמן כל זמן שאומר לשון דמשמע שאוסר עצמו על החפץ אינו כלום, כגון שאומר "הרי עלי שלא אוכל ככר זה כקרבן" או שאומר "יאסר עלי שלא אוכל ככר זה". דאין שבועה בלשון נדר ולא נדר בלשון שבועה. ואם אמר "אני נודר שלא אוכל עמך" או "שאוכל עמך" אינו כלום, שזה הלשון לשון שבועה הוא, שאוסר את עצמו בשבועה ולא לשון נדר, אם לא שנדר לעשות מצוה. ומיהו כיון שרגילין האנשים לידור בזה הלשון, אין להקל וצריך התרה שלא ינהגו קלות ראש בנדרים (עיי' לקמן ס"ה), אם כן מש"כ הרמ"א דאפילו אמר שאני אוכל לך כו' אסור לכ"ע, אלא היה צריך לכתוב "וכ"ש אם אמר שאני אוכל לך כו" (ש"ך).

Commented [O9]:

¹¹ כמש"כ בש"ך סק"ח.

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(ג) במודרני ממך אסור לדבר כו' - צ"ע על הרמ"א למה לא הביא דעת החולקים דס"ל דכל שלא סיים דבריו אינו נדר כלל, כיון דמשמע הכי ומשמע הכי לא הוי ידים מוכיחות, ונראה שחסר כאן הגהת הרמ"א (ש"ך), היינו שאסור מדרבנן עיי' לקמן (סי' ריג ס"א) (ב"מ).
(ד) אסור לעמוד בד' אמותיו - יש כאן ט"ס וכן צ"ל "וי"א דכל שלא סיים שאיני אוכל או שאני אוכל לאו כלום הוא", דכל שאמר "מודרני ממך" בלא סיום, יש להסתפק אם לדבר עמו קאמר אם לאיסור הנאה, וכיון שאין מוכיח לא הוי יד (ט"ז). במסרבין בו לאכול ואמר "מודרני ממך", ודאי מוכח דבאכילה קאמר, והוי כמו נזיר עובר לפניו¹² (רע"א).
(ב) אמר לחבירו מודר אני לך (ה) ²⁹מאכילה או מהנאה שניהם אסורים לאכול או ליהנות זה מזה אבל אם אמר מודר אני ממך מאכילה או מהנאה הוא אסור בחבירו וחבירו מותר בו(ו):

(ה) אני לך כו' - משמע כלומר נכסי אסורים לך, ומשמע משלך. מה שאין כן ב"ממך" (ט"ז). הלכה זו איסור הנאה כולל הגופות והנכסים (רע"א).

(ו) וחבירו מותר כו' - ואם לא הזכיר לא אכילה ולא הנאה לפי המחבר אסור, וי"א דלא הוי נדר כלל (ש"ך).

(ג) אמר מנודה(ו) אני לך או משמתינא ממך אם סיים דבריו שאני אוכל לך אינו נדר ומותר בכל ואם לא סיים דבריו ³¹אסור לעמוד בד' אמותיו אבל אם אמר נדינא ממך וסיים בדבריו שאיני אוכל לך אסור לאכול עמו לא סיים דבריו שאיני אוכל לך אסור ליהנות ממנו: הגה וכבר נתבאר דיך חולקין וס"ל דכל שלא אמר שאיני אוכל לך או שאני אוכל לך לאו כלום הוא:

(ז) אמר מנודה - דזה אינו לשון נדר לגמרי מה שאין כן בנדירנא שהוא לשון נדר (ט"ז). וי"א אע"פ שמותר להנאות מ"מ אסור לשבת בד' אמותיו (ש"ך), וי"א דמנודה אני לך חמיר מנדינא אני לך דבנדינא אני לך דמהני לאסור באכילה אם אמר שאני אוכל י"ל דנדינא לך סתם מותר אפי' לישב להיש חולקים ובמנודה אני לך לחודיה אסור לישב (רע"א).

(ד) אמר כנדרתי רשעים(ח) כבר זה עלי או שאמר כנדרתי רשעים הימנו והיה כבר מונח לפניו אסור בו(ט) אבל אם אמר כנדרתי כשרים עלי או כנדרתי כשרים כבר זה עלי אינו כלום ואפילו אמר כנדרתי כשרים "כבר זה עלי קונם(י) (פי' קונס(י)א) אחד מכנויי הקרבן) אבל אם אמר כנדרתי כשרים עלי או כנדרתי כשרים כבר זה עלי הוי נדר:

(ח) כנדרתי רשעים - שהרשעים דרכן לידור אבל כשרים אין דרכן לידור אבל דרכן להתנדב והטעם דנדר הוא בלשון "הרי עלי" נמצא שהאחריות על הנודר ושייך בזה תקלה דאם יאבד אותו שהפריש לא יתן אחרת מה שאין כן בנדבה שהיא בלשון "הרי זו" אין שום אחריות עליו (ט"ז).

(ט) אסור בו - דהוי כאומר "כבר זה עלי כקרבן" דסתם רשע חייב בקרבן (ט"ז).
(י) כבר זה עלי קונם - לפי שמה שאמר תחילה כנדרתי כשרים מבטל מה שאמר אחר כך לשון קונם (ש"ך).

(יא) קונם כו' - דמה שתלה בכשרים בטל את הקונם דכשרים לא נדרתי כלל אלא נודבתי (ש"ך).

(ה) הנודר(יב) שלא אוכל או שאוכל עמך אפילו יד לא הוי, דלשון זה ילשון שבועה הוא(יג) ולא לשון נדר, אם לא שנדר לעשות מצוה(יד). ומיהו כיון דהאידנא מרגלא בפומייהו דאינשי למינדר בהאי לישנא, אין להקל וצריך התרה, כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים.³⁴ ויש מי שאומר(טו) דנדר שאמרו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מהני מדין ידות, ומיהו בניירות(טז) שהוציאו בלשון שבועה לדברי הכל אסור:

(יב) הנודר כו' - דוקא באומר "מודרני ממך" אסר על עצמו הנאת חבירו ואע"פ שלא התפיס בדבר הנודר, יד מיהא הוי. אבל אם אמר "אני נודר" זה הלשון לשון שבועה הוא שאוסר את עצמו בשבועה ולא לשון נדר, כלומר דלשון נדר היינו שאוסר החפץ עליו ולשון שבועה היינו שאוסר עצמו על החפץ וכשאומר אני נודר שלא אוכל עמך הוא לשון

:Commented [YL10]
א הבאתי את הש"ך,
שנ"ל שהוא רק מקשה
עלה שו"ע ולא מסיק

:Commented [YL11]
לש

¹² עיי' לעיל סי' רד סק"א(יא).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט')

שבועה ושבועה נמי לא הוי שלא נשבע בלשון שבועה ועי' לעיל סק"ב) ? וע"ל (סי' רלט סק"ז?) (ש"ך).
(יג) לשון שבועה הוא - דלשון נדר הוא שאוסר החפץ עליו ולשון שבועה הוא שאוסר את עצמו על החפץ (ט"ז).
(יד) לעשות מצוה - עי' לקמן (סי' רנח סק"ג) ((פ"ת).
(טו) ויש מי שאומר כו' - האומר "פירות פלוני עלי אסורין בכל לשון שיאסור עליו", הרי הם אסורין עליו, אע"פ שאין שם שבועה כלל ולא הזכרת שם ולא כינוי, וכן אם אומר "הרי זה עלי אסור", אסור, אם כן "בכל לשון" פירושו לאו דוקא בלשון הקדש (ט"ז). י"א שכל מחלוקת זו היא דוקא אם היה בדבר שיש בו ממש כמו "לא אוכל", שהמאכל יש בו ממש, אבל אם היה בדבר שאין בו ממש דאפילו בנדר גמור אין כאן איסור תורה כדלקמן (סי' ריג ס"א), אז יש להקל כדברי הצד הראשון בשו"ע, ואפילו ל"א במקום קצת מצוה מתירין אפי' על דעת רבים (פ"ת), לפי הצד הראשון בשו"ע אם יאמר "הרי עלי שלא אוכל ככר זה בנדר", כיון שהזכיר תיבת "נדר" מפרשים דבריו דהודאה הוא שמודה שככר זה כבר אסור עליו ובמה אסרו בנדר, שאמר בנדר קונם עלי ככר זה, וכן אמר "שיבת סוכה עלי בשבועה", הוה הודאה ששיבת סוכה אסורה ובמה אסרתי בשבועה, אבל אם אמר "קונם שלא אוכל ככר" מותר, ולי"א אפי' במה שצריך שאלה רק מדרבנן נמי אין מתירים נדר שהותר על דעת רבים (פ"ת * חת"ס).
(טז) ומיהו בניירות כו' - שאמר "הריני נזיר" (ש"ך), דנזירות הוי כשבועה דמתסר גברא רק דבזה חלוק משבועה דבשבועה לא נתפס הגברא כלל ומש"ה מתפס בשבועה לא מהני ובנזירות נתפס הגוף בקדושה מש"ה מתפס בניירות מהני (רע"א).

Commented [YL12]:
לש נצרך ???

סימן רז - דין כנויי נדרים. ובו סעיף אחד:

(א) ³⁵כנויי נדרים (א) כנדרים כיצד קונם קונח קונם שאם אמר קונם או קונח או קונם ככר זה עלי אסור בו ³⁶וכן בכל מקום הולכים אחר הלשון שרגילין בו שאם יש להם כנוי לנדר ונדר בו הוי נדר. הגה: וכן אם אינו מכיר (ב) אלו הלשונות שזכרו בהם חכמים, אע"פ שגדל בהם ללא כלום הוא. ³⁷אבל כינויי כינויים דהיינו כינוי שרחוק הרבה מהלשון אינו כנדר (ג). הגה: הגלל הוא ככל לשון שיאמר עליו מקרי נדר:

(א) כינויי נדרים כו' - י"א שהוא הפסד הלשון שמכנין על דבר בדבר אחר הולכים שם אחר הכינוי כיצד כל כינוי קרבן כקרבן האומר הרי הן עלי קונם קונח קונם הרי אלו כינויים לקרבן, וי"א לא מבעיא בלשונות עובדי כוכבים שהן לשונות גמורים הנודר בהן נדרו נדר אלא אפי' בלשונות שאינם גמורים כגון אלו דקונם קונח קונם שהם לשון הקדש אלא שנשתבש הרי הוא נדר גמור, ועי' רמ"א לקמן (סי' רלז ס"ז) (ש"ך).

(ב) וכן אם אינו מכיר - משמע מאיך שכתוב דאף דבאותו מקום משתמשין בזה הלשון בכינוי לקרבן, מ"מ כיון דהנודר לא ידע דמשמעות הלשון כן הוא, אינו נדר, אבל העיקר דאם באותו מקום שהנודר עומד בו, אין ההמון מכיר באותו הכינוי, נמצא שאין זה לשון קרבן באותו מקום, מש"ה לאו נדר הוא, דדנין בכל מקום כפי הלשון של אותו מקום ואותו הזמן. אבל אם אמר בכינוי הלשון של אותו מקום, אף דהוא לא ידע דמשמעות לשונו כן הוא, הוי נדר כיון שזה בלבו לנדר והוציא בפיו כינוים של אותו מקום, הוי פיו ולבו שוים (רע"א).

(ג) שרחוק הרבה מהלשון כו' - כגון דאמר מקנמא מקנחא מקנסנא (ש"ך).

סימן רח - דיני סתם נדרים והנודר בחרם. ובו ה' סעיפים:

(א) ³⁸סתם נדרים להחמיר (א) כיצד אמר פירות אלו כבשר מליח או כיון נסך שיש במשמעו מליח של קדשים או יין נסך לשמים שהוא נדר שהרי הוא מתפס בדבר הנודר ויש עוד במשמע בשר מליח ויין נסך לעבודת כוכבים שאינו נדר שהרי הוא מתפס בדבר האסור אנו תולין אותו להחמיר ³⁹ואם הוא אומר שדעתו כבשר מליח ויין נסך של עבודת כוכבים נאמן ואין צריך שאלה ואפי' הוא עם הארץ (ב) ואם רוב (ג) (ד) אנשי המקום קורים לבשר מליח של קדשים בשר מליח סתם (ה), וליין נסך לשמים יין [נסך] סתם, אינו נאמן (ו):

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג - סי' רסט)

(א) סתם נדרים להחמיר כו' - היינו כשלא פי' מה היה בלבו, אלא אומר כך נדרתי כמו שפירשוהו חכמים, אנו מפרשים דבריו לחומרא. עי' לקמן (סי' רלו סק"א?). מי ששכח אם נדר או נשבע נותנין עליו חומרי שניהם חומרי דנדר ודשבועה וכ"ש אם שכח אם נשבע או לא דאסור מספק (ש"ך).

(ב) ואפי' הוא ע"ה - שונה ממש"כ לעיל לעיל (סי' רה ס"?) שצריך שאלה, ששם אינו יודע אם מתפיס בדבר האסור חשיב נדר או לא אבל כאן יודע שהמתפיס בדבר האסור לא הוי נדר אלא שאמר סתם יין נסך ויש במשמעותו של עבודת כוכבים או של מזבח וכל כמה דלא פריש דבוריה הולכין להחמיר אבל כל שפירש ואמר דעתי היה על יין נסך של עבודת כוכבים שלא יהא נדר נאמן ולא בא לכאן אלא לאשמועינן דאין צריך שאלה משום דבר הנדר (ש"ך).

(ג) ואם רוב כו' - כל שיש ספק בגוף הנאסר אזלינן לחומרא ולא אזלינן בתר הרוב, והיינו חומרא נדרים, כל שאפשר שנכנס באיסור אסור אפילו הוא מיעוט בשם ההוא. אבל אם הספק אינו בגוף הנאסר אלא נקטו לסימן, אז מפרשים הסימן אחר לשון רוב העולם, וכיון שבא לתת סימן ולפרש דבריו, אומרים שהוא התכוין לדבר ברור, שכן אין אדם מכניס את עצמו לספק, לכן לקמן (סי' ריז ס"?) לגבי שמן וגם לגבי כבוש שהוא גוף הנאסר אזלינן לחומרא אפילו בתר מיעוטא. משא"כ כאן שתולה פירות אלו בבשר מליח וכן בסי' ר"ך (?) לענין קציר שאומר דבר זה יהא אסור עלי עד הקציר הרי הספק במה שתלה בו גוף הנאסר ובא לבררו במה שתלה בו, אז אמרינן לדבר ברור נתכוין, והיינו הרוב (ט"ז). וי"א דכאן שונה ממש"כ לקמן (סי' ריז ס"?) דהכא כיון שפירש דבריו ואמר ליינן נסך נתכוונתי, לא אזלינן לחומרא אם אין הרוב כנגדו, אבל אם לא פירש דבריו רק נדר והלך לו אזלינן לחומרא ועי' לקמן (סי' רכ ס"ד) (ש"ך)¹³, במתפיס בבשר מליח או כ"נ שכן אין צד לומר שכוונתו להתפיס בשניהם בשל קודש ושל ע"ז, שהם סותרים זה את זה, ועיקר אם הרוב קורין לחומרא אין לו נאמנות לקולא וה"ה לקולא וא"צ לפרש אלא במחצה על מחצה, וה"ה בקציר, משא"כ בשמן וכבשים דאפשר שכוונתו היה על הכל ואפילו על מה שהמיעוט קורין שמן או כבוש שפיר דמשום ספק נדרים להחמיר אמרינן שמא כונתו היתה נמי על מה שהמיעוט קורין אותו כמו שאמר (ב"מ).

(ד) שם - וה"ה להקל כגון שהרוב קורין לבשר מליח של עבודת כוכבי' בשר מליח סתם וכן ליינן נסך של עבודת כוכבים יין נסך סתם הולכין להקל (ש"ך), עי' ש"ך ועיקר שזה מדובר בסתם דאילו במפרש למה לי רוב (ב"מ).

(ה) שם - עי' לקמן באר היטב סי' ריז סק"ג, מי שנשבע לאשתו "שלא ישא אשה אחרת", אם שהתה עשר שנים ולא ילדה פטור משבועתו, וילדה בתוך הזמן, יש מח' מחבר רמ"א (סי' קנד ס"י) אם כוונת "ושהתה ולא ילדה", היינו שלא ילדה כלל או שלא קיימו פרו ורבו, ועיקר דכוונתו לפו"ר, ולכן אפילו ילדה כמה זכרים או כמה נקבות הוא פטור משבועתו (פ"ת).

(ו) אינו נאמן - י"א דהיינו דוקא ע"ה אבל ת"ח נאמן בקל וחומר, ועיקר לא כן, אלא כיון שאנשי המקום קורין ליינן נסך לשמים יין נסך אם כן אין משמעו אלא לשון א' שהוא לי' נדר (ש"ך), ועיקר כ"א דלא כש"ך (פ"ת).

(ב) נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים (ז) (פי' נסת' שלזין זה לגיס נים) בקרבן ואמר לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים הרי עצמי קרבן ואמר לא נדרתי אלא בעצם שהנחתה להיות נודר בו קונם אשתי נהנית לי ואמר לא נדרתי אלא מאשתי הראשונה שנרשתי אם הוא תלמיד הכם נאמן ואינו צריך התרה ואם הוא עם הארץ צריך שאלה שלא ינהגו קלות ראש (ח) בנדרים ומיהו בחרטה סגי (ט) וא"צ לפתוח לו פתח (י) ואם עבר על הנדר אין קונסין (יא) אותו לנהוג איסור כימים שעבר על הנדר ונהג בהם היתר אבל הנודר נדר גמור דאורייתא ועבר עליו סגה צמזי (יב) קונסין אותו ואין מתירין לו אלא א"כ ינהוג איסור (יג) כימים שעבר עליו ונהג בו היתר⁴¹ ואם יש מכשול בדבר כגון שנדר בדבר שאינו יכול ליהרר בו כגון שאסר עליו כל הפירות שבעולם חוץ מדהגן (יד) ועבר עליו מתירין לו מיד ואין קונסין אותו לנהוג (טו) איסור כימים שעבר עליו כדי שלא יבא לידי מכשול⁴² ויש מי שאומר שמ"מ יש להחמיר עליו שלא להתירו בחרטה אלא בפתח⁴³ ומוזה נלמוד

Commented [O13]: ל
בדוק עד כמה זה ברור

Commented [O14]: ל
א ברור לי בלשון
הרדב"ז חלק א סימן קכו
אם "ולא שהתה" בכלל
לשון השבועה

¹³ ועי' שבו"י בפ"ת לקמן סי' רכח סק"קנא).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

למי שאסר על עצמו בשר ויין אם יעבור עבירה פלונית ועבר עליה(מז) ולא נזהר מבשר ויין ובא להתיר נדרו שמתירין לו מיד ואינו צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר כיון שיש חשש מכשול בדבר: הגה מיהו אם נראה לחכם שיוכל לעמוד על עצמו ולא יעבור עוד אין מתירים לו עד שינהוג איסור כימים שנהג בהן היתר:

(ז) בחרמו של ים - פי' ברשות של ים: הרי עצמי קרבן. דמשמע שהקדיש את עצמו ושוב אמר לא נדרתי אלא בעצם אחד כו'. ואם הוא ע"ה כו'. וכבר נתבאר לעיל (סי' רה ס"?) דבזמן הזה כולי עלמא דיינינן להו כע"ה (ש"ך).

(ח) שלא ינהגו קלות ראש - וי"א הטעם משום נאמנות דע"ה אינו נאמן ולפי דבריהם אפשר לומר דאם לבו יודע שהאמת אתו אין איסור אם יעבור בסתר (פ"ת).

(ט) ומיהו בחרטה סגי - וי"א דלא סגי בחרטה אלא צריך לפתוח לו פתח ממקום אחר כדלעיל (סי' רה ס"א) (ש"ך).

(י) ואין צריך לפתוח לו פתח. ענין פתח וחרטה יתבאר בסי' רכ"ח (?) (ט"ז).

(יא) אין קונסין כו' - כיון שאין צריך שאלה אלא מדרבנן (ש"ך).

(יב) ועבר עליו במזיד - שדימה שאינו נדר והיה נוהג היתר ואפילו בשוגג הכי הוא א"כ ינהוג איסור. ובנדר שלא לאכול מן פרי פלוני ל' יום ועבר על נדרו עשרה ימים ובא ד' ימים קודם תשלום הל' יום לשאול על נדרו א"כ לנהוג עשרה ימים באיסור כיון דאחר הל' יום אין עליו איסור נדר אין קונסין אותו רק הד' ימים שעליו הנדר שינהוג בהם איסור שלא להתיר לו וממילא אסורים לו באיסור נדר והקנס רק שלא להתיר וממילא עומד באיסורו מחמת הנדר (רע"א).

(יג) א"כ ינהוג איסור - ובנדר שלא לאכול מן פרי פלוני ל' יום ועבר על נדרו עשרה ימים וד' ימים קודם תשלום הל' יום בא לשאול על נדרו א"כ לנהוג עשרה ימים באיסור, כיון דאחר הל' יום אין עליו איסור נדר, אין קונסין אותו רק הד' ימים שעליו הנדר שינהוג בהם איסור, שלא להתיר לו, וע' מ"ש לקמן (סי' רלח סק"לב)) ולדבריו שם, אם נמתין בהתרתו עד שינהוג איסור ד' ימים לא יהיה לו אחר"כ היתר כלל על נדרו, י"ל דלא קנסו כה"ג ואפשר דקונסים אותו שלא להתיר לו עד שעה א' קודם תשלום הנדר, וצ"ע. וי"א דמי שקיבל בשבועה או בחרם לחבירו לעשות איזה דבר לזמן ועבר הזמן ולא עשה אם התירוהו אינו מותר, וצ"ע (רע"א).

(יד) חוץ מדגן - אבל אם לא פרט חוץ מדגן הוי נדר שוא ואינו נדר כלל כדלקמן (סי' רלב ס"ה) (ש"ך).

(טו) ואין קונסין אותו לנהוג כו' - כן הוא בכל מידי דרבנן, ונידוי שהוא דרבנן ולכן אין צריך לנהוג איסור כימים שזולל באיסור בהנידוי (עי' לקמן סעיף ד), וצ"ע שכן לקמן (סי' שלד סכ"ח) איתא אפי' בזולל בנידוי צריך לנהוג איסור כימים שנהג היתר (ט"ז)¹⁴.

(טז) ועבר עליה כו' - אבל אם רוצה להתיר כדי לעבור י"א דאין מתירין לו אפילו יש מכשול בדבר כדלקמן (סי' רכח סק"לט) (ש"ך).

(ג) במה דברים אמורים שצריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר בימים מועטים(יז) אבל במרובים דיו ל' יום:

(יז) בימים מועטים - כלומר שנהג היתר בימים מועטים אבל במרובים כלומר שנהג היתר ימים מרובים דיו ל' יום וי"א דאפילו בימים מרובים צריך לנהוג איסור ככל הימים שנהג היתר וכן עיקר (ש"ך), צ"ע למה הא קנס דרבנן הוא ובדרבנן הולכין אחר המקיל והיינו טעמא דהרמ"א שלא הגיה עליו אלא אדרבא סוף הסימן מסכים להדיא (ב"מ).

(ד) מי שעבר על נידוי(יח) אין צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר מפני שנידוי הוא דרבנן:

(יח) מי שעבר על נידוי כו' - עמ"ש מזה בסעיף ב' (סק"טו) (ט"ז), תימה דלקמן (סי' שלד סכ"ח) כתב אם זלזל בנדויו ובחרמיו צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהן היתר קודם שיתירוהו, אלא בנדרים דרבנן אין קונסין וה"נ שהדברים שהמנודה חייב לנהוג בהן לאו מדאורייתא הן אבל להתיר לו דבר שנשבע עליו ושנשבע עליו בנידוי וחרם דבר ברור הוא שאין מתירים עד שינהוג איסור בדבר ההוא כימים שנהג בהן היתר, ולפי זה צ"ל שסי' של"ד מדובר בדיני תורה וכאן בדיני דרבנן (ש"ך, ורע"א ופ"ת).

Commented [YL15]
משך דבריו לא הבאתי

¹⁴ עי' לקמן ש"ך סק"י(ח).

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(ה) 46 נשבע שלא ישא(יט) אשה¹⁵ תוך ג' שנים ועבר ונשא אם אמר לשון שמשמעו שלא יעשה נישואין(כ) עמה הוה ליה כנשבע(כא)(כב) על הכבר ואכלה דנשאל ומתירין(כג) לו אבל אם אמר לשון שמשמעו שלא תהיה אשתו אין מתירין לו עד שיגרשנה כימים שנהג בהם קלות ראש בנדרו. הגה⁴⁷ ונצט"ר נחצ"ר דנשאלים יוס סגי.

(יט) נשבע שלא ישא כו' - השבועה חלה בכה"ג אף על גב דמתבטל ממצות פריה ורביה כדברי הרמ"א לקמן (סי' רלט ס"ח), ועיי"ש דברי שי"א שאין השבועה חלה ולפי זה אפשר להקל כאן שאין צריך לגרשה (ש"ך).

(כ) שלא יעשה נישואין - ע' בנקה"כ לקמן (סי' ריח סק"?) (רע"א).
(כא) הוי לו כנשבע - אם הטילו הקהל חרם שלא לקבל שום רב בעירם אשר יש לו קרובים שם ועברו וקיבלו רב אחד שיש לו קרובים בעירם דמותרים להחזיקו אצלם דכיון שלא החרימו שלא להחזיק אצלם שום רב שיש לו קרובים בעיר רק שלא לקבלו ועכשיו שכבר קבלוהו מה שעבר עבר ומותרים להחזיקו אצלם (פ"ת).

(כב) שם - אודות הש"ס דפוס זולצבאך שנדפסו במשך החרם דמותר ללמוד מתוכם דכיון שלא גזרו רק שלא ידפיס איש אחר זולת המדפיסים באמשטרדם את הש"ס אין בכלל זה אלא מה שבפרט דהיינו ההדפסה אסור משא"כ אם עבר אחד והדפיסו מותר ללמוד מתוכו (פ"ת).

(כג) דנשאל ומתירין כו' - ונפטר מידי שבועתו כדלקמן (סי' רלח ס"ך) (ש"ך).

סימן רט - השומע שחבירו נודר ואמר אמן. ובו סעי' א':

(א) אחד הנודר מעצמו או שהדירו חבירו ואמר אמן(א) ⁴⁹או דבר שעניינו כענית אמן שהוא קבלת דברים אסור⁵⁰ אבל כשחבירו מדירו משלו אין צריך לקבל דבריו(ב):

(א) אמר אמן כו' - ע"ל (סי' רלד סנ"ד וסי' רלו ס"ב וסי' רלז ס"ב) (ש"ך).
(ב) אין צריך לקבל דבריו - שהרי זה יכול לאסור נכסיו עליו בע"כ ואם כן מה צורך שיקבל עליו דבריו (ש"ך). פירוש אם ראובן מדיר את שמעון שלא יהנה מנכסיו עצמו אין צריך לקבל שמעון את דבריו וזה מבואר לקמן (סי' רלו ס"?) (ט"ז), א' שחטף פירות מיד חבירו ואמר חבירו הפירות האלו יהיו אסורים לך ולא השגיח ואכל לא צריך כפרה מצד שאכל דבר האסור לו שאינו בידו ואינו ברשותו שהרי חטף אדעתא למיגזל והגבהה קונה בכ"מ אינו יכול לאסרו מיהו אם חטף אדעתא לשלם לו יש חילוק אי קייצי דמיייהו כדאיתא (?) מיהו אי אסרינהו עליו קודם שהגביהו אם אכל אף שרוצה לשלם אח"כ מ"מ צריך סליחה וכפרה כמי שאכל דבר אסור (פ"ת).

סימן רי - שצריך לפרוט הנדר בשפתיו, ובו ג' סעיפים:

(א) ⁵¹אין הנדר חל עד שיוציא בשפתיו(א) ויהיו פיו ולבו שוים. לפיכך היה בלבו לידור מפת חטים, והוציא בשפתיו פת שעורים, ⁵²מותר בשניהם(ב). אבל אם היה בלבו פת חטים (או פת שעורים), והוציא בשפתיו פת סתם(ג), אסור בשל חטים לבד (או נצל שעורים לזד) (וכן משמע נסי' רי"ז ס"ט). ⁵³ואם נדר על דעת אחרים(ד), אינו תלוי בלבו אלא כפי מה שיאמר אחרים שהוא דעתם, כך יחול הנדר:

(א) שיוציא בשפתיו - שנאמר לבטא בשפתים (ט"ז).
(ב) מותר בשניהם - בפת חטים מותר דהא לא הוציא בשפתיו ובשעורין מותר דהא לא גמר בלבו ואנן בעינן פיו ולבו שוין (ט"ז וש"ך), וכן במתכוין לנודר ונשבע או מתכוין לישבע ונדר (רע"א).

(ג) והוציא בשפתיו פת סתם - כשהיה בלבו פת חטים או בשל שעורים כשהיה בלבו פת שעורים לבד דשניהם בכלל פת סתם כדלקמן (סימן ריז ס"ט), וכל זה שלא במתכוין להוציא פת סתם דהא גמר בלבו בפת חטין ולמה יגמור בלבו לומר בפיו סתם דוקא אלא פשוט דשכח לגמור תיבת חטין, אבל אם אומר בכוונה פת סתם אזלינן בתר פיו ואסור גם בשעורין ודבריו שבלב אינם דברים (ט"ז ש"ך), וע"ל (סימן רלב סקל"ד?) (ש"ך), ואם

¹⁵ אם נשבע שלא ישא בת ישראל אסורה בגיורת, וה"ה בבת ברית (מהרי"ט ח"ב סי' מז - הובא ברע"א לקמן סי' ריז סמ"ג).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

היה מחשבתו לסתם פת והוציא בפיו פת חטים בין בטעות בין בכוונה פשיטא דמותר בשל שעורים ואפשר דאפילו מוכח כוונת הנודר לא מהני אפילו להחמיר מה שאין במשמעות לשון הנודר כלל. ואף על גב דלקמן (סימן רי"ח ?) בנודר צמר ופשתים עולים עלי בטעון והזיע מותר ללבוש ואסור לטעון אף על פי דיש במשמעו ללבוש, שאני התם דמ"מ דרך בני אדם לומר בהזיע לשון זה (פ"ת).

(ד) ואם נדר על דעת אחרים כו' - כגון שאמר שבועה שלא אוכל היום ועל דעתכם אני נשבע אין זה יכול לומר כך וכך היה בלבו שלא נשבע זה על דעתו אלא על דעת אחרים וכיון שהיה פיו ולבן של אחרים שוים שנשבע על דעתם חייב מפני שלכם של אלו במקום לכו הם (ש"ך).

(ב) ⁵⁴הנודר בחלום(ה), אינו כלום ואינו צריך שאלה(ו). ⁵⁵ויש אומרים שיתירו לו עשרה(ז) ידידי למקרי ⁵⁶וייתרו לו צמקטא כאלו נדר צמקטא, ויש לחוש לדבריהם(ח). ⁵⁷מיהו אי לית ליה צמקטא עסקה ידעתי למקרי, יתרו צמקטא כשאר נדר:

(ה) הנודר בחלום - אחד שחלם לו שנשבע לפרוע חובו ביום פלוני כיון דפריעת בע"ח מצוה א"כ משמים הראו לו לזרוזי נפשיה למצוה וע"כ יפרע חובו באותו היום או ישתדל שהמלוה יאמר לו הריני כאלו התקבלתי, ולא מהני היתר נדרים דלאו מטעם נדר אתינן עלה אלא משמים הטילו עליו לזרוזי נפשיה, ועי' לקמן סק"ז (ז) (פ"ת).

(ו) ואינו צריך שאלה - דוקא בנידוהו בחלום צריך התרה בעשרה בני אדם כיון שהרחיקוהו מן השמים צריך קירוב אבל בנשבע אפילו בהקיץ בעיניו פיו ולבו שוין כ"ש בחלום שאין כאן לא פה ולא לב והיש אומרים לחשש בעלמא יש להחמיר אפי' בשבועה בחלום. ואם אשה נשבעת בעיניו נפש, בעלה מפיר לה ביום שמעו תוך מעת לעת וי"א דאין הבעל יכול להפר כיון דמן השמים השביעה ועיקר דאין צריך התרה כלל (ט"ז) ¹⁶.

(ז) שיתירו לו עשרה כו' - כדלקמן (סי' שלד סל"ה) בנידוהו בחלום ולדעה זו אפילו חזרו והתירוהו בחלום אינו כלום (ש"ך), מי שנדר בחלום ותוך כדי דיבור חזר בו לפי הש"ך נראה דחזרה תוך כדי דיבור לא מהני כיון דחיישינן שהחזרה הוא דברים בטלים, ועיקר אין ללמוד מנידוי לנדר דדוקא גבי נידוי שמן השמים הרחיקוהו הוא דהחמירו בו כ"כ משא"כ גבי נדר דאיכא מ"ד שאין צריך התרה כלל. מי שחלם לו שנדר שלא לאכול מצה מבושלת בפסח הזה על דעת רבים. א', אין אסור אלא בפסח הראשון שלפנינו ואין לומר ד"הזה" הוא דבר בטל ופשיטא דאסור. ב' אפילו בכלי שני ואפי' שרויה בצונן י"ל דאסור. ג', ואפילו על דעת רבים יש התרה. ואין כאן משום מצוה הוא ופרישות כנ"ל סק"ה(ה), דזה אינו אלא במצוה גמורה כגון פריעת ב"ח אבל בנדרים שהם כעין חסידות לא, דגם הגאונים [הוא השיטה שהי"א אומר לחשוש עבורן שחשו לנדר בחלום, לא מיירי אלא בנדר מצוה ומטעם דאין מראין לו לאדם אלא מהרהורי יומא וחששו שמא קיבל בלב בהקיץ דבר זה ואנו מחמירין להתיר הסכמה בלב לדבר מצוה (פ"ת).

(ח) ויש לחוש לדבריהם - והכי נהוג וה"ה באשה שנדרה בחלום שצריכה י' כמו האיש ואין הבעל יכול להפר לה ביום שמעו דדין נדר זה כמו נדוי, וכן נוהגין (ש"ך) ¹⁷.

(ג) ⁵⁸הנודר וחוזר בו תוך כדי דיבור(ט) ¹⁸, או שמיחו בו אחרים תוך כדי דיבור וקבל דבריהם(י) ⁵⁹תוך כדי דיבור(לכו), לא הוי נדר ¹⁹. והוא שאומר כך בפיו, ⁶⁰אבל אם אמר חזרתי בלבי, אינו כלום(יא):

(ט) תוך כ"ד - היינו "שלוש עליך רבי" (ש"ך).

(י) וקבל דבריהם - פירוש שמחאת אחרים וקבלתו את דבריהם הכל הוא תוך כדי דיבור לנדרו, דאי יש בהמחאת אחרים יותר מכדי דיבור מחשב הפסקה בין הקבלה ובין הנדר בשלמא אי הוה להמחאת אחרים שייכות להנודר לא מקרי הפסקה אבל באמת אין אחרים מזדקקין לנדרו (ט"ז ש"ך).

(יא) חזרתי בלבי אינו כלום - עי' דברי לקמן סי' ריא סק"ב (רע"א).

¹⁶ עי' ש"ך סק"ח(ח).

¹⁷ עי' ט"ז סק"ו(ו).

¹⁸ עי' לעיל הערה 10.

¹⁹ אם נמשך חזרתו לאחר כ"ד מנדרו אף שהיה תוך כ"ד למחאתם אינו מועיל שהרי להמוחים אין להם שייכות בהנדר ואין שייך הכדי דיבור למחאתם ולכן נ"ל דאם יש להמוחה שייכות בהנדר כגון שגם הוא נכלל בהנדר או שנוגע לו הנדר מהני גם אם היה רק תוך כ"ד למחאתו (ערה"ש אות י"ח).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' – סי' רסט)

סימן ריא – המתנה שנדריו לא יהיו נדרים, ובו ד' סעיפים:

(א) ⁶¹האומר נדר שאני רוצה לידור לא יהא נדר, ונדר, אינו נדר(א). ⁶²בד"א, שהוציא תחלה בשפתיו לומר שלא יהא נדר. אבל אם חשב כך בלבנו, הוי דברים שבלב ואינם מבטלים הנדר שהוציא בשפתיו. ⁶³וי"א דאפילו אמר כן בלחש(ב), הוי דברים שבלב. הגה: ⁶⁴והא דאמרינו(ג) כל נדרי כליל יוס כפורים הוי כאילו התנו צהליא ומכל מקום לא סמכינן על זה להתיי צלא קאלה לחכס, כי אס לאורך גדול:

(א) אינו נדר – פי' ודאי אינו נדר, שונה מסעיף ב', דכאן אין התנאי והנדר באים כאחד שייך למימר עקר את התנאי (ט"ז וש"ך), וזה לא דוקא שיאמר בפירוש בשעת הנדר, שעל תנאו הוא נודר אלא כיון שסומך הנדר לתנאי הוה כאומר בפירוש ואין לומר כיון שאומר כן בפעם אחת למה נודר כלל, יש לומר דאומר התנאי בענין שאין חבירו שומע או דמיירי שרוצה לנדור נדר גמור בפני חבירו להטעותו ומ"ה לא הוי נדרי זרוזין כמש"כ הרמ"א (סי' רלב ס"?) דאין למידין מנדרי זרוזין למקום אחר שאין לך אלא מה שאמרו חכמים אבל אם מתנה ואומר בפ"י למחר או לאחר זמן אני נודר שלא לאכול בשר והרי אני מבטלו מעתה הרי זה בטלו דהרי התנה בפירוש על זה הנדר, בזה שייך החילוק דאם זכר לתנאי כו' כמ"ש בסעיף ב' (ט"ז), וי"א דהוא הדין אם מתנה בפירוש על נדר זה שאדור למחר או לאחר זמן, כיון שפורט הנדר הוי כמתנה בשעת הנדר, ומש"כ מתנה בשעת הנדר, אינו אלא באומר בסתם נדר שאני עתיד לידור (נקה"כ), וי"א דאם מתנה שיהא נדרו בטל ושוב נודר בלא סיבה הרי תנאו ונדרו סותרים זה את זה והולכין בתר נדרו להחמיר, וצ"ע למה לא מובא ברמ"א. ועוד, דברי השו"ע אינו מתקיים אלא באופן דשייך לתרץ למה הוא נודר כמו שמוכרח להטעות חבירו בשבועתו ועי' סוף הסימן (&) מי שהשביע חבירו אין ביטול זה כלום, היינו דווקא היכא שחייב לחבירו ע"פ דין מצד תביעה או שחבירו מכריחו לישבע, אבל אם חבירו רוצה לעשות לו רעה וזה כדי להעבירו מהמעשה הרע מבטיחו בדבר מה, אך עד כי יעבור השעה שלא יהא עוד סיפק בידו להרע לו, וכדי שיאמן ההבטחה נשבע לו מעצמו, ומקודם ביטל השבועה בפני עדים, לזה מועיל הביטול ואף דאינו ממש נדרי אונסין שיועיל לו ביטול מחשבה לחוד, היינו משום דהוי דברים שבלב שאינם מוכרחים, אבל ביטול להדיא בפני עדים מועיל (כ"מ).

(ב) אמר כן בלחש כו' – פי' לא אמרינן אמירה בלחש הוי דברים שבלב אלא היכא דאינו משמיע לאזניו אבל במשמיע לאזניו שפיר חשיב אמירתו הוציא בשפתיו לבטל הנדר (ט"ז), וי"א דהרוצה לבטל נדר בשעת נדרו צריך שיהיו דברים שבלב דמוכחים, ולכן דוקא ביטול בקול רם בעינין (ש"ך), ועיקר כט"ז (פ"ת), עי' ש"ך שצריכים "דברים שבלב דמוכחים", כוונתו דאף באמר תחלה "מה שאדור יהא בטל", מ"מ כשנודר אח"כ, רק אם גם בשעה שנודר, כוונת לבו היה שהנדר יהיה בטל, אז אין נדר, ולכן צריך שיאמר תחלה בפרסום לרבים, ובלי זה הרי בשעת הנדר גלוי לכל, וכל זה דוקא אם אינו זכור כלל לתנאו, בזה אמרינן דמה דבטלו מקודם הוי ביטול שיחשוב לדבורו שאח"כ כאלו נעשה בטעות ונכשל בלשונו בלי דעת וכאלו אין פיו ולבו שוים, דאלו ידע מהתנאי לא היה נודר משא"כ בזוכר להתנאי א"כ ידוע לו בלבו שכך התנה ושאינו ראוי לו לידור ואעפ"כ הוא נודר ממילא הוי נדר (עי' לעיל סי' רי ס"?) בענין גמר בלבו להוציא פת חטים), ולכן אף שחושב בלבו שהנדר יהיה בטל, לא מהני כיון דידוע בלבו שמבטל ואעפ"כ אמר כן, הוי דברים שבלב ואינם דברים (רע"א), אם חזר אחר הנדר תוך כדי דיבור יוכל לבטל בדבור בלחש ואינו משמיע לאזניו דכל שמוציא הדבר מפיו לא מקרי דברים שבלב וצ"ע לדינא (רע"א).

(ג) והא דאמרינן כו' – הג"ה זו שייכא בסעיף ב', וה"ה בניירות דינא הכי דכל נדרי מבטל הנזירות אף על פי שלא אמר נזירות הרי הוא בכלל נדרים (ש"ך).

(ב) ⁶⁵מי שהתנה ואמר: כל נדרי שאדור עד זמן פלוני יהיו בטלים, ונדר בתוך הזמן, ⁶⁶אם הוא זוכר לתנאו בשעת הנדר, נדרו קיים שהרי מבטל תנאו בשעה שנודר. ואם אינו זוכר לתנאו בשעת הנדר, התנאי קיים והנדר בטל. ⁶⁷וויש אומרים שאין התנאי מועיל לבטל

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

הנדר, אלא אם כן יזכרנו [אחר הנדר] תוך כדי דיבור(ד)20 לנדר68 ויאמר בלבו שהוא סומך על התנאי, ויש לחוש לדבריהם21:

(ד) אא"כ יזכרנו אחר הנדר תוך כדי דיבור לנדר כו' - כצ"ל (ש"ך).
(ג) התנה על קצת דברים שיהא נדרו בטל בהם ואינו יודע על מה התנה, אם על אכילת בשר או שתיית יין. אם אומר בשעת הנדר(ה): על דעת ראשונה אני נודר שאם אזכור על מה שהתניתי שאלך אחר התנאי, ונזכר על מה התנה, התנאי קיים והנדר בטל. ואם לא אמר: על דעת ראשונה אני נודר, התנאי בטל והנדר קיים:

(ה) אם אומר בשעת הנדר כו' - פירוש ובשעת הנדר הוא זוכר התנאי רק שאינו יודע על מה התנה, ומשום הכי צריך שיאמר על דעת ראשונה אני נודר דאל"כ לא היה לו לידור סתם כיון שזכר שיש תנאי אבל אם לא זכר בשעת הנדר כלל מתנאי פשיטא שדינו כמו בסעיף ב' דאחר כך כשיזכור התנאי בטל הנדר (ט"ז).

(ד) אין דברים הללו אמורים אלא בשבועה(ו) או נדר שנשבע ונדר לעצמו, אבל מי שהשיבעו חברו או הדירו, אין ביטול זה מועיל לו כלום:
(ו) אלא בשבועה - ובשבועה בנקיטת חפץ לא אתבריר לן דמועיל כל נדרי (ש"ך).

סימן ריב - דין הנודר בתורה, ובו סעיף אחר:

(א) הנודר בתורה, כגון שאמר: פירות אלו עלי כזו(א), לא אמר כלום ואין צריך התרה אם הוא תלמיד חכם. אבל אם הוא עם הארץ(ב), צריך התרה כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים.72 ואם נדר במה שכתוב בה, אסור שהרי כתוב בה איסור(ג).73 נטלה בידו ונדר בה(ד), כמי שנדר במה שכתוב בה דמי.74 (אצל הנשבע צמורה(ה)), ככל ענין לך התרה וענין לקמן סימן רל"ז):

(א) פירות אלו עלי כזו - דדעתו אגוילים שבה (ט"ז ש"ך).
(ב) ע"ה - וכבר נתבאר לעיל (סי' רה ס' ?) דבזמן הזה כולם דינם כעם הארץ (ש"ך).
(ג) שהרי כתוב בה איסור כו' - וי"א הטעם מפני שיש בה קרבנות ואזכרות שהן כדבר הנודר שע"י הכתיבה והכנה לקדושה הן קדושות ולפי"ז כ"ש אם אמר בפירוש אני נודר באזכרות שבה דהוי נדר אעפ"י שאין כוונתו על איסור ונדר הכתוב בה וכן אם נדר במקצת יריעות שבתורה אף על פי שאין כתוב באותן יריעות איסור או נדר כיון שיש בהן קרבנות או אזכרות הוי נדר (ש"ך).

(ד) נטלה בידו ונדר בה - ה"ה הניח ידו עליו (רע"א * מהר"ם מינץ).
(ה) אבל הנשבע בתורה כו' - וי"א גם בנשבע י"ל דעתו אגוילים, ולכן מי שנתחייב שבועה לא יתנו לו שבועה בלשון זה "הריני נשבע בספר תורה", שמא יתירו לעצמו ויאמר דדעתו על הגוילים אא"כ שמניח ידו עליה ואז הוה דינו כאוחזה בידו שזכר כאן (ט"ז), עי' ט"ז שלומד את זה גם בדעת השו"ע ואינו אלא רק דעת הרמ"א (ב"מ), מי שפסקו לו שבועה בס"ת שחסר בה תיבה או אות או יריעה מקרי שפיר שבועה בס"ת וגם אין סמיכת היתר במה שנשבעין בהפטרות כיון שכתובה אשורית ובדיו אפילו מזכיר בפיו הריני נשבע בס"ת זו נמי שפיר אומר כי דברי נביא מקרי ספר ומקרי תורה ומכ"ש כשאוחז ס"ת ממש אלא שחסר יריעה או פסוק דנקרא ס"ת ואפילו אם מסלק עשרת הדברות מתוכה ונשבע ואומר הריני נשבע בעשרת הדברות ג"כ שבועה מקרי. אסור לישיבע בשקר אפילו בלא אחיזת ספר כלל ומה שהמנהג ליתן ספר ביד הנשבע הוא רק לאיים עליו ולהזכירו עונש השבועה הכתובה בתורה ולא דוקא ס"ת אלא ה"ה שאר ספרים שיש בהם שמות וא"כ

:Commented [YL17]

א הבאתי את דברי הט"ז ונקה"כ שזה בא לפרש את הטור ולא השו"ע.

:Commented [YL18]

סוף דאורייתא לחומרא?

20 עי' לעיל הערה 10.

21 והוא הוא ההתרת נדרים שאנו עושים כל שנה ערב ר"ה.

עי' שו"ת תשורת ש"י (ח"א סי' תקפז) שמסירת מודעה לפני ר"ה וכן כל נדרי מועילים רק למי שמבין אותם, ועי' ברכ"י שהקשה שבאבקת רוכל לא הזכיר צד להחמיר, שזה דעת יחידאה, ויש לחלק בין נדר שאי אפשר להתירו, כמו נזירות שמשון, שבזה סומכים על המתירים. אבל בנדר שיש לו התרה בשאלה יש לחוש, ומש"כ באבקת רוכל שזה יחידאה, אינו כדעת המבוטלת, אלא כלא עיקר.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

פשיטא דלא גרע ספר תורה אף שיש בו איזה פסול אכתי חמור קדושתו מכל שאר ספרים (פ"ח).

סימן ריג - שאין הנדרים חלים על דבר שאין בו ממש, ובו ג' סעיפים:

(א) ⁷⁵נדרים אין חלין על דבר שאין בו ממש. ⁷⁶כיצד, אמר: קונם שאני מדבר עמך(א), שאני עושה לך, שאני מהלך לך, שאני ישן עמך אינו נדר. וכן אם אמר: דיבורי ועשייתי והליכתי אסורים עליך ושינה אסורה עלי, אינו נדר. ומיהו מדרבנן(ב) צריך שאלה(ג) (פי' לשאול על נדרו ולמצוא פתח להתירו). ⁷⁷לפיכך ראובן האוסר עליו שמיעת תפלת שמעון, צריך שאלה מדרבנן. ⁷⁸אבל אם אמר: קונם פי(ד) מדבר עמך, קונם ידי עושות לך, קונם רגלי מהלכות לך, קונם עיני בשינה(ה), הוי נדר גמור מן התורה. וכל שכן אם אמר: יאסר עליך פי(ו) לדיבורי וידי לעשייתי ורגלי להילוכי. הגה: האומר: דבור פי עליך או נטילת אבן עלי, ⁷⁹וא"ל להוי נל(ז) הואיל והזכיר הפה והאבן²²:

Commented [O19]: נ
ויגנוסו נוס

(א) שאני מדבר כו' - הא דאמרין לעיל (סי' רו ס"?) מודרני ממך שאני אוכל לך כו' לא דמי לכאן דכאן אין ממש לא בדיבור ולא בשינה אבל התם מ"מ המאכל עצמו יש בו ממש והוא קונם המאכל עצמו בענין זה שאני אוכל לך. ולא קשה נמי מ"ש כאן שאני עושה לך אף על פי דיש כאן מעשה שהוא ממש דבשעה שנודר אין כאן ממשות לפנינו שיחול הנדר מש"כ במאכל שישנו בשעה שנודר ועליו חל הנדר (ט"ז).

Commented [YL20]: א
הבאתי את דברי
הש"ך

(ב) ומיהו מדרבנן כו' - ונ"מ בין נדר דאורייתא לדרבנן לענין שצריך לנהוג איסור כימים שעברו עליהם כדלעיל (סי' רח ס"ב), א"נ כדלעיל (סי' רה סק"ב?) (ש"ך), דוקא באוסר על עצמו אבל לא כשאוסר דבר שאין בו ממש על חברו, וגם הרי הדיבור וההליכה עדיין אינו בעולם ואינו יכול לאסור דבר שלא בא לעולם על חברו (רע"א), עי' מ"ש לעיל (סי' רו סק"ב?) נפקא מינה נמי להא (פ"ח).

(ג) צריך שאלה - אפי' בדבר שאין בו ממש ופותחין לו פתח ממקום אחר ומתירין לו נדרו, וע"ל (סי' רח סק"ט?) (ש"ך).

(ד) פי כו' - דהרי פיו וידיו כו' יש בהן ממש וע"ל (סי' רלד סע"א) (ש"ך).

(ה) קונם עיני בשינה - היינו כשפירש יום או יומים, אבל נדר סתם בשינה הוי כנודר שלא יישן לעולם והוי נדר שוא. וכן נדר שלא יישן ג' ימים הוי נדר שוא כדלקמן (סי' רלו ס"ד) (ש"ך).

(ו) וכ"ש אם אמר יאסר עליך פי כו' - ברישא שאמר "קונם פי מדבר" יש ספק אי קאי קונם אפה או על הדבור אלא כיון דסתם נדר להחמיר אזלינן לחומרא וכ"ש כאן שבפירוש קאי איסור אפיו (ט"ז).

(ז) י"א דהוי נדר מדאורייתא - ואף על גב דדבור ונטילה לית בהן ממש, מ"מ כיון שהזכיר החפץ ג"כ חל הנדר (ש"ך), אמר סתם "קונם אבן עלי" לא אסר עליו רק הנאתו ומותר ליטלו ולזרקו א"כ אמר בפירוש קונם זריקת אבן זה עלי (רע"א).

(ב) ⁸⁰האומר: אשנה פרק זה, הוי כאלו נדר לתת צדקה²³. (י"א לעשות) שאר מלות ונלכו קייס):

(ח) או לעשות כו' - כלומר או כשאומר לעשות שאר מצוה דינו גם כן כאומר אשנה פרק זה והוי נדר ועיין לעיל (סי' רנח ס"ג) (ש"ך), פי' אינו נדר גמור, אלא נחשב לו כאילו נדר צדקה. אבל אם נשבע לשנות פרק זה י"א דהוי שבועה גמורה הואיל ויכול לפטור עצמו בקריאת שמע (ב"מ), צ"ע בדבר, שכן יש מח' אם הגמ' מדבר בלשון כלשון השו"ע או "שבועה אשנה פרק זה" שכן אין נדר אלא איסור על עצמו, ולכן זה מחלוקת, ואסור מטעם ספק דאורייתא (רע"א * מהר"ם).

(ג) ⁸²אמר: קונם עיני(ט) בשינה היום אם אישן למחר(י), לא יישן היום שמא ישכח(יא) וישן למחר. ⁸³אבל אם אמר: קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום, יכול לישן היום ולא חיישינן שמא למחר ישכח נדרו וישן:

Commented [O21]: נ
noi

(ט) אמר קונם עיני - דוקא באמר "קונם עיני" אבל באומר "קונם שלא אישן", כיון דהוא אין בו ממש והוי נדר רק מדרבנן לא חיישינן שישן למחר ויהיה למפרע איסור דרבנן (רע"א).

²² עי' לקמן סי' רלד סק"ק(זי).
²³ עי' לקמן הערה 24, ו-656.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

ואם לא אמר "היום" לא נאסר בשינה עד אחר שינת מחר, אבל אמר "קונם ככר זה עלי אם אישן", אסור מיד, דבזה הוי כ"מעכשיו", דאם תאמר שלא נאסר עד אחר קיום התנאי, נמצא שיהיה מתקיים התנאי ולא יחול נדרו כלל, דהיינו אם יאכל תחלה הככר ולא יהיה אחר קיום התנאי מקום לנדרו לזה אמדינן דעתיה דמעכשיו קאמר, וקשה לי מההיא דלקמן (סי' רכ סכ"ג?) וצ"ע (רע"א), ואין יכול להתיר היום שזה בכלל דאין חכם מתיר עד שיחול הנדר (רע"א).

(י) נדר משינת קבע - אסור לישן עראי שמא ירדם, אא"כ דמניח ראשו בין ברכיו, עי' או"ח (סי' מד ס"ו?). הנשבע שיעשה כך וכך בחצי הלילה, אין אסור לישן שינת עראי, שמא ירדם, דלא גזרו אלא היכא דאם ירדם יהיה האיסור בגוף השינה משא"כ כה"ג דאין האיסור בגוף השינה, ולכן אם נדר שלא לישן קבע דהאיסור בגוף השינה חיישינן לשמא ירדם (רע"א).

(יא) ישכח תנאו - דבתנאי לא זהיר אינש אבל בסיפא דעיקר הנדר למחר ונדר לא משכח אינש (ט"ז), וע"ל (סי' רכ ס"ו?, וסי' רלט ס"ו?) (ש"ך).

Commented [O22]: ע
יי"ש שהביא דעת הר"ן
שזה בגלל ברירה, ואין
ברירה מן התורה, ואם
יש נ"מ?

סימן ריד - לעבור על מנהג צריך התרה, ובו ב' סעיפים:

(א) דברים המותרים והיודעים בהם שהם מותרים נהגו בהם איסור(א), הוי כאילו קבלו עליהם בנדר ואסור להתירם להם⁸⁴. הלכך מי שרגיל להתענות תעניות שלפני ראש השנה ושבין ראש השנה ליום כיפורים, ומי שרגיל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין מר"ח אב או מי"ז בתמוז(ב) ורוצה לחזור בו מחמת שאינו בריא, צריך ג' שיתירו לו(ג). אם בשעה שהתחיל לנהוג היה דעתו לנהוג כן לעולם, ונהג כן אפילו פעם אחת, צריך התרה ויפתח בהרטה(ד) שמתחרט שנהג כן לשם נדר. לפיכך הרוצה לנהוג בקצת דברים המותרים, לסייג ופרישות, יאמר בתחלת הנהגתו שאינו מקבל עליו כן בנדר, וגם יאמר(ה) שאין בדעתו לנהוג כן אלא בפעם ההוא או בפעמים שירצה, ולא לעולם. אבל הנוהגים איסור בדברים המותרים מחמת שסוברים שהם אסורים(ו), לא הוי כאילו קבלום בנדר.⁸⁶ ויש מי שאומר שאם טועה ונהג איסור בדבר המותר, נשאל ומתירים לו בשלשה כעין התרת נדרים. ואם יודע שהוא מותר ונהג בו איסור, אין מתירין לו אפילו כעין התרת נדרים, דהוי כאילו קבלו על עצמו כאיסורים שאסרתן תורה שאין להם היתר לעולם⁸⁷ והמנהג כסדרא הרמב"ם:

(א) נהגו בהן איסור - מחמת סייג וגדר ופרישות (ש"ך).

(ב) מר"ח אב או מי"ז בתמוז - כמו שנתבאר באו"ח (סי' תקלא ס"ט) (ש"ך).

(ג) צריך שיתירו לו כו' - עי' או"ח (סי' תקסח ס"ב) שהרמ"א כתב דתעניות בה"ב או י' ימי תשובה שאירע ברית מילה מצוה לאכול ואין צריך התרה כי לא נהגו להתענות ככה"ג כו' ואם כן הכא אמאי צריך התרה ה"נ נימא לא נהגו להתענות כשאינו בריא ולא קושיא היא דהתם לא נהגו להתענות כשאירע ברית מילה ונהגו לאכול אם כן כל המתענה אדעתא דהכי מתענה דכשאירע ברית מילה יאכל אבל הכא לא אסיק אדעתיה דכשלא יהא בריא לא יתענה והלכך צריך התרה, וכן הוא באכילת בשר ויין בסעודת מצוה בח' ימים לפני ט' באב (ש"ך), עי' ש"ך מיירי שרוצה לחזור לגמרי ושלא לשוב למנהגו לעולם, לכך צריך התרה. אבל אם אירע לו איזה מיחוש ורוצה לאכול היום ושוב לעתיד חוזר למנהגו א"צ התרה (פ"ת)²⁵, ראובן היה לו יום השנה לאביו (יארצייט), והמנהג להתענות, אבל היה

²⁴ עי' או"ח סי' רלח ס"ב: אם יש לו חק קבוע ללמוד כך וכך ליום והיה טרוד ביום ולא השלימו, ישלימו בלילה מיד.

ועיי"ש במג"א: דהוי נדר ולכן יתנה בתחלה שלא יהיה עליו נדר (עי' לעיל סי' ריג ס"ב). ועיי"ש בפמ"ג: ואם לא משלים בלילה מעוות לא יוכל לתקון, כי ביום של אחריו מחויב בפני עצמו. וקשה איך זה מועיל הרי הלילה של יום הבאה. עי' לקמן סי' רכ ס"א.

²⁵ יש להקל בתעניות אלו (ערב ר"ה, ועש"ת) במקום שיש מקצת חולי וא"צ התרה וכו' אם לא מי שמתענה יותר ממה שנהגו הציבור [משמע כדברי הש"ך, וכן הוא במ"ב סק"ט, ועיי"ש בשע"צ סק"ג] ואפשר דאם אינו מוצא מי שיתירנו יש להקל במקום הדוחק [מג"א סי' תקפא סק"ב]. גם בלא זה קשה מה שייך התרת נדר כשאינו בריא אטו עדיף תענית שקיבל על עצמו יותר מתעניות ציבור הקבועים כ"ז בתמוז ועשרה בטבת והרי גם באלו אינו מתענה כשהוא חולי וכ"ש בזה

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג - סי' רסט)

סנדק לברית, מותר לו לאכול, ואפילו לא היה סנדק מותר לו להתיר נדרו ולאכול עם הקרואים כל שהוא א' מהמיודעים השייך לסעודה, שכן התענית ביום שמת בו אב אינו אלא מנהג בעלמא ולזכרון צער בעלמא, והוא כנדר (עי' ט"ז או"ח סי' רמט ס"?) ועי' ש"ך סי' תב סק"י? שטעם היארצייט משום מזל רע בא עליו, וי"א שבכל שנה דנין את אביו, ולכן הבן מתענה ואומר קדיש להגן על המת, אבל כל זה רק סניף לעיקר שהוא הנדר, אמנם בש"ך איתא שלא צריך התרה בכלל, אמנם אפשר דיום שמת בו אביו חמור יותר, ולכן צריך עכ"פ התרה בפני ג', וה"ה סיום מסכת צריך התרה, ועי' ש"ך סי' רמו סקכ"ז (פ"ת * מקום שמואל).

(ד) ויפתח בחרטה כו' - אין שייך לומר להתיר בחרטה אלא מה שנהגו מקצת ההמון ולא כולו אבל מה שנהגו כל ישראל כמו חפיפה ביום לפני טבילה וקבלו עליהם א"א להתיר בכל ענין (ש"ך).

(ה) יאמר - עיין מג"א (סימן קסא סק"יג) [ז"ל המחבר (קסא ס"ד): שיעור נט"י, כל היד עד קנה של זרוע; וי"א עד מקום חיבור האצבעות לכף היד, וראוי לנהוג כדעת הראשון, ע"כ. וז"ל המג"א: כדעת הראשון. ויתנה בתחלה שלא יהא חובה עליו שמא פעם א' לא יהא לו מים כ"כ, ואם היד מלוכלך לכ"ע צריך נטילה] (פ"ת).

(ו) מחמת שסוברים שהם אסורים - ועכשיו נתברר שהוא מותר ומנהגן היה בטעות שנסתפקו בדבר ועכשיו שנתברר שמותר לא הוי כאילו קבלום בנדר ונראה דה"ה אם היו סוברים שהוא איסור גדול ואח"כ נתברר שאין בו איסור כ"כ לא הוי נדר כדלקמן (סי' רלב ס"י) (ש"ך).

(ב) קבלת הרבים (ז) חלה עליהם ועל זרעם. ואפילו בדברים שלא קבלו עליהם בני העיר בהסכמה, אלא שנוהגין בן מעצמם לעשות גדר וסייג לתורה.⁸⁹ וכונן הבאים מחוץ לעיר לדור שם, הרי הם כאנשי העיר וחייבים לעשות כתקנתן(ח), ואף בדברים שהיו אסורים בהם בעירם מפני מנהגם ואין מנהג העיר שבאו לדור בה לאסור, הותרו בהם אם אין דעתם לחזור(ט):

(ז) קבלת הרבים כו' - ע"ל (סי' רכח סקפ"ב? וסקצ"ב?) (ש"ך), אם נהגו באיזה דבר כדעת המיקל ועכשיו הסכימו לאסור הרשות בידם ואין בזה משום מוציא לעז על הראשונים דלא שייך זה אלא בדבר של אישות, ויש חולקים²⁶. ועי' מ"ש לקמן (סי' רסו סקט"ז?) (פ"ת).

(ח) וחייבים לעשות כתקנתן - היינו דוקא במנהג חשוב שנהגו כן ע"פ ת"ח אבל במנהג גרוע אינו חייב לעשות כתקנתן שלא בפניהן או בפני ת"ח רק בפני ע"ה חייב לנהוג כן כדי שלא יזלזל ואם יש לחוש למחלוקת אסור בכל ענין שאין לשנות מפני המחלוקת, ועי' באו"ח (סי' תסח ס"ד). י"א דמנהג שאינו חשוב דיכולים להתיר בפני ת"ח אם יכול להתיר להם עצמן יש להחמיר וכיון דהדבר ניתן לשיעורים איזהו מנהג הוה חשוב ואיזהו אינו חשוב אזלינן לחומרא ובכל המנהגים בפניהם אין לנהוג היתר ואין חילוק בין ת"ח לעם הארץ, וי"א דמנהג חשוב היינו שהוא ע"פ ת"ח ומנהג גרוע היינו שנהגו בני המדינה מעצמם א"כ לא נתת דבריך לשיעורין בזה ועיין באו"ח (סי' תצו ס"?) נתבאר כל חוץ לתחום אין נותנים עליו חומרי מקום שהלך לשם, וע"ל (סי' פג ס"?) (ש"ך), אין הבן מחוייב להתנהג בהנהגת אביו זולת מה שהתנהג גם הבן מאז שהגדיל שהרגילוהו אבותיו ללכת בדרכיהם ועל אופן זה מיירי נמי המחבר שכתב קבלת הרבים חלה עליהם ועל זרעם דהיינו שכבר נהגו כן יושבי העיר וזרעם והוי כנדרו גם לזרעם ולהכי חייבים לעשות כתקנתן משא"כ אם הבן לא התחיל להתנהג מעולם כמנהג ה טוב של אביו אין הבן מחוייב להתנהג בפרישות ההוא (פ"ת).

(ט) הותרו בהם אם אין דעתם לחזור - עי' באו"ח (סי' תסח ס"?) וכן תקעד ס"?) ההולך למקום שאין מתעניין ממקום שמתעניין ודעתו לחזור צריך להתענות כו' אלמא דאם אין דעתו לחזור א"צ להתענות ובאו"ח (סי' תסח ס"ד) ונראה מדבריו דאפי' אין דעתו לחזור נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם, ואפשר דעת המחבר לחלק בין אין דעתו לחזור

שקיבל על עצמו אלא וודאי דכאן אין הכוונה שאינו בריא שהוא חולה דבחולה א"צ התרה אלא כלומר שאינו חזק בבריאותו ואלמלי היה תענית ציבור היה מתענה רק בזה מתעצל להתענות ולכן צריך התרה (ערה"ש אות יג).

²⁶ עי' מ"ב (סי' לב סקק"ס): יש להחזיק בהמנהג הזה כדי שלא להוציא לעז על הראשונים וכ"כ המ"א בשם הל"ח אבל מדברי הלבוש והגר"א משמע שיותר טוב לעשות כמה שכתוב בשו"ע.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

ומ"מ אין דעתו להשתקע בעיר שהלך לשם רק במקום אחר ובהך גוונא מיירי בסי' תס"ח, ובין דעתו להשתקע במקום שהלך שם ובהכי מיירי שם סי' תקע"ד, ועיקר דלעולם יש לו לעשות כמנהג המקום שדעתו להשתקע שם בין לקולא בין לחומרא (רק במקום שיש לחוש למחלוקת אל ישנה ממקום שהוא שם אפי' להקל) (ש"ך).

סימן רטו - שהנדרים חלים על דבר מצוה, ובו ו' סעיפים:

(א) ⁹⁰נדרים חלים על דבר מצוה (א). כיצד, אמר: קונם סוכה שאני יושב (ב) (ג), לולב אני נוטל, אסור לישב בסוכה וליטול לולב. הגה: ⁹¹ויש אומרים שמלקין אותו על שנדר לבטל המצוה, ומתירין לו נדר (ד) ומקיים המצוה. ⁹²ויש אומרים לאינוה) מלקות בנדר שוא, רק גבי שבועת שוא, וכן עיקר.

(א) חלים על דבר מצוה - הטעם דנדר כיון שהוא אסור החפץ עליו שאומר קונם ישיבת סוכה עלי אינו כנודר לבטל המצוה שהרי לא קבל על עצמו כלום אלא אסר החפץ עליו ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו אבל שבועה אסור עצמו מלעשות הדבר ולא כל כמיניה להפקיע עצמו מחיוב מצוה (ט"ז), דוקא נדרים אבל לא שבועה כדלקמן (סי' רלט ס"ד) וע"ש דין נדוי (ש"ך), נדר שלא לישא אשה הראויה לבנים חל עליו הנדר אבל אם נשבע אין שבועתו כלום ואם נשבע סתם שלא לישא שום אשה חלה השבועה בכלל (באר היטב), עיין בזה בתשובת בשמים ראש סימן רי"א ובהגהת כסא דהרסנא שם (פ"ת).

(ב) סוכה שאני יושב כו' - אבל אם אמר הנאת סוכה עלי מותר לישב בסוכה דמצות לאו ליהנות נתנו ועי' או"ח (סי' תקפו ס"ה) ²⁷ (ש"ך), וה"ה אם אמר "סוכה שאני עושה" (ש"ך * רמ"ע), עי' ש"ך, אפילו במודר הנאה מ"מ אסור בהנאת הגוף אף שאותה הנאה אינה מגיע לו אלא ע"י המצוה. אלא כיון שמזכיר בפ"י השם סוכה ואמר "הנאת סוכה עלי", ועיקר הנאת סוכה אינה הישיבה שאינה של מצוה, אלא הנאת המצוה הוא עיקר הנאתה. להכי לא חל הנדר משום דמצות לאו ליהנות נתנו (ב"מ).

(ג) שאני יושב - ולא הוי דבר שאין בו ממש כיון דמזכיר שם החפץ הנאסר, ע"ל (סי' ריג ס"ב) וע"ל (סי' רלט ס"ד) (ש"ך), עי' ש"ך, וי"א דאף באומר "ישיבת סוכה עלי", נקרא יש בו ממש כיון שמזכיר החפץ, ומדלא כתב המחבר גם כה"ג משמע דלא ס"ל כן, ועי' לקמן (סי' ריג ס"ב) שהמחבר לא מביאו, והרמ"א כן מביאו (רע"א).

[023] Commented ?

²⁷ ז"ל: המודר הנאה משופר, אדם אחר תוקע בו וזה יוצא י"ח. אבל אם אמר: קונם לתקיעתו עלי, אסור לתקוע בו אפי' תקיעה של מצוה.

וז"ל המ"ב: המודר הנאה משופר - כגון שאמר קונם הנאת שופר עלי:

אדם אחר וכו' - ר"ל אף על גב דאין יכול להפקיע עצמו ממצות שופר בשביל נדר זה דמצוה לא מיקרי הנאה וכנ"ל מ"מ ישמע תקיעת שופר מאחר ולא יתקע בעצמו והטעם כתבו הפוסקים משום דיש הרבה ב"א שיש להם הנאה כשהם תוקעין והנאת הגוף ליכא לשרויי בשביל טעמא דמצות לאו ליהנות נתנו ומ"מ כתבו האחרונים דבשעת הדחק שאין לו אחר מותר לו בעצמו לתקוע רק שאין לו לתקוע כ"א עשרה קולות דהיינו תשר"ת תש"ת תר"ת שהם מעיקר הדין: קונם לתקיעתו עלי - שלא הזכיר הנאה ור"ל שאמר קונם השופר לתקיעתו עלי וע"כ חייל כיון שפירש לאסור על עצמו השופר לתקוע בו כמו שאוסר ע"ע הצרור לזרוק בו אף שאין לו הנאה אבל אם אמר סתם קונם שופר עלי מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה:

אסור לתקוע וכו' - ואפילו פירש בנדרו תקיעה של מצוה והטעם דנדרים איסור חפצא הוא וחל אפילו על דבר מצוה ואפילו לשמוע תקיעת שופר מאחר ג"כ בכלל איסור זה. ודע דיש פוסקים שר"ל שאין חל הנדר אא"כ אסר השופר עליו כגון שאמר שופר עלי בקונם לתקוע בו אבל באסר עליו התקיעה כגון שאמר תקיעת שופר עלי בקונם אינו חל דהתקיעה אין בו ממש ונדרים אין חפצא אדבר שאין בו ממש. אמנם כמה פוסקים סוברין שחל אף בזה כיון שעכ"פ הזכיר בנדרו איסורא בכל גווני אפילו בנדר שאין בו ממש כמבואר ביר"ד סימן רי"ג וע"כ אסור לתקוע בו קודם שיתיר הנדר. ומפורש בפוסקים דכ"ז בנדר אבל בשבועה אינו יכול להפקיע א"ע ממצות תקיעת שופר דמושבע ועומד מהר סיני לקיים מצות התורה אם לא שכלל בשבועתו לאסור עצמו בשמיעת כל תקיעה דמשמע אפילו בתקיעה של רשות ובזה חל שבועתו בכלל לאסור גם בשל מצוה וישתדל להתיר שבועתו. ואפילו גבי נדרים אם אסר עצמו לשמוע שופר מפלוני אינו נפקע בזה ממצות תקיעת שופר וצריך לבקש איש אחר לשמוע ממנו שופר ואם לא ימצא אחר אסור לשמוע מאיש זה אפילו אסר עצמו בשבועה שאינו כנשבע לבטל את המצוה שבשעה שיצא שבועה מפיו לא היתה לבטל שהרי אינו מצווה לשמוע מאיש זה דוקא:

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(ד) ומתירין לו את נדרו - ואפילו תענית אין לומר שהוא מצוה ויקיים נדרו (ט"ז), וכן משמע בא"ח (סי' תק"ע ס"ו?) (ש"ך).

(ה) וי"א דאין כו' - מיהו נראה דהיו מכין אותו מכת מרדות (ש"ך).

(ב) נדר להתענות זמן ידוע ואירע בו שבתות וימים טובים ור"ח, מתירין לו נדרו ופותחין לו בהם שאומרים לו: אילו שמת על לבך (ו) שיפגעו בתוך הזמן הזה אלו הימים לא היית נודר, והותר כל הנדר (ז):

(ו) אלו שמת על לבך - וזה שאינו מותר ללא התרה כדלקמן (סי' רלב ס"ו) דהתם שוגג גמור הוא על אביו אבל הכא הו"ל למידע שאי אפשר לשנה בלא שבתות וי"ט, וי"א דלקמן הוי טעות בעיקר הנדר שלא נתכוין לאביו לעולם אבל הכא באוסר על עצמו שנה ידוע שיעברו עליו שבתות וי"ט וחל הנדר אלא דפותחים לו אלו היה יודע דאסור להתענות (רע"א).

(ז) והותר כל הנדר - שמותר בכל הימים דנדר שהותר מקצתו הותר כולו וע"ל (סי' רכט ס"ו?) (ש"ך).

(ג) במה דברים אמורים שצריך התרה (ח), כשקבלו בלשון נדר, שאמר: קונם אכילת ימים כך וכך עלי. אבל אם לא הוציאו אלא בלשון קבלת תענית, אינו דוחה לא שבת ויו"ט וראש חודש ולא חנוכה ופורים (ט) ואינו צריך התרה, ואפילו לא קיבל עליו להתענות אלא בשבת ויום טוב (י) (יא) בלבד (ועיין בא"ח סימן תי"ח):

(ח) בד"א שצריך התרה כו' - ההיא דנדרים חלין על דבר מצוה מיירי בנודר בפירוש להתענות בי"ט וההיא דתענית מיירי שאירע כך בתוך הזמן שנדר להתענות דבזה אמרינן דאותו הנודר להתענות לא נתכוין לבטל גזירות חכמים וכ"ש דין תורה ביום שלא להתענות, דאלו אמר לשון קבלת התענית הרי אוסר נפשו על האכילה ודומה לשבועה דאין חלה על דבר מצוה אלא דוקא נדר כדאיתא ריש סי' זה ועי' באו"ח (סי' תיח ס"ג-ד) (ט"ז), עי' לקמן סקי"א? (נקה"כ), עי' ט"ז "ודומה לשבועה", אבל מ"מ שבועה גמורה לא הוי דאל"כ תחול בכולל. ועיקר דאינו אלא נדר מצוה עי' לקמן (סי' ריג ס"ב), משא"כ אם התענית עבירה (ב"מ).

(ט) ולא חנוכה ופורים - ע"ל סקי"א? (ש"ך).

(יא) ואפי' לא קבל עליו להתענות אלא בשבת וי"ט - פי' לא מיבעיא ברישא דלא נתכוין כלל לשבת וי"ט אלא אפי' קיבל עליו בפירוש להתענות בשבת וי"ט מ"מ אין הנדר חל כיון שלא אמרו בלשון הרי עלי (ט"ז).

(יא) שם - מעשה באדם אחד שנדר לתת מן הריוח שבא מממונו מעשר וכן נהג כמה ימים ומטה ידו ונתחרט נראה דיכול לחזור בו משום דהריוח לא בא לעולם ואין מקדיש דבר שלא בא לעולם. עי' חו"מ (סי' ריב ס"ט) האומר לכשאקחנו אתננו להקדש הוה עליו שם נדר וצריך לקיים נדרו. נדר להתענות חודש. אומרים לו הרי בזה החודש שנדרת יש יום טוב ושבתות. אומר להם לא נתכוונתי להם, צריך התרה כל שאמר בלשון נדר כדלעיל אלא דאם אמר שבפירוש היה עולה על דעתו שלא להתענות אלא בימי החול ודאי נאמן על זה דהא אינו סותר לשון נדרו שנדר להתענות חודש אחד. אשה שנדרה להתענות אחר פסח שני וחמישי ושני עד ר"ה ולאחר הפסח שאלה מתי תתחיל נראה דתתחיל אחר ימי ניסן אם מנהג בכל המקומות שאין אומרים תחנון כל ימי ניסן, והיינו דוקא בלשון קבלת תענית בעלמא אבל בלשון נדר צריך התרה שהרי נדרה בפירוש להתענות אחר הפסח דלא עדיף מנדר להתענות ביום טוב (ט"ז), וי"א שאין צריך התרה אם לא הוציאו אלא בלשון קבלת תענית וכ' הב"ח קשה תרתי חדא מאי אפילו אדרבה כ"ש הוא דאין בקבלה זו ממש שקבל עליו להתענות בשבת וי"ט בלבד ועוד שהוא סותר דברי עצמו שבספרו הארוך (בב"י בא"ח סימן תי"ח) כתב דמדברי ה"ה והראב"ד נראה דכ"ש הוא וכאן כתב ואפילו ולא דק דלפי האמת כל שכן הוא עכ"ל. ואני אומר דשפיר קאמר אפי' ל"מ ברישא דלא נתכוין לשבת וי"ט אלא אפילו בסיפא דנתכוין לשבת וי"ט בהדיא בפגעו בהן דמה"ט בקבלו בלשון נדר חל בשבת וי"ט במתכוין לנדור בהן ובנדר סתם ופגעו בהם אין צריך שאלה להסמ"ק וא"כ הוה אמינא ה"ה בקבלו בל' קבלת תענית וכן בא"ח סימן תי"ח כתב משמע היכא דאמרינן שאם אירע יום טוב בתוך הימים שקבל עליו להתענות אינו דוחה יום טוב כ"ש היכא דקיבל עליו בפירוש להתענות באותו יום כו' וכן נראה מדברי הרב המגיד והראב"ד כו' אם כן הא דפגעו בהן מפורש בהדיא והא דקבל עליו להתענות בפירוש אף ע"ג דלפי האמת כ"ש הוא מכל מקום הוצרך לומר כן ממשמעות כיון שאינו מפורש בהדיא והוה ס"ד למימר דגרע טפי וכמ"ש ודוק וכן מוכרח ליישב לשון אפי' שכתבו הרמב"ם והט"ו לקמן סימן שי"ז ס"ב וכמ"ש שם בס"ק ו' ע"ש (ש"ך).

:Commented [YL24]
בולבל מהו ט"ז ומהו דרישה

:Commented [YL25]
עבור על הט"ז עוד פעם

:Commented [YL26]
ם ש"ך צריך לעשות בישוב הדעת

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

(ד) ⁹⁵המקבל עליו(יב) בלשון נדר לצום בשבת ויו"ט, חל הנדר(יג). וכן הנודר לצום יום ראשון או ב' כל ימיו, ופגע בהם יום טוב או ערב יום כפור, חייב לצום. ואין צריך לומר ר"ח, אבל אם פגע בהם חנוכה ופורים, נדרו בטל(יד). (ועיין זל"ח סימן תקע"ט²⁸ ללא פסק כן):

Commented [O27]: ע' הערה וצ"ע אם נצרך אחרי דברי הזש"ך.

(יב) המקבל עליו כו' - ע"י מה שכתבנו לעיל סק"ז? (ט"ז).
(יג) חל הנדר כו' - מיהו יש להחיר כמ"ש לעיל (סק"ד?), וע"י לקמן (סי' רלט סקי"ט?) דאע"ג דחל הנדר ראוי לכופו שישאל על נדרו ולא יעבור על המצוה (ש"ך).

(יד) נדרו בטל - מפני שהם מדבריהם וצריכין חיזוק. וע"י אר"ח (סי' תקע ס"א) דלא פסק כן. אלא יחיד שקבל עליו תענית כך וכך ימים ואירעו בהם שבתות וי"ט או ר"ח חנוכה ופורים או ערב יוה"כ כו' אם קבלו בלשון "הרי עלי" שהוא לשון נדר, צריך התרת חכם כו', ויש לחלק כאן בנדר לצום יום א' או ב' כל ימיו, איכא מיגדר מילתא ופנים בדבר שהרי יצטרך להתענות כל ימיו בחנוכה א"כ מיעקרא מלתא דרבנן, אבל באר"ח דמיירי בהדיא שקיבל עליו כך וכך ימים אם כן יתענה חנוכה ופורים פעם אחת או ב' ולא מיעקרא מילתא דרבנן בכך (ש"ך).

Commented [YL28]: עבור עוד פעם, יש ב"מ שחלק על פירושו ברמב"ם

(ה) ⁹⁶הא דנדרים חלים על דבר מצוה, דוקא במצות עשה בין שיש בה עשה גרידא בין שיש עשה בקיומה ולא תעשה בביטולה, ואין הפרש בזה בין איסור הבא מאליו לאיסור הבא ע"י עצמו. אבל על מצות לא תעשה דעלמא(טו), אינו חל בין בביטולו בין בקיומו. כיצד, הרי שאמר: אכילת נבלה עלי, אין הנדר חל עליו. והוא הדין לאיסור הבא ע"י עצמו, כגון שאמר: שבועה שלא אוכל ככר זה, וחזר ואמר: ככר זה עלי, אינו חייב אלא אחת דהיינו משום בל יחל דשבועה. וכן אם אמר: שבועה שלא אשתה וחזר ואמר הריני נזיר(טז), ושתה, אינו חייב אלא אחת דהיינו בל יחל דשבועה. אבל דנזירות לא, אא"כ נשאל על השבועה(יז) שאז חל הנזירות עליו. ⁹⁷והנדר חל על מי שנשבע שיישן(יח) או שישתה, ואף על פי שיש בביטולו לא תעשה:

(טו) אבל על מצות ל"ת דעלמא - ע"י לקמן (סי' רלב ס"?) אם אמר קונם כל פירות שבעולם עלי לא חל הנדר והוי נדר שוא. משום ד"סתם" "לעולם" משמע ואי אפשר לחיות בלא כל הפירות שבעולם. ואמאי נימא שלא יאכל עד שישתכן ושוב תדחה נדרו מפני פיקוח נפש ולכן צריכים דבריו כאן שהנדר אינו חל בביטול ל"ת, דבמיתת עצמו הוא מוזהר בלאו דלא תרצח (ב"מ).

(טז) **ואמר** הריני נזיר - קשה, הא הוי כולל מגו דנאסר בחרצנים וזגים (רע"א), אלא לא נקט בש"ע אלא לדוגמא בעלמא ומיירי שהיה כועס או מתאבל או שיכור ואמר הריני נזיר מכוס זה בתר דנשבע שלא לשתותו דבכה"ג אין אסור רק בשתיית כוס זה (רע"א * זכרון יוסף, פ"ת).

Commented [YL29]: י' ש"ך שדחה דברי הב"ח, וצ"ע אם יש הלכה שייצא מזה.

(יז) אא"כ נשאל על השבועה כו' - כלומר כשנשאל על השבועה אחר שאמר "הריני נזיר" שאז חל הנזירות למפרע וע"ל (סי' רכ"ט וס"ס רל"ט) (ש"ך).

(יח) חל על מי שנשבע שיישן כו' - אם נשבע שבועה שאישן ואחר כך נודר קונם שינה עלי דחל הנדר כמו באומר לאשתו הנאת תשמישך עלי דחל הנדר כדלקמן (&) אף על גב דבאומר תשמישי עליך לא חל דהוא משועבד לה מ"מ יכול לאסור הנאתו ממנה אף על פי שהוא משועבד לה הכי נמי כאן אף שהוא חייב לישן או לשתות יכול לאסור הנאת השינה עליו בלשון נדר ולא דמי למ"ש תחילה אם נשבע שלא לאכול ככר זה ואח"כ אומר קונם

²⁸ ז"ל סעיף א: יחיד שקבל עליו תענית כך וכך ימים ואירע בהם שבתות וימים טובים או ראש חודש חנוכה ופורים או ערב יום הכיפורים, אם קבלו בלשון קבלת תענית בעלמא, אין צריך התרה; ואם קבלו בלשון הרי עלי, שהוא לשון נדר, צריך התרת חכם, ויפתח בחרטה שיאמר לו: אלו שמת אל לבך שיאירעו בהם אלו הימים לא היית נודר, ומתיר לו. ולהרמב"ם, משקבל עליו בלשון נדר ופגעו בו שבתות וי"ט או ערב יוה"כ או ר"ח, חייב לצום בהם אם לא יתירו לו; אבל אם פגע בו חנוכה ופורים, נדרו בטל ולא יצום בהם, מפני שהם מדבריהם וצריכין חיזוק. הגה: והמנהג כסברא הראשונה. מי שנדר להתענות סך ימים ואמר: חוץ מ"ט, אין חנוכה ופורים בכלל; ואם אמר שדעתו היה עליהם, הולכים אחריו (תשובת הרשב"א סימן תרנ"ט /תרצ"ט/); אבל ערב יום הכיפורים בכלל, והכי נהוג ודלא כמו שפסק ביורה דעה סימן רט"ו סעיף ב'.

ועי' לקמן הערה 216 בשם הדרך אמונה והגרש"ז

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

ככר זה עלי דלא הוה נדר דשם הוי הנדר ג"כ כמו השבועה משא"כ כאן הוי הנדר להיפך מהשבועה חל כמו בקונם הנאת תשמישך **על** (ט"ז).

(ו) 98 וי"א שאם נדר(יט) מדברים האסורים, כגון נבלות וטריפות, חל הנדר ואם אוכל מהם עובר בלא יחל. 99 אבל אם(כ) התפס בהם דבר אחר, אינו נתפס, שאין דעתו אלא בעיקר האיסור דהוי ליה מתפס בדבר האסור(כא). 100 אבל דבר שאסור מדרבנן, ואסרו עליו בלשון נדר והתפס בו דבר אחר, נתפס בנדר ואסור. הגה: 101 הנודר או הנשבע שלא לאכול מזה זליל פסח, אין מזה עשייה בכלל(כז). אבל אם נדר שלא לאכול מזה כל השנה, אפשר דמזה עשייה בכלל.

(יט) י"א שאם נדר כו' - יש לגרוס וי"א כו' בוי"ו וחולק על מ"ש לעיל דאין הנדר חל על לא תעשה ועל זה אמר וי"א דחל עליו וכל זה מסעיף ה' (ט"ז), וכן אם אמר "שבועה שלא אוכל ככר זה" וחזר ואמר "קונם ככר זה עלי", חייב שתיים. וכן אם נשבע שיאכל ככר זה ואח"כ אסרו עליו בקונם, אסור לאכול, לפי שהנדרים חלים ע"ד מצוה ושבועות (ש"ך), עי' ש"ך "וכן אם נשבע שיאכל ככר זה", בזה אף הדעה ראשונה מודה (ב"מ), וי"א דעל דבר האסור בעצמותו, כגון נבילה וכדומה, אין נדר חל דאין איסור חל על איסור דמעיקרא היה האיסור על החפץ אבל בנשבע שלא יאכל ואח"כ אמר קונם האכילה עלי חל שמתחילה לא היה האיסור על החפץ אלא על גופו דלא יאכלנו וכן באומר אכילה דיוה"כ עלי קונם (רע"א).

(כ) אבל אם כו' - זהו אף לסברא האחרונה (&) (ש"ך).
(כא) דהוה ליה מתפס בדבר האסור - מיהו בעם הארץ י"א דבעינן שאלה אף במתפס בדבר האסור כדלעיל (סי' רה ס"?) (ש"ך).
(כב) אין מצה עשירה בכלל - כלומר ומותר לאכלה בלא התרה אבל מ"מ בנשבע שלא לאכול מצה בליל פסח לוקה ואוכל מצה בליל פסח כמו שנתבאר בא"ח (סי' תפה ס"?) ולקמן (סי' רלו ס"ה) (ש"ך).

סימן רטז - חלוק בין האומר פירות אלו או לא אמר אלו, ודין הנודר מהמבושל, (וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון תורה), ובו י"ב סעיפים:

(א) 102 קונם פירות האלו(א) עלי, אסור בחילופיהם(ב) ובגידוליהם 103 ואצ"ל במשקין היוצאין מהם, 104 וכן אסור בגידולי גידוליהן(ג), 105 אבל חילופי חילופיהן(ד) מותרים, ואם הוא דבר שזרעו כלה גידולי גידוליו מותרים(ה). 106 וכן הדין אם לא אמר: האלו, אלא היו לפניו ואמר: קונם הם עלי. הגה: 107 וכן אם אמר פירות פלוני(ו) או מקום פלוני הם קונם עלי, הוה כאילו אמר: פירות אלו:

(א) פירות האלו וכו' - צ"ל שמדובר שרואה אותם מדאמר האלו אלא שמ"מ אינם מוכנים לפניו כמו בסיפא משום הכי נקט בסיפא "לפניו" (ט"ז).
(ב) אסור בחילופיהם - היינו שהחליפין בדבר אחר אסור אותו הדבר אחר ודוקא להמחליף אסורים אבל לאחר מותרים וכן אם החליפם אחר מותרים להנודר, וי"א דאוסר בכל ענין דמשוי ליה כהקדש, ומיהו היכא דלא אמר "אלו" אפילו ליי"א מותר בהחליפין אחר (ש"ך).
(ג) וכן אסור בגדולי גידוליהן - כמו דבסיפא בסעיף ב' באומר "שאיני אוכל או טועם מהם" אוסר אפילו בגידולי גידוליהן הכי נמי כאן, משום דהוה גוף האיסור כיון שאין זרעו כלה וא"כ גם באומר פירות האלו עלי מ"מ הרי נהנה מגוף האיסור ודוקא כאן שהוא פורט ואומר פירות אלו שוינהו כהקדש בחילופין וגידולין וכן באומר פירות מקום פלוני עלי אבל באומר קונם זיתים וענבים עלי כמ"ש סוף סי' זה שלא נתכוין אלא מאכילת אותו מין ולא שוינהו כהקדש ומ"ה לא נאסר בחילופיהן וגידוליהן א"כ זה שכתוב בסוף "גידולין" הוא שלא בדקדוק דהא על כל פנים אסור בגידוליהן דהא פירות אותו מין הם והוא אסר כל המין עליו אלא בחילופין לבד יש חילוק, ולא בעינן שיאמר "האלו" אלא אמר קונם לחוד אלא משום חילופין לחוד דאין אוסרין אלא באומר **אלו** (ט"ז), האומר לאשתו "קונם מעשי ידיך עלי", או "קונם הן לפי", או "קונם הן על פי", אסור בחילופיהן ובגידוליהן, אבל בדבר שאין זרעו כלה, אפילו גידולי גידולין אסור. אבל בדבר שזרעו כלה, הגידולין אסורין וגדולי גידולים מותרים, וע"כ באמר "קונם פירות אלו" הגידולין אסורין (ש"ך). עי' ט"ז, "לא יאסר בחילופיהן", היינו בשהחליפין אחר ולא הוא (ב"מ).

:Commented [YL30]
בדוק אם באמת נתחדש
משהו

:Commented [YL31]
בדוק

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(ד) חילופי חילופיהן - י"א שאסור אפילו בחילופי חילופיהן וצ"ע למה השו"ע לא הביא דעה זו (ט"ז), וי"א שאין שום דעה שאסור בחילופי חילופיהן (נקה"כ).

(ה) גידולי גידוליו מותרים - אבל הגידולים עצמם אסורים, ואין האיסור בגידולים בטל ברוב שנוסף עליהם, שהוא דבר שיש לו מתירים²⁹ (ש"ך), וי"א שדברי השו"ע כאן הם רק בדבר שאין זרעו כלה³⁰ (רע"א), צ"ע גדול בדברים אלו, שכן במקורם של דברים מדובר באוסר על חבירו, ואז אין איסור גידולים שאין אדם אסור דבר שלא בא לעולם על חבירו, ולכן גידולי גדולים מותרים, אבל באומר "קונם פירות אלו עלי" אפילו החליפם אחר אוסר מעיקר הדין, ואז גם גדולי גדולים אסורים (רע"א).

Commented [O32]: ר
ערה?

(ו) פירות פלוני - כלומר של איש פלוני אבל אם אמר פירות של מין פלוני כלומר קונם תאנים או ענבים עלי כיון שלא פרט ואסר עליו כל המין לא עשאם עליו כהקדש שלא נתכוין אלא מאכילת אותו המין ומ"ה לא מיתסר בחילופיהן ובגידוליהן (ש"ך).

(ב) אמר: קונם מה שאני אוכל או טועם מהם, אם הוא דבר שזרעו כלה¹⁰⁹ (ו), כגון חטים וכיוצא בהם, מותר בחילופיהם (ח) ובגידוליהם. ואם הוא דבר שאין זרעו כלה כשזורעים אותו,¹¹⁰ כגון שום ובצלים, אפילו גידולי גידולין (ט) אסורים¹¹¹ וכך משקים היוצאים מהם אסורים (י).¹¹² וכן אם אמר: קונם פירות האלו על פלוני, אסור (יא) בחילופיהם ובגידוליהם:

(ז) שזרעו כלה - זה רק נוגע לגידוליהן אבל בחילופיהן אין חילוק דאפי' באין זרעו כלה מותר בהם (ט"ז), וה"ה פירות האילן (ש"ך).

(ח) מותר בחילופיהן - דכי אכיל חילופיהן וגידוליהן לא טעים הנהו פירות דאסר עליה והוא אמר שאני טועם (ט"ז), חילופיהן אפילו באין זרעו כלה מותר וי"א דאסרו גם החילופין (ש"ך), עי' ש"ך, ועי' סעיף ג' (ב"מ).

Commented [YL33]:
בדוק, ובפרט בב"מ

(ט) אפי' גידולי גידולין - וא"ל יבטל האיסור בגידולין שרבו עליו שהרי הוא דבר שיש לו מתירין שהרי יש לנדר התרה בפתח או חרטה וכל שיש לו מתירין לא בטל ברוב³¹ (ט"ז).

(י) היוצאים מהם אסורים - היינו אסורים מספק (רע"א).

(יא) על פלוני אסור - בכל אופן שנתבאר כמו שאסר על עצמו (ש"ך), עי' ש"ך ומ"מ יש חילוק, דבאסר על עצמו בלשון אלו, אף החליפם עם אחר אסור, דיכול לאסור דבר שלא בא לעולם על עצמו, אבל באוסר על אחר, אף בלשון אלו אי אפשר לאסור החליפין, דאינו יכול לאסור דבר שלא בא לעולם על חבירו (רע"א), עי' ש"ך ומשמעות דבריו דלפי הי"א הנ"ל סק"ב (ב) ה"ה בזה אפילו החליפין אחר וזה אינו, אלא דבזה מודה הי"א שם דאפילו בא"ל, אין אסור אלא בשהחליפין המודר עצמו (ב"מ).

(ג) אמר לאשתו: קונם מעשה ידיך (יב) עלי, אסור בחילופיהם ובגידוליהן. אמר: קונם שאני אוכל (יג) או שאני טועם ממעשה ידיך, מותר בחילופיהן ובגידוליהן בדבר שזרעו כלה. אבל בדבר שאין זרעו כלה, אפילו גידולי גידולין אסורין:

Commented [O34]: ג
noi

(יב) אמר לאשתו קונם מעשה ידיך כו' - רואים שהמייחד פירותיו של פלוני כמו מעשה ידי אשתו, דינו כאומר "האלו", ונאסר בחילופים וגידולים (ט"ז), אע"ג ד"מעשה ידיך" הוא דבר שאין בו ממש, וכאן צ"ל שמדובר שאמר "קונם ידיך למעשיהן" (ע"ל סי' רלד סקפ"ה?) א"נ מעשה ידי אשתו לאחר שתעשה דבר שיש בו ממש הוא. מיהו לא נאסר אלא כנגד מעשה ידיה, שאם אשתו טחנה ואפאה ומכרה לחם להיות מעות, כנגד טחינה ואפייה שלה נאסרו, אבל החטים הם שלו (ש"ך).

(יג) דשאני אוכל - אפילו באומר פירות האלו שאני טועם הוה ליה כאילו לא אמר "האלו" ואזלינן בתר לשון "שאני טועם", ואין איסור בחילוף וגידול (ט"ז).

(ד) אמר לחבירו: קונם לביתך (יד) שאני נכנס, שדך שאני לוקח, מת או שמכרן (טו)¹¹⁴ או נתנן לאחר, מותר (טז). אבל כל שהוא ברשותו, אסור¹¹⁶ אפילו מכרו ואחר כך קנאו או שנפל ובנאו, ואפילו לא בנאו במקומו הראשון (יז). הגה: אמר לו: קונם בית אבך שאני נכנס בו, אף על פי שמת האב, אסור, דכל יולאי חלצוניהו קרויין בית אב:

(יד) קונם לביתך - המודר הנאה מבית, מותר ליכנס באין בו ד"א על ד"א (רע"א).

²⁹ עיי' לקמן ט"ז סק"ט, ופ"ת לקמן סק"ל (לה).

³⁰ אבל דבר שזרעו כלה, מותר בגידוליהם.

³¹ עיי' לקמן סק"ל (לה). ועיי' לעיל סק"ה.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

(טו) או שמכרן - דוקא לאחר אבל מכרו לנודר עצמו אסור שהרי הוא נהנה מביתו שמכחו בא לו, וע"ל (סי' רכו סקי"ג?) (ש"ך).

(טז) מותר - שהרי עתה אינו ביתו (ש"ך).

(יז) במקומו הראשון - אלא שינהו במקום אחר ומשמע אבל קנה לגמרי בית אחר מותר שלא היתה כוונתו אלא על בית שהיה לו בשעת נדר הן שיהיה כן או ישתנה אבל לא על בית אחר לגמרי (ש"ך), עי' ש"ך וי"א דאפילו כה"ג אסור (רע"א).

(יח) דכל יוצאי חלציו כו' - כלומר "בית אביך" שאמר היינו יוצאי חלציו. ולפ"ז אם מכרו מותר אלא דמ"מ אסור לילך ליוצאי חלציו, אבל לשון "קונם בית אביך שאני נכנס בו" י"ל שאמר על ביתו ממש שכן על יוצאי חלציו לא שייך לומר שאני נכנס בו אלא "שאני הולך" (ש"ך), עי' ש"ך ש"לא תלכי לבית אביך" כולל אף שלא תלכי לבית בניו במקום שהם דרים ואפילו אינו בית אביהם, וכל דברי הראשונים להיפך (ב"מ).

(ה) אמר: קונם לבית זה שאני נכנס בו, אסור בו לעולם (יט) בין שמת מכרו או נתנו לאחרים. ואם נפל ובנאו, אפילו במקומו ובמדתו הראשונה, מותר:

(יט) אסור בו לעולם - בן המדיר עצמו מנכסים אלו דאביו כשאמר "לביתך זה" אסור בו אפילו אחר מות הנודר מדקאמר "זה", אי משום דראוי לירשו בחייו נמי צריך לו לכמה ענינים ליהנות משל אביו (ש"ך).

(ו) אמר: קונם לביתך זה שאני נכנס, אסור בו לעולם (כ), בין שמת או מכרו או נתנו לאחר בין שנפל ובנאו. ¹²⁰ ויש מי שמתיר במת (כא) או מכרו או נתנו, ואוסר בנפל ובנאו. ¹²² ויש מי שאוסר בזונכב ומתיר בזו:

(כ) אסור בו לעולם - דיש לנו ספק אם הולכים אחרי לשון "לביתך" ויהיה מותר במכירה ואסור בנפל או אחרי "זה" ויהיה להיפך והולכים לחומרא ואסורים בשניהם ³² (ט"ז וש"ך), ואם אסר עליו איזה ענין ותלה הדבר בתנאי "אם אכנס לביתך זה", אם מכרו או נתנו, מותר (רע"א).

(כא) ויש שמתיר במת כו' - ס"ל דלביתך עיקר דבתר לישנא קמא אזלינן (ט"ז וש"ך).

(כב) ויש שאוסר בזו - ס"ל לישנא בתרא דהוא זה עיקר (ט"ז וש"ך).

(ז) אמר ראובן לשמעון: קונם בית זה (כג) שאתה נכנס, ומת או שמכרו לאחר, אסור, שהאוסר דבר שהוא שלו (כד) על חברו, אף על פי שיצא מרשותו (כה), הרי הוא באיסורו עומד. אבל אם אמר לו: קונם לביתי שאתה נכנס, אם מת או מכרו או נתנו לאחר, מותר (כו). ¹²⁴ האומר לבנו: הרי אתה אסור בהנייתי, או שנשבע שלא יהנה בו, אם מת, יירשנו, שזה כאומר: נכסי עליך אסורין. אבל אם אסר עליו הנייתו ופירש: בין בחייו בין במותו, אם מת לא יירשנו, שזה כאומר: נכסי אלו עליך אסורים. (וע"ל סימן רכ"ג³³). הגה:

¹²⁵ קהל (כו) שנדרו כל מה שגבו יהיה לאורך צנן בית הכנסת וצנן בית המדרש, יתנו מחלה לזה ומחלה לזה אף על פי שלא גבו להספיק א' מהם. ¹²⁶ מי שהשבע את צנו או חזירו שלא ילוה מעותיו לאחרים אם לא צדקות ראוין ושמעון (כח), ומת אחד מהם, מותר להלוות צדקות האחד, דכל מקום שנאמר פלוני ופלוני משמע אפילו אחד מהם, עד שיפרוט לך שניהם צידו. ¹²⁷ מי ששבע לאשה המשדכת לו שלא ישא אשה עליה, וקודם שנסה נפלה לו יצמה, מותר ליצמה, לשון עליה אינה צדקה אלא אם נשאה תחלה. ולא יכנס המשדכת אלא יתייר לו שצדקות (כט):

(כג) קונם בית זה כו' - אף על פי שלא אמר "בחיי ובמותי" אסור, ואם נפל וחזר ובנאו מותר כדלעיל סעיף ה' (ש"ך).

(כד) שהאוסר דבר שהוא שלו כו' - ודוקא כשמתחיל האיסור בעודנו ברשותו אבל אם אמר קונם לכשיצא מרשותי אינו יכול לאסרו (ש"ך).

(כה) אף על פי שיצא מרשותו כו' - וכל זה דווקא שפירש בחיי ובמותי קונם לביתי שאתה נכנס מת או מכרו לאחר מותר הטעם שצ"ל "בחיי ובמותי" אף על גב דאמר "קונם בית זה שאתה נכנס בו", הוא משום דאין אדם משים אל לבו לאסור ביתו אחר מותו דלא קפיד אינש מסתמא אלא שלא יראה שונאו בביתו אבל לעיל שאמר "קונם לבית זה שאני נכנס", דאסור אפילו מת כו', א"צ בחיי ובמותי דפשיטא דהאוסר עצמו כוונתו כל ימי חייו כיון

Commented [YL35]
?

Commented [YL36]
חקתי - כיון שאמר תחילה "לביתך" לא מהני אח"כ "בחיי ובמותי" אף על גב דלעיל בסמוך כי אמר "הנודר לביתך זה" אזלינן לחומרא דהוא ג"כ לישני דסתרי אהדדי, שאני התם דהנודר אומר כן, דאפשר שלא יכנס לאותו בית לעולם. אבל הכא דמדיר אומר לשמעון לביתי שאתה נכנס מה איכפת ליה לאחר שיצא מרשותו, ולפיכך מותר ליכנס אחר מות המדיר אף על פי שאומר בחיי כו'

³² עי' אלשיך סי' יג, שאפשר לסמוך על המתירים אם מכרו או נתנו.
³³ ס"ב-ד.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

דאמר בית זה ודאי יש לו איזה שנאה להבית עצמו משא"כ כאן דאוסר את שלו על חברו אף על גב דאמר זה כוונתו שלא יראה את שונאו נהנה מנכסיו ואחר מותו דרך עולם למחול לכל שונאיו ע"כ צ"ל "בחיי ובמותי", אבל אחר מכירה ודאי אסור אפילו בלא פירש "לאחר מכירת", דחד טעמא הוא שלא יראה שונאו נהנה מבית זה (ט"ז).

(כו) מותר - ונראה דאם נפל ובנאו אסור כיון שאמר ביתי ועדיין ביתו הוא כדלעיל סעיף ד' (ש"ך).

(כז) קהל כו' - ע"ל (סי' רכח סמ"ט) (ש"ך).

(כח) אם לא ברשות ראובן ושמעון ומת אחד מהם כו' - ה"ה שניהם חיים יכול לעשות ברשות אחד מהן וכן משמע להדיא לקמן (סי' רכח ס"מ) (ט"ז וש"ך), וי"א דבנדריים הלך אחר לשון בני אדם וצריך רשות של שניהם (ש"ך), היכא שהוא להקל כגון שנשבע שלא יעשה זאת וזאת או שלא יאכל זאת וזאת אין לסמוך על הי"א בש"ך להקל ואסור אפילו באחד מהם (פ"ח)³⁴.

(כט) אלא אם כן יתירו לו שבועתו - הטעם דאפשר דהכי קאמר ש"לא תהא שום אשה נשואה לו אחר נישואיה". ולפי מש"כ לעיל (סי' רח ס"ה) דאם אמר לשון שמשמעו ש"לא יעשה נשואין כו", מותר לו לייבמה ללא התרת השבועה, שהכל תלוי בלשונו (ט"ז), עיקר הנוסח במקור דבריו היא "מותר לכונוס המשודכת אלא שלא ישא אשה אחרת עליה", וצ"ע (ש"ך), עי' ש"ך, והנה במקורם של דברים איתא שאם יכול להתיר השבועה, שלא נשבע על דעת רבים וכדומה, שיתיר, ואם אינו יכול להתיר, שזה נעשה על דעת רבים, אין אסור שבועה שאין במשמע "עליה" אלא לאחר נישואין, אבל קודם שישאנה לא נשבע (רע"א וב"מ * מהרי"ט, רשד"ם)³⁵.

(ח) אמר לחבירו: ככרי זו אסורה (ל) עליך, אפי' נתנה לו במתנה¹²⁹ או מכרה לו, אסורה לו.¹³⁰ מת ונפלו לו בירושה, או שנתנה לאחר והוא נתנה לו, מותרת לו (ולא). שלא אמר אלא ככרי, ועתה אינה שלו:

(ל) ככרי זה אסורה כו' - עיקר הגירסא ללא "זה", דעיקר הטעם כאן דמותר במת ונפלו לו בירושה הוא מטעם שלא אמר "זה" דאלו אמר "ככרי זה" הוה דינו כמו ל"בית זה" דבסעיף ז' (ט"ז).

(לא) מותרת לו כו' - עי' לעיל סעיף ו' מח' אם תופסים לשון ראשון או אחרון, וי"א שכאן שונה כיון שהמדיר אומר כן לאחר וי"א אם אמר ככרי זה או ביתי זה דינו כמו גבי האומר ביתך זה בסעיף ו' שתופסין בו חומרות ב' הלשונות, וצ"ע (ש"ך).

(ט) אמר: קונם בשר ויין עלי, מותר (לב) בתבשיל שיש בו בשר ויין, אף על פי שנותניו בו טעם.¹³² ואם אמר: קונם בשר ויין שאני טועם או שאני אוכל, או שאמר קונם בשר או יין זה עלי (לג), אסור בתבשיל שיש בו טעם (בשר או) יין (לד):

(לב) מותר כו' - נראה דהיינו מסתמא אבל אם היה הטעם יין או בשר קשה לו וכה"ג אזלינן בתר כוונתו כדלקמן (סי' ריח &) ואסור בטעמן (ש"ך).

(לג) או יין זה עלי - ב"יין זה" אסור בודאי וב"שאני טועם", אסור רק מספק וכן בזיתים וענבים לענין משקין היוצא מהם עי' סוף הסימן (רע"א).

(לד) אסור בתבשיל שיש בו טעם יין - ע"ל (סי' צח סק"ה) דיש לסמוך אטעמת ישראל דהתירה אף בזמן הזה והלכך אם יש אחר שרשאי לטעום יכול לסמוך עליו ואם אין כאן אחר משערין בס' מיהו כל זה שלא במינו אבל במינו אפילו באלף לא בטיל כדבסעיף שאח"ז וע"ל (סי' קב ס"?) (ש"ך), י"א דאסור גם כן בתבשיל שנתבשל בקדרה של בשר בן יומו אם נתבשל אחר הנדר, אמנם אם נתבשל קודם הנדר מותר כדלקמן (סי' ריז ס"ב)

³⁴ עי' לקמן הערה 205.

³⁵ בהגהות מהריק"ש א"ה סי' א' וז"ל נשבע לאשתו שלא ישא עליה ונפלה לו יבמה אין זה בכלל השבועה ומותרת לו ומ"מ אם היה בדעתו בשעת השבועה על שום אשה ואפי' יבמה יחוש לעצמו ויחלוץ לה הרדב"ז סי' אלף תשע"ט. וי"א אף על גב דבלשון ב"א קרוי יבום ואינו קרוי נשואין מ"מ כל כה"ג אזלי אחר הנודר לא אחר משמעות הדבור אין לנו לילך אחר משמעות דבור השבוע' להתיר שישא את היבמה דאע"ג שנישואי היבמה אינם בכלל לשון שנשב' שלא ישא אשה אחרת מ"מ כונת הכלה המשבעת לא ניחא לה שלא יהיה בעלה אסור רק בשאר נשים בלבד אלא רצונה הוא לכולל ולאסור' עליו גם את היבמה ואדרבא נרא' דטפי מקפדת לאסור על בעלה את היבמ' יותר משאר נשים מרוב שנאה שביניהם (גנת ורדים אה"ע כלל ב סי' ז).

:Commented [YL37]

בדוק שזה נוגע לשו"ע ולא רק לטור, וכנראה לקשרו לש"ך בריש הסעיף.

:Commented [YL38]

לש

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

אפילו אם אמר קונם טעם בשר עלי דאז גם הטעם שיצא מבשר קודם שנדר בכלל זה מ"מ שרי לאכול התבשיל שנתבשל בקדרה של בשר קודם שנדר משום דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא, ובגזירת צבור שהבשר הזה יהיה טרפה אין חשש לאסור הכלים אף דכל היכא דשוי חתיכה דאיסורא גם הטעם אסור ויש לאסור גם הכלים מ"מ הא באם גזרו שהבשר יהיה טרפה אינו ענין לשויה חתיכה דאיסורא מדין נדר דהא א"א להיתר להעשות טרפה כדלעיל (סי' רה ס"?) ואין ענין אך לדין תקנת הצבור שיש כח בידם לאסור המותר אזלינן בתר לשון בני אדם והא קי"ל דבלשון בני אדם אין הטעם בכלל בשר (פ"ח).
(י) ¹³³נתערב יין זה שאסרו על עצמו ביין אחר(לה), אפי' טפה בחבית, נאסר הכל, מפני שיש לו להשאל על נדרו נעשה כדבר שיש לו מתירין שאינו בטל במינו:

(לה) ביין אחר - אבל בחומץ לא איכפת לן ביש לו מתירין כיון שאינו מינו ונתבאר לעיל (סי' קב ס"א) דדבר שיש לו מתירין בטל באינו מינו (ט"ז), עי' דברי לעיל (סי' קב סק"י) [ז"ל הרמ"א (סי' קב ס"ד): מי שנדר מדבר אחד ונתערב אחר, לדידיה מקרי דבר שיש לו מתירין, דהא אפשר לשאול על נדרו. וזה תצית דברי הפ"ח: שנדר מדבר - דוקא בכה"ג דביד האוסר עצמו לשאול על נדרו הוי דשיל"מ, אבל אם אסר דבר על חברו בקונם³⁶, לא הוי דשיל"מ, דהאוסר יכול לשאול ע"ז, כיון דלגבי הנאסר לא הוי בידו, וכך מדויק לשון השו"ע (סי' רטז ס"י) [ז"ל: נתערב יין זה שאסרו על עצמו ביין אחר, אפי' טפה בחבית, נאסר הכל, מפני שיש לו להשאל על נדרו נעשה כדבר שיש לו מתירין שאינו בטל במינו], אבל תרומה טמאה ביד כהן היה נקרא דבר שיש לו מתירין לולא שלא שכיח שבעליו ישאל עליו, ויש לחלק שתרומה טמאה אסורה לכולם, ולכן אם אסר פירות על עצמו ועל חברו, נקרא דבר שיש לו מתירין, ועמ"ש"ל (סי' טז סק"ב?), ועוד כל זה דוקא בנדר משום שיש מצוה לשאול עליו, ולכן הוי דשיל"מ, אבל אם נשבע שלא לאכול מאכל פלוני ונתערב לא הוי דשיל"מ שאין מצוה לשאול עליו, וי"א שגם בשבועה הוא דשיל"מ. מי שנדר מחבית יין ונשבע שלא יתיר נדרו ונתערבו שיורי קנקן בחבית אחר הוי דשיל"מ שהרי יכול להתיר תחלה השבועה ואח"כ הנדר כדלקמן (סי' רכט ס"ד), והיכא שא"צ לשאול על נדרו כגון שנדר בעת צרה וכיוצא בזה לא הוי דשיל"מ אכן אם רוצה לשאול על נדרו שנדר בעת צרה צ"ע אם הוה דבר שיש לו מתירין] (פ"ח)³⁷.

(יא) ¹³⁴האוסר על עצמו יינו של פלוני(לו) או של מקום פלוני. דינו כדין האוסר על עצמו יין זה שאסור בתבשיל שנפל בו ויש בו טעם יין. והוא הדין אם אותו יין נעשה חומץ אחר הנדר, שהוא אסור עליו. אבל מה שהיה חומץ(לו) בשעת הנדר, מותר, (ויין אסר עליו ולא חומץ):

(לו) והאוסר על עצמו יינו של פלוני - ובזה אפילו מכר הפלוני יינו לאחר אסור (ב"מ).
(לז) אבל מה שהיה חומץ - ואין דנין בזה שאין אנו בקיאים, עי' במג"א (סי' תקנא סק"ז)³⁸ (רע"א).

(יב) ¹³⁵אמר: קונם זיתים וענבים עלי, מותר בשמן ויין היוצא מהם, אפילו הוא חדש(לח).
ואם אמר: קונם זיתים וענבים שאני טועם³⁹, או שאמר קונם זיתים וענבים אלו עלי, אסור אף במשקים היוצא מהם ובתבשיל שנותנין בהם טעם:
(לח) אפילו הוא חדש - שטעמו שוה דאזלינן בתר שמא (ש"ך).

³⁶ עי' לקמן סי' רלו סק"ט(ז), שיש בזה מח' ראשונים.

³⁷ עי' לעיל סק"ט(ט).

³⁸ ז"ל השו"ע (סי' תקנא ס"ט) יש נוהגים שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בשבת זו (ומותר בחומץ של יין) וכו'. וז"ל המג"א: עי' ביו"ד דאין אנו בקיאים איזו מקרי חומץ, מ"מ הכא כיון שאינו אלא מנהג, כל שבני אדם נמנעין לשתות מפני חמיצותו, מקרי חומץ דאזלינן אחר לשון בני אדם. צ"ע בזה שהרי הלשון של אין אנו בקיאים הוא בטור, ומקורו בתוס' ע"ז כט ע"ב ד"ה אי משום, אבל בשו"ע יו"ד סי' קכג ס"ו איתא "כל שמבעבע כשמשליכין אותו על הארץ הוא חומץ". ועיי"ש בש"ך: היינו כשמרתיח אבל כל שאינו מבעבע אין אנו בקיאים אם הוא חומץ או לאו. {צ"ע מהו כשמרתיח}

ועיקר דדעת רע"א שהביא מהמג"א שמה שאנשים אומרים הוא חומץ לא מספיק לדין נדר, אע"פ שהולכים אחרי לשון בני אדם.

³⁹ עי' ב"מ סי' ריז על ש"ך סק"ט שזה ספק, וה"ה לענין תמרים ודבש שלהם, שאם אמר שאני טועם אסור מספק. ועי' רע"א לעיל סק"ל(ג).

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט)

- סימן ריו - דין הנודר מהמבושל, מהמליח, ממעשה קדירה, ודומיהם, וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון בני אדם, ובו מ"ח סעיפים:
- (א) ¹³⁶ נדר או נשבע מהמבושל (א), אם דרך אותו מקום באותו לשון ובאותו זמן שקוראין מבושל אפי' לצלי ולשלוק (ב), הרי זה אסור בכל. ואם אין דרכם לקרות מבושל אלא לבשר שנתבשל במים ובתבלין, הרי זה מותר בצלי ובשלוק. וכן המעושן והמטונן והמבושל בחמי טבריא וכיוצא בהם, הולכים בו אחר הלשון (ג) של בני העיר:
- (א) נדר או נשבע מהמבושל - נשא אשה ונשבע לה שלא ישא עליה אסור לישא אשה שהיתה מקודשת קודם השבועה (רע"א * גינת ורדים)⁴⁰.
- (ב) אפי' לצלי ולשלוק - וכל שקורין לצלי מבושל מסתמא דגם שלוק בכלל ושלוק" פי' בשיל ולא בשיל אבל בשיל יותר מדאי בכלל מבושל הוא בכל מקום (ט"ז וש"ך), שכן בנדרים הלך אחר לשון בני אדם ואם אין לשון בני אדם כגון שנדר בלשון הקדש ובאותו מקום אין מדברים בלה"ק הלך אחר לשון תורה (ש"ך).
- (ג) אחר הלשון - אם אין לשון בני אדם, כגון שנדר בלה"ק ובאותו מקום אין מדברים בו הלך אחר לשון תורה. מי שנשבע שלא לשכור ושלא למשכן בית שלו כי אם לפלוני, אין ירושה בכלל, ועיין לעיל (סי' רטז סק"ז?). הנשבע לעשות דבר כשיהיה נשוי או איפכא לא אעשה דבר זה כשאהיה נשוי לא עבר על שבועתו כל זמן שלא נשא אשה בכתובה וקידושין וז' ברכות, וכן לא נתחייב לעשותו אלא לכשיהיה נשוי בכתובה וז' ברכות, כיון דבין בלשון תלמוד ובין בלשון בני אדם לשון נישואין לחוד ולשון אירוסין לחוד. וי"א דאירוסין בכלל נשואין. הנשבע שלא ישא אשה אחרת על אשתו, אין אירוסין בכלל, וה"ה במקום שנוהגים חרם דרבינו גרשון, דאין קידושין בכלל, וי"א אף אירוסין בכלל. הנודר מראובן ובניו ובני מותר בדור רביעי, וי"א דהוי ספיקא⁴¹ (באר היטב), מי נדר מפרה מעוברת אסור ליהנות אף מולד משום עובר ירך אמו אבל לא להיפך, שאם נדר מעובר מותר להשתמש באמו המעוברת. קהל שגזרו בחרם על שוחט א' שתהא שחיטתו אסורה מותר לאכול משחיטתו אם ישראל אחר בדק סכין ונתן לו דלשון בני אדם שתהא שחיטתו אסורה משמע כשחיטת מומר וכה"ג במומר שרי כדלעיל (סי' ב ס"ז?) (פ"ת).
- (ב) ¹³⁷ הנודר ממעשה קדירה, אינו אסור אלא מדברים שמרתיחים אותם בקדירה כגון ריפות (ד) ולביבות וכיוצא בהם. אסר עצמו מכל היורד לקדירה (ה), הרי זה אסור בכל המתבשלים בקדירה. ¹³⁸ נדר מהיורד לתוך התנור, אינו אסור אלא בפת. ואם אמר: כל מעשה תנור עלי, אסור בכל הנעשה בתנור:
- (ד) ריפות - מעשה חטין שנכתשו ולביבות הם מעשה רוחשות (ט"ז).
- (ה) היורד לקדירה כו' - אבל היורד לאלפס מותר לו (ש"ך * ב"י).
- (ג) ¹³⁹ נדר או נשבע מן המליח, אם דרכם לקרות מליח לכל המלוחים, הרי זה אסור בכל המלוחין ¹⁴⁰ אפילו אינו מליח אלא להתקיים לשעה. ¹⁴¹ ואם אין דרכם לקרות מליח אלא לדג מליח בלבד, אינו אסור אלא בדג מליח. נדר או נשבע מן הכבוש, אם דרכם לקרות כבוש לכל הכבושים, הרי זה אסור בכל. ואם אין דרכם לקרות כבוש אלא לירק כבוש בלבד, אינו אסור אלא בכבוש של ירק. וכן כל כיוצא בזה. היו מקצת בני המקום קורין לו כך ומקצת אין קורין, אין הולכין אחר הרוב (ו), אלא הרי זה ספק נדרים וכל ספק נדרים להחמיר:
- (ו) אין הולכין אחר הרוב כו' - ומיהו אם הוא אומר נתכוונתי כך כמו שקורין הרוב נאמן כדלעיל (סי' רח סק"ג?) (ש"ך).
- (ד) ¹⁴² אמר: קונם ירק (ז) עלי, אינו אסור אלא בנאכלין חיים (ח). ואם אמר ירק קדירה עלי, אסור ¹⁴³ אף בנכבשים בה (ט). ואם אמר ירק המתבשל בקדירה אינו אסור אלא במתבשל בה. ומיהו אסור (י) בכל המתבשל בה, אף בדילועין (פירוש מין ירק שעליו גדולים ביותר, ערוך). שכל דבר שהשליח נמלך עליו, הוא בכלל המין ההוא. ואם אמר לשלוחו (יא): קח לי ירק,

⁴⁰ עי' לעיל סי' רטז סק"כט), והערה 35.

⁴¹ עי' לעיל סי' רח סק"ה).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

ואינו מוצא אלא דילועים, הוא נמלך בו לומר: תרצה דילועין. אבל אם נדר מהדלועין, מותר בירק:

(ז) ירק כו' - ע"ל סק"כד (ש"ך).

(ח) אלא בנאכלים חיים - כלומר באותן ירקות שנאכלין גם חיים (ש"ך).

(ט) אף בנכבשים בה כו' - י"א דכ"ש במבושל בין נאכל חי או אינו נאכל חי מכל מקום ירק חי מותר לאכול, אמנם העיקר האומר "ירקי קדירה עלי" אסור בחי ובכבוש ולא במבושל אלא א"כ אמר "ירק המתבשל", ואז נראה מותר בכבוש ובחי (ט"ז), ועיקר כ"א בט"ז דלא כט"ז (ש"ך).

(י) ומיהו אסור כו' - אבל אינו בכלל סתם ירק או ירקי קדרה שמשמע בנאכלין חיים או כבושים ודילועין אינם נאכלין רק מבושלים (ש"ך).

(יא) ואם אמר לשלוחו כו' - פי' והא לך ראייה דאם אמר לשלוחו כו' (ט"ז).

(ה) ¹⁴⁴הנודר מהירק, אסור אפילו ביבש(יב), מאחר שאין לו גורן. ומותר בפולין יבשים, מאחר שיש לו גורן, ואינם נקראים ירק אלא הלחים:

(יב) אסור אפי' ביבש - פי' אף על גב דירק נקרא לחין מ"מ בזה אסור אפילו ביבש מאחר שאין עושין גורן לירק אפילו יבש לא נפיק מכלל ירק (ט"ז).

(ו) הנודר מהירק, נסתפק בירושלמי¹⁴⁵ אם הוא אסור בקולקס (פירש הערוך שהוא מין לוף ומונה בתרמיל ארוך ויש בו נגרין הרבה). @ NO MB

(ז) ¹⁴⁶הנודר מהבשר, [אסור] (מותר) בגידין(יג). מהגידין, מותר בבשר:

(יג) מותר בגידים - טעות סופר הוא וצ"ל "אסור בגידים" (ט"ז, ש"ך), שהם טפלים לבשר (ש"ך).

(ח) ¹⁴⁷מקום שדרכם אם ישלח אדם שליח לקנות לו בשר אומר לו: לא מצאתי אלא דגים, אם נשבע או נדר במקום זה מהבשר, נאסר אף בבשר דגים. וכן כל כיוצא בזה. ובכל מקום, הנודר מהבשר אסור בבשר עופות ובקריבים ובראש וברגלים, בקנה ובלב. ומותר בחגבים. ואם מראים הדברים(יד), בעת שנדר, שלא נתכוון אלא בבשר בהמה בלבד (או לבשר עוף ובהמה בלבד), ה"ז מותר בבשר דגים, ואפי' במקום שהשליח נמלך עליהם. ¹⁴⁸ואפילו צנצר עופות(טו) נמי שרי, להא לא נתכוון(טז) רק לצנצר בהמה):

(יד) ואם מראין הדברים כו' - אם נדר בימי הקזה אין דגים בכלל הנדר שבלאו הכי לא אוכל אותם ולא הוצרך לידור נדר (ט"ז).

(טו) ואפי' בבשר עופות כו' - מי שנודר שלא יקנה לשבת אלא חצי חתיכה בשר נראין הדברים שלא נתכוין אלא לבשר בהמה הנמכר בחתיכה אבל בעופות מותר (ש"ך).

(טז) דהא לא נתכוון - אפילו אם לא היו מראין הדברים בעת שנדר אלא שאח"כ אמר כוונתי לבשר בהמה דקרינן ליה בשר סתם מותר בעופות, ואיפכא צ"ע. ועי' לעיל (סי' רי ס"?) לענין פת חטיף ושעורין (פ"ת).

(טז) ¹⁴⁹הנודר מהקיפה(יז), מותר ברוטב. מהרוטב, מותר בקיפה. מהבשר, מותר בשניהם(יח), אם לא שאומר: קונם בשר [זה] עלי(יט) שאני טועם או שאני אוכל:

(יז) מהקיפה - פי' פרורין דקין שנקפין בשולי הקדירה (ט"ז).

(יח) מהבשר מותר בשניהם - האידנא אסור בשניהם דאזלינן בתר לשון בני אדם ומ"ה שרינן סתם בדגים, היינו דהאידנא הנודר מבשר סתם מותר בדגים דאין דרך האידנא דמימלך שליח עליה (ט"ז, ש"ך).

(יט) אם לא שאומר קונם בשר עלי כו' - צ"ל בשר זה (ט"ז).

(י) ¹⁵⁰הנודר מהגריסין, אסור במקפה (פי' מרק קפוי ועב) של גריסין(כ). מהמקפה, מותר בגריסין. מהמקפה, אסור בשום(כא). מהשום, מותר במקפה. ¹⁵¹מהתבלין, אסור בחיין ומותר במבושלין. ואם אמר: קונם תבלין שאני טועם(כב), אסור בחיין ומבושלין. מהכרוב, (אסור) באספרגוס (פי' מין מים שבשלו בהם הכרוב, רמב"ם. ורש"י פי' מין כרוב). מהאספרגוס(כג), מותר בכרוב. ¹⁵²מהכרישים, מותר בקפלוטות. מהירק, מותר בירקות שדה(כד) מפני שהוא שם לווי ¹⁵³לצלשון בני חלם אינס קורין ירק סתם, רק לירקות הגדלים צננות):

(כ) אסור במקפה של גריסין - מקפה הוא תבשיל עב וגבי איסור שום לא נקט מקפה של שום הטעם דאפילו שום בפני עצמו אסור דכיון שאמר כל מקפה אסור עלי ושום הוא שנותנין אותו בכל מקפה, והא דאמרינן דנודר מגריסין אסור אפילו במקפה של גריסין

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט')

- הטעם דקרי ליה מקפה של גריסין, אבל נודר ממקפה סתם אין גריסין בפני עצמן בכלל שהרי אין הגריסין הכרחיים למקפה משא"כ בשום שהם הכרחיים למקפה, ע"כ אפילו בנודר ממקפה הוה שום בפני עצמו אסור שסתם מקפה היא של שום אבל נודר משום לא אסרו אלא בפני עצמו ולא כשנותנין אותו בהמקפה דמידי אחרינא הוא וג"כ אין נקרא שם השום על המקפה לקרותו מקפה של שום כמו שהוא בגריסין (ט"ז), וי"א טעם דאסור במקפה של גריסין, שהוא תבשיל של גריסין (ש"ך).
- (כא) אסור בשום - דלשון מקפה כולל כל דבר קפוי ועב ושום נמי קפוי הוא שממחין אותו במעט מים ונאכל בכך (ש"ך).
- (כב) תבלין שאני טועם - ה"ה שאני אוכל (ט"ז), דבר הבא ליתן טעם בקדירה כגון שומים ובצלים וכיוצא בהם הכל נכלל בשם תבלין ובהני הוא דשייך לפלוגי בין חיים ומבושלים אבל בפלפלין וכיוצא בהן אין שייך לחלק בהן (ש"ך).
- (כג) מהאספרגוס - בזמנם היו קורין גם לאספרגוס כרוב ולא לכרוב אספרגוס ולכן הנודר מכרוב אסור באספרגוס, וצריך לגרוס "אסור" (ט"ז).
- (כד) מותר בירקות שדה - עכשיו אסור בירקות שדה שגם הוא בלשון ירקות בלשון בני אדם (ש"ך), ויש חולקים, שכל שיש לו שינוי בשם אפילו אומר "שאני טועם" אינו מרב האותם (ב"מ על ש"ך סק"ט).
- (יא) ¹⁵⁴הנודר מהחלב, מותר בקום(כה)⁴² (פירוש מים המובדלים מהחלב כשמעמידים אותו הנקראת סרו). נדר מהקום, מותר בחלב. ¹⁵⁵וי"א לאס קוריס(כו) לקום על סס חלב, כגון שקורין אותה קומא לחלב, (אסור). ¹⁵⁶מהחלב, מותר בגבינה. מהגבינה, מותר בחלב. ואסור בה בין מלוחה בין תפילה בין לחה בין יבשה:
- (כה) מותר בקום - פי' מי חלב הנבדלין ממנו (ט"ז), היינו נסיוכי דחלבא וע"ל (סי' פא ס"ה וסי' פז ס"ח) (ש"ך).
- (כו) וי"א דאם קורין כו' - אהנודר מחלב קאי, דאם קורים לקום קומא דחלבא אסור בקום אבל בנדר מהקום אף על פי שקורין אותו קומא דחלבא מותר בחלב (ש"ך).
- (יב) ¹⁵⁷הנודר מן הדגים(כז), מותר בציר(כח) ומוריים של דגים:
- (כז) הנודר מן הדגים - ואסור בדג בין גדול בין קטן, אבל הנודר מן הדגה רק אסור בדגים קטנים, והנודר בדג דגה, אסור בין גדולים בין קטנים (ט"ז).
- (כח) מותר בציר כו' - היינו בציר שיצא קודם הנדר אבל לאחר הנדר אסור כשאמר "קונם דגים שאני טועם" או "שאני אוכל" או "קונם דגים אלו", כמ"ש לעיל (סי' רטז ס"ט), ולענין קום החלב עי' לעיל (סי"א) ולענין דבש תמרים עי' לקמן (סי"ג) (ט"ז וש"ך).
- (יג) ¹⁵⁸הנודר מהתמרים, מותר בדבש תמרים(כט). הגה: ¹⁵⁹אף על פי שסם התמרים(ל) עליו, ונקרא דבש תמרים, הואיל ונשתנה לורתן ממה שהיה תחלה, משא"כ בקומא דחלבא. ועוד דמה שנקרא דבש תמרים(לא) אינו חלב כלי להבדילו משא"כ דבש תמרים, מותר בתמרים. מסתוניות(לב) (פי' ענבים רעים הנשארים בנפן בימות הסתיו ועושיין מהם חומץ), מותר בחומץ היוצא מהם:
- (כט) מותר בדבש תמרים וכו' - האומר "קונם תמרים שאני טועם" אסור בדבש תמרים מספק כנ"ל (סי' רטז ס"ב)⁴³ (ש"ך וב"מ), עי' ט"ז וש"ך סק"כ(ח), ואם אמר "תמרים אלו אסורים עלי" או "קונם תמרים שאני טועם" מותר בדבש (פ"ת * משכנ"י סי' נא).
- (ל) אף על פי ששם התמרים כו' - וי"א שאני קום החלב דהוה עדיין משקה כמו תחלה משא"כ בדבש תמרים שתחלה היה אוכל ועכשיו נעשה משקה (ט"ז).
- (לא) ועוד דמה שנקרא דבש תמרים כו' - אבל בקומא דחלבא כי קרו ליה קומא דחלבא מפני שעדיין תורת חלב עליו קרי ליה הכי ולא להפריש בין זה לאחר שאין נקרא קום אלא זה (ש"ך).
- (לב) מסתוניות - פירוש סופי ענבים שאינם מתבשלים (ט"ז וש"ך).
- (יד) ¹⁶⁰הנודר מדבש(לג), מותר בדבש תמרים(לד). מהחומץ, מותר בחומץ סתוניות:
- (לג) הנודר מדבש - בנודר מדבר הבא מן החי מותר בדבש דבורים (רע"א * שער אפרים).

⁴² עי' לקמן סק"כ(ח).

⁴³ ועי' שם רע"א סק"ל(ג) ש"אלו" זה ודאי.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(לד) מותר בדבש תמרים - שסתם דבש הוא של דבורים (ט"ז וש"ך).
(טז) ¹⁶¹הנודר מהיין, מותר ביין תפוחים (לה) ¹⁶²ואסור ביין מבושל ומותר בקונדיטון (לו) (פי' משקה שיש בו דבש ויין ופלפלין). ויש מי שאוסר בקונדיטון (לז). (ולין חומץ עיין לעיל סוף סימן רט"ז סעיף י"ח):

(לה) מותר ביין תפוחים - ואסור ביין צמוקים (רע"א).
(לו) בקונדיטון - פי' יין מבושל במיני בשמים, וי"א מבושם במיני בשמים (ש"ך HR).
(לז) ויש מי שאוסר בקונדיטון - שונה מלעיל סעיף י' בנודר מירקות דמותר בירקות שדה מטעם שיש להם שם לווי והכא נמי יש לווי דמקרי יין מבושל, שאני התם דמין אחר הוא משא"כ כאן דשניהם יין ומפני שנתבשל לא הפסיד (ט"ז).

(טז) ¹⁶³הנודר מהתירוש, לדין (לה) אסור ביין ומותר בכל מיני מתיקה:
(לח) מהתירוש לדין - שאין אנו קוראים תירוש אלא לייך בלשון תורה (ט"ז), בין אם דיבר בלשון לעז או לשון הקודש (ש"ך).

(יז) ¹⁶⁴הנודר מהשמן, אם הוא במקום שמסתפקים בשמן זית, אסור בו ומותר בשמן שומשמן. ואם הוא במקום שמסתפקין בשמן שומשמן, אסור בו ומותר בשמן זית. ואם מסתפקין בשניהם, אסור בשניהם אף על פי. **Error: Reference source not found.** שרוב סיפוקן מאחד (לט) מהם:

(לט) אף על פי שרוב סיפוקן מאחד כו' - עי' מ"ש לעיל (סי' רח ס"א סק"?) (ט"ז), ולא אזלינן בתר רובא דספק נדרים להחמיר ועי' לעיל ס"ג (ש"ך), ואם פירש דבריו, זה מועיל אפילו נגד רוב, ועי' לקמן (סמ"ז) (ב"מ).
(יח) ¹⁶⁵הנודר מהתבואה או הנודר מעללתא (מ), אינו אסור אלא בחמשת המינים (מא). והוא הדין לנודר מהדגן (מב):

(מ) מעללתא - שהוא לשון הכולל כל דבר מעולה ומשובח (ט"ז), י"א ד"עללתא" משמע כל דבר, וצ"ע למה המחבר לא חש לדבריו להחמיר בדאורייתא וצ"ע (רע"א) ⁴⁴, איתא בגמ' דאם אמר תבואת השדה אסור בכל הגדל שבשדה וצ"ע למה השמיטו הפוסקים (פ"ח).

(מא) בחמשת מינים - הם ה' מיני דגן שהוא חטה ושעורה כוסמין שבולת שועל ושיפון (ש"ך).

(מב) וה"ה לנודר מהדגן - וי"א דחטה נחלקת לשני חלקים מותר שכבר נשתנית, אבל למעשה אין להקל כיון שהמחבר לא כתב כן בפירוש (ט"ז).

(יט) ¹⁶⁶הנודר מפת סתם (מג), אינו אסור אלא בפת חטים ושעורים. ובמקום שנוהגים לעשות פת מכל דבר, ונדר מהפת ¹⁶⁷או מהמזון (מד), אסור בחמשת המינים. ואם אמר: כל הזן עלי (מה), אסור בכל חוץ ממים וממלח (מו):

(מג) מפת סתם כו' - עיין לעיל (סי' רי ס"?) (ש"ך).

(מד) או מהמזון - היינו דברים שמסעדים הלב, וזה דוקא בה' מינים (ט"ז), והאי "או מהמזון" דקאמר, פירושו אפי' במקום שעושיין פת דוקא מחטים ושעורים, מכל מקום דוקא חמשה מינים קאמר (ט"ז וש"ך), צ"ע למה אינו אסור באורז דהוי ג"כ מזון דמברכים עליו במ"מ כדאיתא בא"ח (סי' ר"ח) וצ"ע (רע"א, פ"ת * צל"ח), וכך יין קשה (פ"ת * צל"ח).

(מה) ואם אמר כל הזן כו' - ומיירי שלא אסר אלא לזמן שיוכל לעמוד בו דאל"כ הוי כנודר מכל פירות שבעולם דאינו נדר כלל כדלקמן (סי' רלב ס"ה) (ט"ז וש"ך).

(מו) חוץ ממים וממלח - אף אם המלח ומים מעורבים יחד (רע"א).

(מז) ¹⁶⁸הנודר מהחטים, אסור בהם בין חיים בין מבושלים. חטה חטים שאיני טועם, אסור בהם בין קמח בין פת. ¹⁶⁹חטה שאיני טועם, אסור בהם באפויה ומותר לכוס. חטים שאיני טועם, מותר באפויה ואסור לכוס. חטה חטים שאיני טועם, אסור בין באפויה בין לכוס. הגה: ¹⁷⁰האומר: פת חטים וסעורים וכוסמין עלי, אינו אסור אלא צפת חטים ופת סעורים ופת כוסמין, לפת דקאמר קאי על כולם. ¹⁷¹ויש מחמירין לאסור צעורים וכוסמין לגמרי, אלא אם כן

⁴⁴ צ"ע שכן אם פירש דבריו, אז ודאי זה מותר, ואיך יתכן שהוא נדר מכל דבר.

Commented [O40]:
ב"מ הקשה שהמהר"ל
(שהוא מקור ל"מבושם"
רק מביא שיטת הרא"ש
שאוסר.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

אומר שלח היתה כוונתו רק אפת, או שידוע לשון בני אדם שצאוהו העיר, לזו הולכין אחר לשון בני אדם. @NO MB@

(כא) גרים שאני טועם, אסור לאכול מבושל ומותר לאכול חי. גריסין שאני טועם, אסור לאכול חיים ומותר לאכול מבושלים. גרים גריסין שאני טועם, אסור לאכול חיים ומבושלים. @NO MB@

(כב) הנודר מפירות השנה (מז), אסור בכל פירות (מה) השנה ומותר בגדיים וטלאים (מט), בחלב ובביצים ובגולות. ואם אמר: גידולי שנה עלי, אסור בכולם (נ):

(מז) הנודר מפירות הארץ - הנודר מפרי עץ ומפרי האדמה מותר לאכול הצוקר שאין זה פרי (פ"ת).

(מח) אסור בכל פירות - ואפילו כמהין ופטירות דאסור (ט"ז).

(מט) ומותר בגדיים וטלאים - וכ"ז כשנודר לזמן כנ"ל סק"מ (מה), ואף על גב דאמרינן בגמ' בהמות נקרא פרי, לענין נדרים שונה דהולכין אחר לשון בני אדם ובלשון בני אדם לא נקראים פרי (ט"ז), וי"א כאן שונה כיון דאמר "פירות השנה" (ש"ך).

(נ) אסור בכולם - מזה שכתוב שכ"ז כשנודר לזמן כנ"ל אסיפא ד"גידולי שנה" משמע דברישא הוי נדר אפי' לעולם, דכיון שמותר בגדיים וטלאים יכול לקיים נדרו ועי' לקמן (סי' רלב סק"ח?) (ש"ך).

(כג) הנודר מפירות הארץ, אסור בכל פירות הארץ ובפרי העץ, ומותר בכמיהין ופטירות (נא). ואם אמר: גידולי קרקע עלי, אסור בכולם (נב):

(נא) ומותר בכמיהין ופטירות - לפי שאינם בכלל פרי הארץ שיונקים מהאוויר אף על פי שגדילין מן הארץ (ט"ז).

(נב) אסור בכולם - מכל מקום מותר בגדיים וטלאים, אף על גב דגם הם גידולי קרקע כנ"ל סק"מ (מט) מכל מקום בנדרים לא כן הוא, דבלשון בני אדם לא מקרי בהמות בשם גידולי קרקע (ט"ז).

(כד) הנודר מהקין, אינו אסור אלא מהתאנים. @NO MB@

(כה) הנודר מהמים הנמשכים ממעין פלוני, אסור בכל הנהרות היונקות ממנו, ואין צריך לומר מהנמשכים ממנו, אף על פי שנשתנה שמו ואין קורין אותו אלא נהר פלוני או מעין פלוני. אם אמר: מנהר פלוני או ממעין פלוני, אינו אסור אלא בנקראים על שמו. @NO MB

(כו) הנודר הנאה ממעיין, טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים, אבל לא בימות החמה (נג):

(נג) אבל לא בימות החמה - דאיכא הנאת הגוף (ש"ך).

(כז) הנודר מהכסות, מותר בשק וביריעה ובחמילה (נד) (פי' מיני בגדים גסים שאין דרך בני אדם להתכסות בהם):

(נד) ובחמילה - פי' מיני בגדים גסים (ש"ך).

(כח) הנודר מהבית (נה), אסור בעליה (נו). מהעליה, מותר בבית:

(נה) הנודר מהבית - ואינו אסור אלא בבית שיש בו ד' אמות על ד' אמות (רע"א).

(נו) אסור בעליה - אבל חדר ויציע לא הוי בכלל בית, דהמוכר את הבית לא מכר את החדר ולא את היציע אלמא לא הוי בכלל בית, ועיין בחו"מ (סי' ריד סי"א) 45 (ש"ך).

(כט) הנודר מהעיר, אסור ליכנס לעיבורה (נז) דהיינו תוך שבעים אמה ושירים:

(נז) לעיבורה - ואף על גב דלענין שאר דברים תוך התחום דין עיר עליו, כמו שנתבאר בא"ח (סי' תצו ס"ו? וסי' תקעד ס"ו?) ועי' רמ"א לקמן (סי' רכח סל"ג) כאן שונה בנדרים דהלך אחר לשון בני אדם שאינו אלא תוך שבעים אמה ושירים (ש"ך), עי' ש"ך, וי"א שכל שהולכים אחרי לשון בני אדם, היינו כאשר מדברים בלשון זו שם, א כל אם נדר בלשון הקודש, אז הולכים אחרי לשון תורה (רע"א * תוספת שבת), רוב הראשונים סוברים דווקא שיש איזה בנין תוך ע' אמה ושירים, אבל באויר בעלמא אין דינו כעיר ויש צד

Commented [O41]: ל בדוק אם זה רש"י ואם כן רואים.

Commented [O42]: ר שנה הארץ נוסח

45 ז"ל: המוכר את הבית מכר כל הדברים הקבועים כגון דלת ונגר ומנעול וכו', ואם א"ל הוא וכל מה שבתוכו כל אלו מכורים, אבל לא גג ויציע ובור ודות ומחילות.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

הסובר שהולכים אחר לשון ב"א, ואוירא בעלמא נכלל (רע"א), וי"א שהכל כפי ההלכות של עיבור העיר בהלכות עירובין (רע"א * אורים גדולים).

(ל) ¹⁸¹הנודר מהבית, אינו אסור אלא מהאגף ולפנים (נח), דהיינו מסתימת הדלת ולפנים. אבל מסתימת הדלת ולחוץ, על עובי המפתח, מותר:

(נח) מהאגף ולפנים כו' - עיין באו"ח (סי' נה סי"ג) ⁴⁶(ש"ך).

(לא) ¹⁸²הנשבע לעמוד בבית אחד, אסור מהאגף ולחוץ. הגה: ¹⁸³הגדול ללור צכונות היהודים ריך ללור צכונה הגדולה וצרכוב שלה, לכן הוא לשון בני אדם, ולא אמרינן ג' צתים מקרי צכונה. ¹⁸⁴קהל קגזרו שלא לקנות צתים מעוצדי כוכבים, אסור להחליף עמהם דזה נמו מקרי קנייה ומכירה. @ NO MB

(לב) ¹⁸⁵נדר מיושבי העיר (נמ), אסור במי שישב שם שלשים יום. מבני העיר, אינו אסור אלא במי שישב שם י"ב חדש. הגה: ¹⁸⁶ואם נדר ממי שדר שם, אפילו דירת ערלי מקרי דירה. מיהו הולכים אחר לשון בני אדם (ס) שאין נקרא דירה אלא שדר שם עם בני ביתו לך קבע, אף על פי שהוא פתוח מל' יום. ואם לשון בני האדם הוא בדרך אחר, הולכין אחריו אחר כוונת הנודר.

(נט) נדר מיושבי העיר - אין הענין תלוי בין אם ירד להשתקע או לגור אלא בזמן (רע"א * מהר"י בן לב).

(ס) אחר לשון בנ"א - לשון דרי העיר לא הוזכר כאן בכמה יהיה נאסר מהם והעיקר דכל לשון שבועה ונדר אין הולכין אלא אחר לשון בני אדם של אותו מקום שהוא עומד בה וא"כ לשון דירה יהיה כפי מה שקורין דירה באותה מקום שנדר בה ובמקומות אלו בזמנינו זה נראה שאינו נקרא דירה בלשון בני אדם במקום א' פחות מו' חדשים (ש"ך, רע"א * מבי"ט), אבל אם היה גר במקום א', ועזב המקום לפחות מו' חדשים, וחזר למקומו, אז מיד הוי כדרי העיר הראשון (רע"א * מבי"ט).

(לג) ¹⁸⁷נדר מיורדי הים, אסור בכל יורדי הים, אפילו באותם שאין הולכים אלא מעכו ליפו, ואפילו באותם שיורדים לטייל, ומותר ביושבי יבשה. @ NO MB

(לד) ¹⁸⁸נדר מיושבי יבשה, אסור גם ביורדי הים, ואפילו באותם שמפליגים בו הרבה, שסופם לירד ליבשה. @ NO MB

(לה) ¹⁸⁹אמר: יורדי הים לאחר ל' יום (סא) עלי, מי שהוא (סב) בשעת הנדר מיורדי הים אסור בו, ומי שאינו מיורדי הים (סג) בשעת הנדר מותר בו, אף על פי שלאחר ל' יום, כשחל הנדר, הוא מיורדי הים:

(סא) אמר יורדי הים עלי לאחר ל' יום - כלומר לאחר ל' יום יהו יורדי הים אסורים עלי (ש"ך).

(סב) מי שהוא כו' - שהולכים אחרי שעת אמירה בנדרים ולא אחרי זמן חלות הנדר וע"ל (סי' רלד סל"ד) ונראה דבכל שאר מילי נמי דינא הכי כגון אמר "לאחר זמן פלוני יהו יושבי עיר פלוני אסורים עלי", ובתוך כך עקר א' דירתו מאותו עיר, אסור בו, כיון שבשעת אמירת הנדר היה מאותו עיר. וכן אם בשעת אמירה לא היה שם, אף על פי שבשעת חלות הנדר הוא שם מותר, וכן כל כיוצא בזה (ש"ך).

(סג) ומי שאינו מיורדי הים - צ"ע שיש חולק הסובר דבין אם הוא מיורדי הים בשעת הנדר ובין אם הוא מיורדי הים בשעת חלות הנדר אסור, ועוד כל שבשעת הנאה הוי מיורדי הים הוא בכלל איסור (רע"א).

(לו) ¹⁹⁰נדר מרואי החמה (סד), אסור אף בסומים, שלא נתכוין אלא למי שהחמה רואה אותו, לאפוקי דגים ועוברים. הגה: ¹⁹¹ואפילו אמר (סה): לא נתכוונתי לכך, לא מהני, הואיל והלשון ודאי כך הוא. ¹⁹²ומותר בכל דבר שאינו בעל חיים (סו), אף על פי שהחמה רואה אותו. ואם נדר מרואים החמה, מותר בסומים:

⁴⁶ ז"ל: צריך שיהיו כל העשרה במקום אחד ושליח צבור עמהם, והעומד בתוך הפתח מן האגף ולחוץ, דהיינו כשסוגר הדלת ממקום (שפה) פנימית של עובי הדלת ולחוץ, כלחוץ. מג"א: שפה פנימית. פי' במקום סגירת הדלת הוי כלחוץ וי"א דהוי כלפנים, וכן עיקר (וכן הוא במ"ב).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(סד) נדר מרואי החמה כו' - "רואי החמה היינו שהחמה רואה אותן, כאומר שיש להם ראיות חמה, מה שאין כן באומר מ"הרואים את החמה" הוה כאלו אמר מהרואים לחוד ע"כ מותר בסומין, ואין חילוק אם אמר "את החמה" או "החמה" (ט"ז), וי"א דאין חילוק בין נדר מ"רואי החמה" ל"רואים החמה" ואינו מותר בסומים אלא בנדר מ"רואים את החמה" (ש"ך).

(סה) ואפי' אמר כו' - ע"ל (סי' רח ס' ? וסי' רלב סי"ד סק"ל ?) (ש"ך).

(סו) בכל דבר שאינו בעל חיים כו' - כיון שהזכיר רואי החמה משמע דוקא בעלי חיים שעשוין לראות החמה ללא הפסק (ט"ז).

(לז) נדר משחורי הראש, אסור בקרחים ובעלי שיבה (סז) ומותר בנשים ובקטנים, שאין נקראים שחורי הראש, אלא האנשים. ואם דרכם לקרות שחורי הראש לכל, אסור (בבל).

¹⁹⁴הנודר מכל דבר שטוא אדום, אסור לראות נחמה (סח), שגם כן היא אדומה.

(זז) אסור בקרחים ובעלי שיבה - מדלא אמר "מבעלי שער" כוונתו לא למעט שער אלא מאותן שרגילין להיות שחורי הראש, אף על גב שאין להם עכשיו שחורי הראש (ט"ז).

(סח) אסור לראות בחמה - כלומר אסור ליהנות מאור החמה. הנודר מן הילודים או מן הנולדים אסור בין באותן שנולדו כבר בין באותן שיוולדו אח"כ ואינו מותר אלא בעופות ודגים שמטילין ביצים ואין דרכן להוליד (ש"ך), ויש חולקים על הרמ"א דלא משמע להו לאינשי היתה אדומה והכל לפי מה שהוא ענין וכוונת הנודר (רע"א), עי' ש"ך "שמטילין ביצים", ואף בדגים טמאים מותר ע' לעיל (סי' פג ס"ח) וי"א אסור בדגים טמאים, וי"א שאף בדגים טמאים, והצד החולק סובר שדגים טמאים לא מולידים ביצים, ודחוייה (רע"א), הנודר מהאור מותר באורן של כוכבים אפילו שזה מובא בגמ' פסחים ב ע"א (פ"ת * נוב"י).

(לח) ¹⁹⁵הנודר משובתי שבת, אסור אף בכותים (סט):

(סט) אף בכותים - לפי שהם מצווים על שבת ועושין כן⁴⁷ אבל עובדי כוכבים אפי' אם שומרים שבת מ"מ אינם מצווים בכך (ט"ז).

(לט) ¹⁹⁶נדר מעולי ירושלים, אסור בישראל ומותר בכותים (ע):

(ע) ומותר בכותים - לפי שאינם עולים שם אף על פי שמצווים על זה, שהכותים עולים להר גריזים במקום ירושלים, ואפילו אם היו עולים לירושלים ולא היו מצווים לא נתכוין להם דנתכוין דוקא למצוה (ט"ז).

(מ) ¹⁹⁷נדר מבני נח, אסור באומות העולם ומותר בישראל. נדר מזרע אברהם, אסור בישראל ¹⁹⁸ובגרים (עא) ומותר באומות העולם (עב), אפי' בבני ישמעאל ועשו (עג):

(עא) ובגרים - מדמצינו לענין ברכה שהגר יכול לומר אלהי אבותינו שנאמר כי אב המון גוים נתתיך (ט"ז, רע"א), וה"ה מזרע יצחק או מזרע יעקב (רע"א * ברכ"ן).

(עב) ומותר באומות העולם - ובנודר מזרע יצחק מותר בבעני עשו (רע"א * מג"א).

(עג) אפילו בבני ישמעאל ועשו - דכתיב "כי יצחק יקרא לך זרע", ולא כל יצחק דהיינו למעוטי עשו וכ"ש ישמעאל (ט"ז).

(מא) ¹⁹⁹נדר מהערלים, אסור במולי אומות העולם (עד) ומותר בערלי ישראל (עה):

(עד) אסור במולי או"ה - לפי שהערלה נקראת במקרא על כלל אומות העולם דוקא וכן שם מולים על אומה ישראלית דוקא (ט"ז), ה"ה במומר לעבודת כוכבים אסור אף על פי שהוא מהול ובמומר לערלות צ"ע (פ"ת).

(עה) ומותר בערלי ישראל - דוקא במתו אחיו מחמת מילה אבל לא במומר לערלות וי"א דכל שאינו להכעיס בכלל מולים הוא (רע"א)⁴⁸.

Commented [O43]: ב
בקשה לבדוק אותי

Commented [O44]: ר
ערה.

⁴⁷ ומותר במחלל שבת כדלקמן סק"ע.

⁴⁸ צ"ע איך יש להכעיס לערלות ואיך יש לתאבון. ועי' לעיל סי' ב ס"ז: מומר לערלות, דינו כמומר לעבירה אחת. ועי"ש בדרכי תשובה (יו"ד סי' ב סקצ"ד): אעפ"י שאינו עושה רק מחמת שאינו רוצה לצער א"ע או את בנו אפ"ה נקרא מומר.

רמב"ם יד החזקה הלכות תשובה פרק ג

(ו) ואלו הן שאין להן חלק לעולם הבא אלא נכרתים ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים המינים והאפיקורוסין והכופרים בתורה והכופרים בתחיית המתים וביבאת הגואל המורדים ומחטיאי הרבים והפורשין מדרכי צבור והעושה עבירות ביד רמה

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

- (מב) 200 נדר מהמולים, אסור בערלי ישראל ומותר במולי אומות העולם(עו):
(עו) ומותר במולי או"ה - הוא הדין במומר לעבודת כוכבים ובמומר לערלות צ"ע. ואסור מספק. וה"ה דאסור בעבד מהול (פ"ת).
(מג) 201 נדר מִישראל(עז), אסור בגרים. מהגרים, מותר בישראל:
(עז) נדר מישראל - וכן הנודר מבת ישראל או מבנות ברית אסורה בגיורת (רע"א * מהרי"ט).
(מד) 202 נדר מישראל, אסור בכהנים ולוים. בכהנים ולוים, מותר בישראל. @NO MB@
(מה) 203 נדר מכהנים, מותר בלוים. מלוים, מותר בכהנים. @NO MB@
(מו) 204 נדר מבנים(עח), מותר בבני בנים(עט):
(עח) נדר מבנים - המגדל יתום או בנו של אדם אחר וקוראו בנו והלה קוראו לו אבי שנדרו זה מזה בשם בן ואב כסתם או שנתנו מתנה זה לזה⁴⁹ בלי זכרון שם פרטי שלו הוי ספק, ואזלינן לחומרא דהיינו בנדרים נאסרים זה ע"ז ובממון חומרא לתובע, והמוציא מחבירו עליו הראיה, מיהו ביש לו בנים לזה המגדל, אפי' בנדרים אין המתגדל נאסר, דאמרינן לבניו ממש נתכוין, ואם יש לו אב למתגדל, אף על פי שהמגדל מחשיבו לבנו, נאסר בו, מ"מ כשנדר הבן, י"ל שלאביו האמיתי נתכוין, וכיון שהדבר שקול כי ליכא הוכחה מדעת הנותן והנודר אזלינן הכא והכא לחומרא. וחורגו שאינו גדל אצלו ודאי דאינו בכלל בן לשום דבר ע"ש, ועמ"ש בפ"ת (חור"מ סי' מב סט"ו בהג"ה בד"ה הואיל וגדלהו)⁵⁰ (פ"ת).
(עט) מותר בבני בנים - וה"ה דמותר בכנות והיכא דאין לו בנים רק בנות ובני בנים. וי"א דאסור בבני בנים ומותר בכנות. נדר מראובן ובניו ובני בניו, מותר בדור רביעי וי"א שזה ספק, וע' ש"ך חוה"מ (סי' רנ"ז ס"ב ד"ה אם כתב)⁵¹ (רע"א).
(מו) 205 מי שנדר, או נשבע, על דבר חוץ ממועדות וי"ט, אם אמר שבדעתו היה להוציא גם חנוכה ופורים(פ) מהכלל, נאמן. (ועיין צ"ח סימן תק"ע(פא)).
(פ) גם חנוכה ופורים - לפי שגם ימים אלו בלשון בני אדם נקראים "ימים טובים", כמו "ההיא דעבידנא יומא טבא לרבנן" דהיינו כל שיש בו שמחה, והכלל בכל סימן זה דהולכים אחר לשון בני אדם, אלא דכאן הוה קצת דוחק שיהיו ימים אלו בכלל, על כן

בפרהסיא כיהויקים והמוסרים ומטילי אימה על הצבור שלא לשם שמים ושופכי דמים ובעלי לשון הרע והמושך ערלתו:

⁴⁹ שנתן לאדם אחר לזכות את זה לאבי
⁵⁰ ז"ל השו"ע שם: מי שמגדל יתום בתוך ביתו, וכתב עליו בשטר בני, או היתום כתב על המגדלו: אבי, או: אמי, לא מקרי מזויף, וכשר, הואיל וגדלוהו ראוי לכתוב כך:
וז"ל המאיר המשפט: זה דוקא באין להמגדל בנים של עצמו (רע"א), ויש חולקים על דברי הגרע"א, ועי' מש"כ באה"ע (סי' יט ס"ב): וטעמו דכשיש לו בנים הוא חושש טובא שלא יבא מזה טעות והפסד להפקיע בניו מנחלת אבותם (פ"ת).

⁵¹ ז"ל השו"ע ס"ב: מת האב והניח פירות המחוברים לקרקע, הרי הן של בן, מפני שדעתו של אדם קרובה אצל בנו. היו תלושים או שהגיעו ליבצר, הרי הם של יורשים. הגה: מכר הבן כחו לאחר, אין למקבל אפילו בפירות שלא הגיע זמנו לתלוש אלא הן של יורשי האב, ונותנין לזה דמים כפי מה ששוין הפירות בשעה שמת, או מניח הפירות בשדהו עד שיגמרו. וכן הדין אם כתב הקרקע לאחר ולא לבנו. אבל אם כתב לבן בנו, הוי כאילו כתבה לבנו. וז"ל המאיר המשפט: אבל אם כתב לבן בנו הוה כאלו כתבו לבנו - פירוש, כי אף שאמרו שכן בנו אינו בכלל בניו וכמ"ש לעיל (סי' רמז ס"ג), מ"מ אם כתב בהדיא מתנה לבן בנו, אמרינן מסתמא בעין יפה נתן לו אותה מתנה, כמו שאמרינן כאן בכתבו לבנו דדעתו של אדם קרובה אצל בנו ובעין יפה נתנה לו (סמ"ע), צ"ע על מ"ש בסמ"ע לעיל סי' ר"י ס"א ד"ה ואם היה בנו, ועי' מש"כ שם. יש להסתפק אם דור רביעי הוה בכלל לשון בני ביתו (ש"ך), המתנה על מנת שתתן לי מאתיים זוז, ה"ה שאם נתנו לבנו ולבן בנו קיים תנאו (ש"ך * הראנ"ח), מי שצוה לפני מותו לתת לאחד מבניו נכדיו מנכסיו סך מה אי יתנו ג"כ לבן בן הבן, בצוואה וכה"ג דאזלינן בתר לשון בני אדם אין בכלל אלא מה שבפרט בן בנו ותו לא, וגדולה מזו דאפי' בני בנים שהם לענין כמה דברים כבנים אפי"ה לענין לשון בני אדם אינם נכללים בכלל בנים (רע"א * השבו"י), צוואה שהניח קרן קיים ופירות ללומדי תורה עד דור רביעי מזרעו, פי' דבריו לא כולל המצוה, אלא נכד של נכד (רע"א * הנוב"י), עיין מ"ש לעיל (סי' רי ס"א) דדברי הרמ"א סתרי אהדדי וצ"ע (קצה"ח), עיין מה שכתבתי בזה לעיל (סי' רמז סק" Error! Reference source not found.) (פ"ת).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט')

הוצרך שיאמר הנודר כן בפירושו, שנתכוין לזה (ט"ז), מי שנשבע שלא ישתה יין שרף חוץ משבתות וי"ט מותר גם כן במוצאי יוה"כ אם אמר הנשבע שכוון לזה (פ"ת).
(פא) ועיין בא"ח סימן קע"ט - צ"ל סימן תק"ע, כל הדינים הכתובים בסימן זה ובכל הדברים האלו וכיוצא בהן דין הנודר ונשבע אחד הוא וע"ל (סי' רלט) נתבאר שדין השבועה שוה לכל דבר לנדרים חוץ מכמה דברים שנתבארו שם (ש"ך).
(מח) ²⁰⁶מי שנדר או שנשבע שלא יצחוק(פב) שום צחוק, אסור להטיל גורלות(פג), ולא שום אדם בשבילו(פד). ²⁰⁷וכן אסור להמרות עם חבירו, שקורין אפוסטא"ר(פה). הגה: ²⁰⁸צבור שגזרו שלא להתפלל צמנין משום איזה דבר, אסורים לקרות צמורה. לכל דבר קדושה נקרא תפלה. ²⁰⁹מי שנדר שלא לקבל פקדון, אסור להלוות(פו) על משכון לישראל. מיהו נראה דהולכין אחר כוונתו(פז), וכדרך שיתבאר בסימן רי"ח(פח). ²¹⁰מי שנדר או נשבע להתענות סך ימים, ואירע תענית חובה, עולה לו למנין הימים. וכן מי שנדר לילך לצית הקצרות, או למקום, ואירע לו שהלך ע"י עסק קס, ילא ידי נדרו. וע"ל סימן רל"ט⁵² עוד מזה:

(פב) שלא יצחוק כו' - עבור מעות (ש"ך * ב"ח), ע"ל (סי' רכח סט"ו וסכ"ח) (ש"ך), אף אם נשבע שלא לשחוק בקוביא כל מיני שחוק בכלל. ואם נשבע שלא ישחוק רק פירות בפירות, לשון פירות כולל הרבה ושם משותף הוא לכמה ענינים וכל אחד מתפיס לפי מקומו ועניינו. ולכן שואלין את הנודר במה היתה כונתו וכל שיאמר סומכין על פירושו, אבל אם אינו יודע למה נתכוין אלא שנדר סתם הולכין בנדרו להחמיר שסתמן של בני אדם עכשיו אין קורין בשר ודגים וביצים פירות, ועי' לקמן סעיף כ"ג (רע"א), אם הסכימו הקהל וקיבלו עליהם שלא יצחוק שום אדם בקוביא נכלל בזאת הסכמה לאסור כל מיני השחוק שבעולם, אף שהוציאו בלשונם בלשון "קוביא", כולם בכלל האיסור הן (פ"ת), ושחמת מותר כל שאינו עבור כסף, וכן כל משחק שאינו עבור כסף (פ"ת * שמש צדקה)⁵³.

(פג) גורלות - וי"א דמאחר ובלשון בני אדם גורלות אינם בכלל, אפילו הוא עצמו מותר (ש"ך * דרישה).

(פד) בשבילו - בנדרים הלך אחר לשון בני אדם, ויש לחקור אם לשון בני אדם שכל האומר כן רצונו לומר לא הוא ולא אחר בעבורו אם לאו ואם לא יוכל להתברר נלך אחר לשון התורה ובכל מקום שלוחו של אדם כמותו, ולכן אסור לשחק עבורו, אבל אשתו מותרת (ש"ך * דרישה), וי"א שגם אשתו אסורה כשהיא משחקת עבורו כי עיקר השבועה היתה לימנע מכל שחוק כי הוא מביא לידי הפסד (ש"ך * ב"ח), ה"ה הנשבע על שאר דברים דאסור לעשותו ע"י שליח דשלוחו כמותו כו', וי"א דאזלינן בתר כוונת הנודר אי דרכו לעשות אותו דבר מעצמו או ע"י שליח כדלקמן (סי' ריח ס"ה) וצ"ע דלא מחלק הכא בשחוק, ועמ"ש (סי' ריח סק"ה?) ובשו"ע לקמן (סי' רכא ס"י ובש"ך שם?) (פ"ת).

(פה) שקורין אפוסטר - בלשון אשכנז וועטי"ן, דעיקר כוונתו היתה בשבועתו כדי להמנע מכל שחוק שמביא לידי הפסד ממון, משמע מזה דהנשבע סתם שלא לשחוק, היינו בענין שיש בו הפסד ממון, אבל בלא הפסד מותר לשחוק, והעיקר שהולכין אחר כוונת הנשבע בזה, דאם בשביל הפסד ממון היה לו דאגה או בשביל שהיה מאבד זמן במיני שחוק, שאז אסור אפי' בשחוק בחנם (ט"ז).

(פו) אסור להלוות כו' - אם נדר שלא לקבל פקדון היינו ממה שאמרו חז"ל (&) הרחק מן הפקדונות ואינו בכלל זה שלא ילוה על המשכון. ועיקר דאזלינן בתר כוונת הנודר. סופר של ראובן שנתן תקיעת כף לשמעון כשיגמור מלאכת ראובן שלא יכתוב לשון אדם כ"א לשמעון ואח"כ נשרפה העיר ונשרף קונטרס אחד של ראובן מה שכתב הסופר, ועתה שואל הסופר אם יכול לכתוב אותו קונטרס כשיגמור מלאכתו טרם יכתוב לשמעון וכשנשרף הקונטרס עדיין לא גמר לראובן את הספר. יכול לכתוב, כי לא נגמרה מלאכת ראובן ואם נשרף הקונטרס לאחר שסיים כל הספר, אז היתה נגמרה מלאכתו ולא היה יכול לכתוב, וה"ה בכל מלאכות הדין כן (ש"ך), עי' ש"ך "בתר כוונת הנודר" ממשע שאם אמר

⁵² סי"ד ברמ"א.

⁵³ יש להדגיש, שכאן משמע שכל החסרון של שחוק הוא בגלל הכסף שבו, ולא הזכירו הבבזו זמן שבו, אמנם מוזכר באותו התשובה איזה רמז, שאם הנדר בגלל בבזו זמן, אז בשחמת הוא שחוק של חכמה "שאפילו עבוד זמן לגמרי אין בו", אמנם עי' מג"א סי' שלח סק"ח שהתורת אמת סובר כיון שאין תועלת בידיעת חכמת השחמת אסור בשבת.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' – סי' רסט')

שכוונתו היתה שלא להלוות על המשכון לבד אז מותר לקבל פקדון, וזה הכתוב בסי' ריח שהולכים אחרי כוונתו ולא אחר משמעות הדיבור כלל, והעיקר שמש"כ כאן הולכים אחרי כוונתו היינו רק לענין להלוות על המשכון אבל לקבל פקדון אסור בכל ענין, אמנם מהלבוש משמע כצד הראשון (רע"א * ושכ הכהן), מש"כ "הולכין אחר כוונתו" ר"ל דאזלינן לגמרי בתר כוונת הנודר. ולפ"ז אם אומר שדעתו היה באומרו שלא לקבל פקדון, היה כוונתו על משכון לבד, אסור ללוות על משכון ומותר לקבל פקדון, וי"א שאין הולכין אחר כוונתו אלא לענין אם אומר שכוונתו היה רק על פקדון מותר להלוות על המשכון ולא להיפך (פ"ת).

(פז) כוונתו - מי שנדר שלא לאכול בשום סעודת הרשות יכול לאכול בסעודת חינוך הבית בא"י ולא בחו"ל. הסכימו הקהל שלא ללבוש בגדי משי אף "טאבי"ע" שרובו משי ומיעוט צמר בכלל הסכמה. הנודר מבגדים ומלבושים אין צמידים של זהב בכלל⁵⁴ (באר היטב), ויש שנסתפק בזה אם סעודת חינוך הבית מצוה היא או לא אם לא שדורשין בו וע"י כך נעשה סעודת מצוה מפני שהדורש בא מחמת הסעודה וכל המסובים שם מקשיבים לקול הדורש אבל אם אין דורשין בו רק ששם קצת ת"ח שיש ביניהם ד"ת אינו מספיק, וסעודת ברית מילה וחתונה ודאי הוי סעודת מצוה ואפי' בנישואין דבת ת"ח לעם הארץ דאין לנו ע"ה שדברו חכמים פה, וכן סעודת ליל סבלונות שלפני יום החתונה. אבל מה שעושין סעודה אחר כתיבת התנאים, לא מיקרי סעודת מצוה, וכן סעודת ליל שלפני המילה ויום שלישי למילה לא הוי סעודת מצוה שאינם רק מנהג. וליל שבת של בן זכר, הוא ג"כ סעודת מצוה ויש לסמוך עליו ומותר הנודר ליכנס לשם. דבלא"ה י"ל שבשם סעודה לא יכונה וכן ליל שפינהאל"ץ [שבת לפני החתונה⁵⁵] כי בנדרים אזלינן בתר לשון בני אדם ושם אין אוכלין בקבע רק אלו נכנסין ואלו יוצאין ושותין מעט מזעיר וכמה לא יטעמו דבר. וסעודת הסיום ודאי הוי סעודת מצוה וה"ה יום של אחריו, ואפשר דה"ה שאחר אחריו. וכן סעודה שעושה בעל הנס ביום שנעשה בו נס, או סעודה שעושין מי שנתן ס"ת וכלי קדש לבהכ"נ. אבל יום המוגבל לחברה בכל שנה או סעודת בן שבעים, שיש להסתפק אפילו זה הבן שבעים מברך שהחינו, כי כך נראה לי, מ"מ לא יחוייב שיהא סעודת מצוה, לכן ראוי לדרוש בהם. וכתב עוד דהמקבל עליו שלא לאכול בסעודת הרשות ואינו אומר "איך וויל ניט אויש הויז עסיין". רק שאומר "איך וויל אויף קיין סעודה גיין זולת סעודת מצוה" שאין בכלל זה לסעוד עם חבריו ובני ביתו, דבלשון בנ"א לא נכלל במלת "סעודה" רק כשמזמנים שם קרואים, ואם זימן בנ"א אין מספיק מה שהוא יום השבת לומר שהוא סעודת מצוה, דאף דמצוה להרבות בסעודה, היינו בבשר ומעדנים, אבל זימון קרואים אינו מצוה. זה הכלל דלא נקרא סעודת מצוה אלא כשאסיפת בני אדם הוא בשביל המצוה או היתר הדרוש שכבר יצא מפי הקדמונים מפני שהדרוש בא מחמת הסעודה, משא"כ מה ששם קצת ת"ח לא מהני (פ"ת), ובענין בגד "טאבי"ע", יש ג' סיבות לאסרו, א', שהולכים אחרי הרוב, ב', הכוונה היתה שלא יראה בהוראה של עושר, ויש בזה הוראה של עושר וגסות רוח, ג', לפחות הוא ספק וספק חרם לחומרא (פ"ת * משפטי שמואל).

(פח) וכדרך שיתבאר בסימן רי"ח - נשבע שלא למכור, לכתחילה אסור לתתו לחתנו שזה כמו שמוכר לאיש זר, שזה כמו ספק דאורייתא, ולחומרא, ובפרט אם נתן לו במקום מעות שהתחייב, שזה נראה ודאי כשלו (רע"א * ראנ"ח), וי"א דהוה מתנה ולא מקח בכלל, ואין איסור כלל (רע"א * קול אלי), חליפין בכלל מכירה עי' רמ"א לעיל (סל"א) (רע"א).

סימן ריח - כיצד הולכין אחר כוונת הנודר, ובו ו' סעיפים:

(א) כל הנודר, או נשבע, רואין דברים שבגללן נשבע או נדר, ולומדים מהם לאיזה נתכוון. והולכין אחר הענין(א), ולא אחר משמעות דבור. כיצד, היה טעון משא של צמר או פשתים, והזיע והיה ריחו קשה, ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר או פשתים לעולם, הרי זה מותר ללבוש בגדי צמר או פשתים ולהתכסות, ואינו אסור אלא להפשילן לאחוריו. היה לבוש בגדי צמר, ונצטער בלבישתו(ב) ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר לעולם,

⁵⁴ כיון דיש להצמידים שם בפני עצמם, ובלישנא דעלמא לא איקרו בגדים בסתם או מלבושים בסתם ולא אשכחן בתלמודא דאיקרו בגדי' (מהר"י וייל - שהוא מקור דבריו למעלה).
⁵⁵ עי' דגול מרבבה או"ח תצג ס"ב.